

MUHİT

Sene: 2 Sayı: 24

Teşrinievel 1930

Bu Ay

Ahmet Cevat

Reşat Nuri

Selim Sırrı

Kemalettin Şükrü

Yaşar Nabi

Kenan Hulusi

Salih Zeki

Mebrure Hurşit

Bey ve Hanımların Mekale

Hikâye, Roman, Şiirleri.

Müvezzilerden Elbise

kalıbını isteyiniz.

İlave

Çok zarif bir Son Bahar

Elbise Patronu

Yerli Mallar Pazarı

Her hangi bir mal almak ihtiyacında olanlar için "Yerli Mallar Pazarı" na bir kere uğramak bir "Vatan" borcu ve "Tasarruf vazifesidir.

Yerli Mallar Pazarı hem ince bir zevkîn meşheri hem de millî sâyin yüz akıdır.

ERKEK - FESANE

Fabrikalarımızın Kadın ve erkek için yünlü ve en son moda renk ve desenlerde kumaşları: 3 LİRADAN İTİBAREN.

Avropa mallarından daha çok sağlam ve daha nefis fevkalade desenlerde TUIT ler: 5,50 LİRADAN İTİBAREN.

BEYKOZ FABRİKASININ

ve diğer millî müessiselerimizin çok zarif ve sağlam ayak kapları

ERKEKLER İÇİN: 6,50 Liradan başlar.

KADINLAR İÇİN (Harikulâde güzel ve en son Modalarda 5,50 Liradan başlar.

İpekli Dairesinde

Krep lüks 575 kuruş. Krep Gazi 350 kuruş.

Krep damur 400 kuruş. Krep Birman 400 kuruş.

Filafil (Fevkalade) 300 kuruş.

Çoraplar

Kadınlar için arkası dikişli ve Avrupa malından katiyen farksız bağıtli Bemberg ipek çorapları (Terazi marka) 105 — 110 — 120 — 160 — 195 kuruş.

Atıf zade Mercerize ve Fildekos çoraplar

Erkek için 25 ila 100 kuruş. Kadın için 30 ila 180 kuruş.

Kravatlar

Son moda ve Fantezi renklerde 40 kuruştan 175 kuruşa kadar.

Şapka dairesi

daima son moda cereyanlarını tâkip eder.

Buasa ipek gömlekleri, Fanile, Havlu, Burnuz, Maşlah, Kütahya çinileri, Hasır oda Takımları, velhasıl ne isterseniz Yerli Mallar Pazarında bulabilirsiniz.

BEYAZ TAKIMLARINIZ için mutlaka BAKIR KÖY Fabrikamızın büyük muvaffakiyetle yaptığı ilk Yerli Patiskayı kullanınız.

Yeni

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Sene 2

Teşrinievvel, 1930

№ 24

Medeni Yetişkinlik ve Fırkalar Hayatı

MİLLETİMİZ, son yirmi sene zarfında, tasaavvur olunabilen beliyeye ve musibetlerle yüklü devrelerden, en çetin tarihi imtihanlardan asil bir vakarla, hayatiyet dolu bir tahammül ile geçmiştir. Tarabulus Garp, Balkan muharebelerile umumi harp, milletimiz için, imparatorluğun altı asırlık sakım siyasetinden kalma hesapların kanla ödenmiş bir tasfiyesidir. Milli mücadele ise Garbın Şarka karşı asırlardan beri devam eden istismar ve tehakküm dâvasını hür bir millet olarak yaşamamız hakkında kanla imzalanmış bir iylam ile neticelendiren büyük bir zaferdir. Bu kanlı boğuşma safhalarından yorgun, argın fakat dip diri ve tamamiyle genç çıkan Türk milleti müstesna dehaette bir rehberin, önüne açtığı ilerleme ve yükselme yolunu tâkip etmede en yetişkin milletlere mahsus bir dirayet ve istiydat gösterebilmiştir.

Hilafet ve saltanattan laik Cumhuriyete, şeriattan medeni kanuna, festen şapkaya, Arap harflerinden Latin alfabesine geçmek... hem de tamamiyle hazmederek geçmek... milletimiz için en büyük bir yetişkinliğe şahit tutulacak bir mûcizedir. Fakat, fikrimce, *tek fırka sisteminden fırkalar sistemine* geçmeye Büyük Rehber tarafından gösterilen muvafakatla milletin önüne açılan yeni siyasi ve içtimai hayat safhası kadar geçirilmesi çetin bir medeni yetişkinlik imtihanı tasavvur edilemez. Denilebilir ki laik cumhuriyet usulünün asıl serbest işlemesine ancak şimdi, birden ziyade siyasi fırkanın doğmasıyla başlanacaktır. Türk milleti emniyet ettiği ve derin

muhabbetle takdis ettiği Büyük Rehberin geçen intihabatta gösterdiği bütün namzetleri seçmekte asla tereddüt etmedi. Büyük Rehber öyle bir san'atkârdır ki milletin mâdeninden bu azim Vatan Heykelini traş ederken her zerresini tetkik ve tecrübeden geçirmişti. Bu zerrelerin en ziyade kabiliyeti olanları takdir etmekte ondan daha isabet gösterecek kim olabilirdi? Fakat işte cumhuriyet hayatının öyle bir noktasına geldik ki milletin *hak ve vazife* işlerinde bizzat ve daha yakından kendi iradesini göstermeye ve icra üzerine mürakabesini yapmağa dâvet olunması bir zaruret halini almıştır. Hakikî demokrasi her kesin her kese âit işlerle pek yakından alâkadar olmasıdır, vs *mes'uliyet* hissi hakikî demokrasinin hüküm sürmediği bir memlekette teşekkül edemez. Milletten düne kadar istenilen: verilen kararlara itaat etmekte, bu gün ise millet kendi kendine kararlar almağa çağrılıyor.

Düne kadar millet vasiye muhtaç sayılıyordu, bugün ise rüşdü tasdik ediliyor.

Seçilmiş kabul ile makbulu seçmek arasında büyük fark vardır. Şimdi millet ve devlet işlerinin, her kesin işi olduğunu anlamak ve ona göre siyasi ve içtimai organizasyonlarla cihazlanmak lâzımdır.

Millet ve devlet işlerinin münakaşası sırf meclis işi, fırka grupları ve idare heyetleri işi değildir; fertler de bu münakaşaları günü gününe gazete sütunlarında, klüplerinde, ıycap ederse miting mahellerinde tâkip edebilmelidir; ve bu işleri tâkip ederken sırf *ferdî*, *zümrevî* veya *sınıfî* menfaatlar mülâhazasına kapılmamalı, hep-

sinden evel *milli* menfaatlara ehemiyet vermek, sınıflar, zümreler ve fertler arasında tabiaten bulunması lazım gelen kuvvetli tesianüdün gevşemesine sebep olmamak lazımdır.

Bunu yapabilmek için millet uzun bir siyasi ve içtimai terbiye devresi geçirmeye muhtaçtır.

..

ABDÜLHAMİT *millet, vatan, hak* kelimelerini bile yasak etmişti ve bunları iki defa ağzına alması zından ve menfa beklerdi.

Meşrutiyetin ilk aylarında bir hürriyet hümması geçiren yirmi unsura mensup münevver tabakaları her türlü *milli* tesianüdü unutmuşlardı. *Osmanlı* matbuatı o *intani* devrede düşmanlık, küfür, iftira sayıktayordu. Millet ancak Balkan ameliyatının nişteri altında ayıldı. Aksülameli Abdülhamitvari bir tazyik, mevtai bir *sükûn ve sükûnet* oldu; ve bu letarji arasında milleti umumi harbe sürükleyen ittihatçılar, Anafartalar Kahramanının mucizesine rağmen, *Sarı kamyş ve Süveyş* cinnetleri ve sair harbi ehliyetsizlikleriyle siyasi dımağdan mahrum memleketi dört taraftan istiyale ve ateş içinde bırakıp kaçırmaktan başka bir dirayet gösteremedi.

Cumhuriyetin iylanında matbuatın nasıl bir dalalet içinde çalkandığı ve Şeyh Sait isyanından evelki kısa devrede hürriyet hümmasının yine nasıl başa vurduğu unutulmamıştır. Bunlar istibdat devrinin daimi idarei-ürfiyesinden husule gelmiş tabii neticeleridir: Asırlardan beri siyasi ve içtimai terbiyeden ve organizasyonlardan mahrum yaşatılmış bir milletin esaret zincirinden boşanması bundan başka türlü olamazdı.

SİMDİ yine, millet siyasi ve içtimai yetişkinliğini göstermeye davet ediliyor. Tarihi şerait her devreden daha müsaittir: tamamiyle tespit edilmiş milli hudutlara malikiz; uzak yakın bütün devletler ve milletlerle normal ve dostane münasebat tesis etmiş bulunuyoruz. İstihsal ve inkişaf için şeraitin arz ettiği imkân dairesinde en büyük faaliyete atılmış bir haldeyiz. Bütün bu müsait şeraiti hazırlamış olan Büyük Adam ve siyasi fırkası, milletin demokrasi hayatına doğru gösterdiği bâzı temayülleri hüsnükabul ile karşılayarak ve normal bir demokrasi hayatına atılmasını âdeta himayesi altına alıyor.

Maziye nispetle siyasi yetişkinliğimizin ne dereceleri gitmiş olduğunu takdir edemeyiz, fakat her halde henüz matlûb olan dereceye gelmediğimiz şüphesizdir. Bu sefer de siyasi acemiliğimiz meydandadır. Gerek liderler, gerek halk imtahanlarını "*çok eyi*," notıyla geçmekten pek uzaktırlar. Mesela *Serbest* fırkanın liderinden ilk nutku ile *liberalizmi* nasıl telakkî ettiğini uzun

uzadıya teşrih etmesini ve prensipler dairesinde kalarak, teferruata geçmemesini beklerdik. Bugün küttelelerce *Serbest* fırkanın *liberalizmi* müphem kalmaktadır. *Halk* fırkasının *Liderinden* ise yakın mazinin tecrübelerinden alınan derslerin izahını ve bu tecrübelerle istinad ettireceği müstakbel tedbirlerin tafsilini beklerdik. Kütteleler, bugün, mali ve iktisadi siyasetin ne gibi islahat ile tādil edileceğini bilmediğinden âtiye endişe ile bakıyorlar. Bu endişeyi giderecek hiç bir şey yapmamak caiz değildir. Her iki tarafta ise derece derece artan ve tecavüz şekline girmek istiyadını gösteren bir infial hassasiyeti müşahede olunuyor.

KÜTLELER ve fertler de imtihandan muvaffakiyetle geçemiyorlar, çünkü aşağı yukarı her kes önümüze açılan yeni siyasi sahayı tam mânasiyle anlamış görünmüyor. *Gazinin* hangi *fırka* ile ve hangi *Lider* ile beraber olduğunu araştırmaları buna delalet eder. *Gazinin* mektubu, ve gazetelerde intişar eden eski ve yeni beyanatı ile vaz'iyet bu derece vazih iken şüpheli ve meraklı nazarlarla işlerin inkişafına bakmak hiç de yetişkinlik eseri değildir. Gazi "*Millet işlerinin samimi bir surette serbestçe münakaşasını görebilmek benim gençliğimden beri âşık olduğum bir şeydir*," diyor; biz ise ne anlıyoruz?

Bugün karşımızda köyün üstünden vasıtasız vergileri hafifletmek, şehrin kazançları üstüne bindirmek isteyen, ecnebi sermaye bulamadığı için şimendifer, su, yol inşaatında bütçenin vesaitine müracaatta muhtar kalan, paranın istikrarı ve devlet bankasının têsisi için yerli ve ecnebi mütahassısların serbest düşüncelerinden ve raporlarından istifade eden... bir hükûmet var. Bu siyasetin prensipleri mi yanlış, tatbikatı mı hatalı? muvakkat olmak üzere tatbik edilen tedbirler hangileri? bu muvakkatların yerine hangileri ikame edilecek? İşte münakaşa edilecek noktalar bunlar. Bu prensip ve tedbirleri beğenmeyen ve samimi olduğunda şüphe olmayan bir zat siyasi bir fırka halinde teşkilat yapmak teşebbüsünde bulununca müracaatı en büyük hüsnükabul görmüştür ve bu da son derece mucibi-memnuniyet bir inkılap hadisesidir. Kütteleler ve fertler *Gazinin* tarafgirliğini beklememeli, daima iylan etmiş olduğu *birtaraflık* tan çıkmamak üzere *biyataraf* kalacağına emin olmalıdır.

Liderlerin fazla infial hassasiyetine kapılmamaları memleketin selameti namına son derece arzu olunur. Fakat neticenin mutlaka muvafakiyet olacağından eminiz, çünkü onları "*En ziyade kavgalı görünecekleri günlerde sofrasında birleştirecek*," ve her iki tarafı dinleyerek aralarında hakemliğini yapacak büyük *Gazimiz* var.

AHMET CEVAT

Büyük Türk İnkılabına Dair

Yazan : AHMET CEVAT

— 18 —

Kemalizmin İkinci Safhası

Ankara Oportünistleriyle Mücadele

Bir fert için olduğu gibi, bir millet için dahi kudret ve kabiliyetini, filen izhar ve ispat etmedikçe iytilbar beklemek beyhudedir.

(Nutuk, s. 391)

Muhterem milletime şunu tavsiye ederim ki, siy-nesinde yetiştirerek başının üstüne kadar çıkaracağı adamların kanındaki, vicdanındaki cevheri-asliyi çok iyi tahlil etmek dikkatinden bir an feragat etmesin.

(Nutuk, s. 376)

İNKİLAPLARDA müessir amiller arasında *ideoloji* ayrılığı kadar meş'um neticeler vermeye müsait hiç bir amil yoktur. Halbuki B. T. İnkılabının ön saf mücahitleri arasında, B. R. tarafından "*milli hudutlar dahilinde tam istiklal*," şîariyle hülâsa edilen milli iradeyi (yâni ihtiyacı) hakkıyla anlamış kaç kişi gösterilebilir? Milli mücadelenin daha ilk aylarında kendini *mandacılık* çehresiyle açığa vuran oportünistlik ikinci *In Önü* zaferinden sonra başlayan sulh müzakereleri esnasında bir "*herçi badâbat*," sulhü yapmak tehalükiyle şiddetli bir muhalefet unsuru halini almıştı. Milli hükûmetin baş-murahası ve hariciye vekili sıfatıyla sulh konferansı nezdine giden zat memlekete bir Avrupa sulhü yerine iki seneden beri milli istiklal uğurunda akan mübarek kanları heder saydıracak münferit mukaveleler getirmişti. B. R. bu münferit mukaveleler hakkında şu izzahatı veriyor:

"Londraya sulh için gönderdiğimiz murahhas heyeti reisine iytilaf devletlerinin imza ettirdiği mukaveleler muhteviyatı, *Sevr* projesini müteakip beynlerinde akt ettikleri *accord tripartite* tesmiye olunan ve Anadoluyu nüfuz mıntakalarına taksim eden iytilafnameyi başka namlar altında bize kabul ettirmek maksadına mâtufl olduğu aşikârdır." İki sene evel de *mandacıların* başında bulunan bu baş-murahasın Sakarya muharebesi arefesinde düşündükleri: "henüz fırsat elde iken *âkılane* bir siyaset tâkibi" ile memleketi kurtarmak merkezinde olduğu gibi Sakarya zaferinden birkaç ay sonra da: "harbın devamı *memleketin mevcudiyetini* tehlikeye koyuyor; *ifrat ve tefritten* sakınarak müstakbelin hakiki menfaatlerini feda etmemeli" suretinde idi (24-12-1921 raporundan). Neticede Londrada yaptığı mukavelenameler dairesinde milli mücadeleye nihayet vermeyi teklif ediyordu.

Bu baş-murahasın imzaladığı mukaveleler oportünizmin birer şah-eseridir:

1) İngiltere ile:

Biz elimizdeki İngiliz esirlerini kâmilten iade edecektik İngilizler ise ellerindeki Türk esirlerinden Ermenilere ve İngiliz esirlerine fena muamele etmiş olduğu iddia edilenleri yanlarında alıkoyacaklardı...

2) Fransızlarla:

... Zâbita kuvvetlerimize Fransız zabıtları ithal edilecek... Fransızlarca teşkil olunan zâbita muhafaza olunacak... Fransanın tahliye edeceği yerlerle El'Aziz, Diyar-Bekir ve Sivas vilayetlerinin inkişafı için yapılacak iktisadi teşebbüslerde Fransızlar tercih edilecek, Ergani mâdenlerinin işletme imtiyazı da onlara verilecek...

3) İtalyanlarla:

Antalya, Bordur, Muğla, Isparta vilayetleri ile Afyon-Karahisar, Kütahya, Aydın ve Konya vilayetlerinin tâyin edilecek kısımlarında iktisadi teşebbüsler için İtalyaya rüchan verilecek. Bundan başka buralarda Türk sermayesi tarafından yapılmayacak iktisadi işler İtalyan sermayesine verilecek, ve Ereğli mâdenleri bir İtalyan-Türk şirketine devr edilecek...

Ancak Osmanlı diplomathığı içinde yetişmiş bir oportünistin havsalasına sığabilecek şartlar...

B. M. M. hükûmetinin bu hariciye vekili milletin kanı ile milyon kerre imzaladığı büyük *Miysakı* ağzına bile almaktan çekinmiş, ve iki seneden beri milletin hangi sebepten dolayı cömertce kanını akıtmakta olduğunu düşünmeye bile lüzum görmemiştir.

Bu hariciye vekili Ankarada, B. M. M. nin siy-nesinde inkişaf eden oportünizmin sadece bir misalidir. Bir muhalefet fırkası mikyasında genişleyerek bâzan hükûmeti akalliyette brakabilecek istiydadını gösteren oportünizmin siyasi cepheleri muhtelifi: bir cephesi her nevi' milli menfaatleri feda etmekten çekinmeyerek bir ân evel sulhe kavuşmak maksadına, ikinci cephesi hilafet ve saltanatı muhafaza etmek ve Cumhuriyetin teessüsüne mâni' olmak gayesine çevrilmişti. Üçüncü cephelerini ise miskin siyasetlerine en büyük engel gördükleri B. R. in eline fazla iktidar geçirmemek telaşı teşkil ediyordu.

Hakikatte bu üç cephenin mahiyeti birdi: milli mücadelenin muvaffakiyetle biteceğine iymansızlık! ve ön

saf mücahitleri arasında bulunmuş olan oportünistler şimdi irtica' ile kucaklaşmaktan, B. M. M. inde rêylerini aynı muhalefet vazosuna atmaktan çekinmiyorlardı.

* *

Mecliste *Miysakı-Milli* bütün fikirleri sözde birleş-tiren bir ahitname halinde kalmakla beraber oportünizmin muhtelif tezahürlerine mahal veren bir çok grup-lar da teşekkül etmişti (Tesânüt, Halk, İslahat vs.) Bil-hassa B. R. tarafından ileriye sürülen; T. E. kanunu dai-resinde *devletin şekli*ni tespit etmek teşebbüsü oportü-nist ve mürteci' âzaları faaliyete getiriyor, çok defa bir-leştiriyor, *Miysakı* dahi alfabesi unutulmuş eski bir ki-tabe menzilesine indiriyordu. B. R. buna karşı Sivas kongresiyle têsîs etmiş olduğu A. ve R. Müdafaai-Hukuk cemiyetinin mecliste mümessili olmak üzere aynı nam al-tında bir siyasi grup teşkil etti (10 Mayıs 1921). Bu te-şekkül ilk Cumhuriyet fırkasıdır. (Son Meclisi-Meb'u-sanda bu nam ile bir fırkanın teşekkülüne vermiş oldu-ğu büyük ehemmiyet hatıra getirilsin).

Başta, oportunistler ve mürteciler dahi bu teşekküle girmiş ise de yavaş yavaş ayrılarak milli mücadele ta-rihimizde *İkinci grup* namıyla anılan irtica' hizbini vü-cude getirdiler. Hatta Erzurum meb'uslarından bâzıları, Şark cephesi kumandanıyla birlikte Mudafaai-Hukuk Ce-miyeti namını terk ederek yerine Mudafaai-Mukaddesat namıyla bir Cemiyet têsîs ettiler ve şark vilayetlerinde irticai beyannameler neşrine kadar teşebbüslerde bulun-dular. Nizamnamelerinin başına da "Hilafet ve Saltanat mekâmının ve şekli-devletin mahfuziyetine," ait ilaveler koydular. Bu cemiyeti têsîs edenlerden bir hoca, 'Şark cephesi kumandanına, mecliste teşekkül eden M. H. gru-punun maksadı hilafet ve saltanat şeklini Cumhuriyete tahvil etmek olduğunu söyleyerek endişesini tahrik edebilmişti. Bu propagandalar o derece müessir idi ki, şark cephesi kumandanı dahi "muvakkat olan teşkilatı-esasiye kanuniyle şekli-devletin tâyin edilemeyeceği ve buna ta-rafdar olan grubun milli ekseriyeti temsil etmekten uzak olduğu," yolunda mülâhazalar ve iytirazlar dermeyer edi-yordu (11 Temmuz, 1921, şifre telgraf). B. R. de ver-diği cevapta hocanın "Saltant şeklinin Cumhuriyete kal-bi mahsûs olduğu hakkındaki fikri vehimdir," suretinde Cumhuriyeti alenen müdafa ve iltizam etmiş görün-mekten çekinmek mecburiyetinde bulunuyordu. Halbuki M. H. grubunun teşekkül esaslarının en mühimini T. E. kanunu dairesinde şekli-devletin tâyini idi.

* *

ASKERİ vaz'iyet oportünistlerin faaliyetine meydan veriyordu. B. R. in ve harbi program arkadaşları büyük kumandanların (İsmet ve Fevzi paşaların) karar-lâştırmış olduğu taktik: düşmanın menabiini dağıtmak,

tüketmek, sinirlerini gevşetmek ve bu esnada milli or-dunun eksiklerini tamamlamak olduğundan, ikinci İn-Önü zaferinden sonra dahi taarruza geçmemek, bilakis düş-manı içerilere çekmek, hareket üssünden uzaklaştırmak elzemdi. Oportünistler iymânlarının zâfını haklı göster-mek için orduyu taarruza dâvet ediyorlar ve umuma karşı alenen ordu harekâtından bir şey beklenemeyece-ğini, her ümidin mahv olup bittiğini söyleyerek zihinleri zehirliyorlar, her tarafa ümitsizlik ve bedbinlik yayıyor-lardı. İşte bu şerait içinde, B. M. M. huzurunda *mutlaka* düşmanı mağlup edeceğini vâd ederek—en vâsi' salahi-yeti haiz olmak, emirleri kanun hükmünde tutulmak şar-tıyla — baş-kumandanlığı üç ay müddetle der'öhde eden B. R. 22 gün içinde, büyük Sakarya meydan muharebe-sinde, düşman ordusunun bütün harp kabiliyetini imhaya muvaffak olmuştur ki, B. M. M. bu muzafferiyet üle-rine kendisine *Gazi* unvanını ve müşirlik rutbesini tev-cih etmişti (23 Ağustos-13 Eylül 1921).

Bu askeri muvaffakiyet oportünistlere büyük bir ders olmalı idi: ordu Büyük Rehberin ve harbe devam taraftarlarının haklı olduğunu gösterecek kabiliyette idi; ondan üstüne almış olduğu büyük milli gayenin tahak-kuku emniyetle beklenebilirdi. Halbuki oportünistler az sonra *Sakarya* yı unuttular, yine *âkılane* siyasetin ter-vicini ileri sürüyorlardı.

OPORTÜNİSTLİK, hatta irtica', Maltadan dönen ve B. R. tarafından hükûmete alınan ve M. H. gru-punun idare mevkîine geçirilen eski mücahitler arasın-da da görülüyordu. Bunlar da milli hükûmetin askeri si-yasetine inanmayorlar, bu mes'eleyi münakaşe mevkîine koymak istiyorlar, ve buna müsaade olunmayınca istiy-fayı ihtiyar ediyorlardı.

Sakaryadan sonra, haftalar ve aylar geçtikçe opor-tünistlerde sabırsızlık ve bedbinlik artıyor, zihinler üle-rine "*menfi*," têsirler yapmağa çalışıyordu. B. R. bunlar hakkında diyor ki:

"Âciz ve korkak insanlar her hangi bir felaket kar-sısında milletin de ataletе düşer olmasına saik olurlar. Acz ve tereddütte o kadar ileri giderler ki âdeta kendi kendilerini tahkîr ederler. Derler ki, biz adam değiliz ve olamayız! Kendi kendimize adam olmamıza imkân yok-tur. Biz, kaytsız şartsız, mevcudiyetimizi bir ecnebiye tevdi" edelim... Türkiyeyi böyle sakîm yollarda inkîraz ve izmihlale sevk edenlerin elinden kurtarmak lâzım-dır..."

Hakikaten oportünizmin ruhi menbaı acz ve kor-kaklık, bir de şahsi ve sınıfi menfaat mülâhazalarıdır. Bu miskin adamlar bütün teşebbüs kuvvetlerini mücadeleyi men' etmeye ve herkesi kendi hallerine çevirmeye sarf ederler. İkinci grup ümitsizliği âdeta siyasi program ha-line getiriyor, safsatalı esbabî-mucibe ile de techiz edi-yordu :

Ordu taarruz etse, Yunanlıları mağlub etse bile iş bunuula da bitmez, diyorlardı. Yunanlıları değil, İngilizleri filen mağlub etmek, bunun için de Yunan ordusuna karşı bir perde hattı brakmak, asıl orduyu şimali Irak hududunda tahşid edip İngilizlere taarruz etmek lâzımdır... "Bu mâna ve mantıktan âri fikirlere iltifat," edilmeyince de vaveylayı kopararak: "nereye gidiyoruz? bizi kim, nereye sevk ediyor?," diye haykırıyorlardı.

Oportünist ve mürtecilerin en büyük *menfi* faaliyetlerini sarf ettikleri bir mesele de baş-kumandanlığın tevcihi ve üç defa temdidi olmuştur. Bunlar, milletin kat'i zaferi halinde kendilerile mütesanit gördükleri hilafet ve saltanat şeklinin tamamiyle yıkılacağında şüpheleri olmadığından, Sakarya kahramanını baş-kumandanlıkta görmeye asla tahammül etmiyorlardı.

Baş-kumandanlık gibi sırf askeri bir meselede bir hoca çıkıyor, B. R. i Meclişin hakkını gasp etmekle itti-hama cür'et ediyor! Başka bir hoca da baş-kumandanlık meselesinin hafi celsede müzakere edilmesini hakikati milletten gizlemek suretiyle tenvile kalkışabiliyor! Oportünist reisler de bu tahrikâte destek oluyordu. Bunun neticesinde, üç ay sonra Yunan ordusunu denize dökmek vesaitini hazırlamış olan milli kahramanı, en vasi' salahiyeti haiz olmak üzere yaratmış olduğun B. M. M. ekseriyetle baş-kumandanlıktan düşürmeye rây verebilmişti (5 Mayıs 1922). Fakat aynı meclis bir gün sonra B. R. in ıyzahtarını dinleyerek baş-kumandanlığı tekrar Sakarya muzafferine tevcih ediyordu (Hakikî oportünizmin ve irticain kuveti o gün anlaşılmişti: 11 redd, 15 müstenkif.)

* *

OPORTÜNİSTLER *âkılane* namını verdikleri miskin-ce siyasetle sülhe kavuşulabileceğini iddia ediyorlardı: Halbuki siyasi zaferlerin de ancak silah kuvetiyle kazanıldığını göstermek için bizim milli mücadelemiz kadar açık ispatlar vermiş hiç bir tarihi devre tanınmıyoruz:

Oportünist baş-murahhasın iki defa Avropaya vakî seyahatten getirebildiği neticeler siyasi ve iktisadi esaretle müsavi idi. Bir ân evel bizimle anlaşmağa luzum hiss eden Fransızlar da ancak Sakarya zaferinden sonra Ankara iytilafına imza koyabildiler. Büyük taarruzdan bir kaç ay evel teklif edilen sulh şeraiti ise *Sevr* muahedesi-
sinin cüz'ice tâdilinden ibaret şeylerdi. Ancak Yunanın denize dökülmesinden sonradır ki *Lozan* zaferi kazanılabildi!

Ebedi hakikat budur.

Maziden Sesler

GAZİ OSMAN PAŞA

I

*Toprak kalelere dök kırk bin eri,
Topa tut karışsın Vidin vadileri...
Bu yerde el çadır kura mı bilir?*

*Korkun yok... Kükremiş aslan misali,
Düşman ordusunun meydanda hali.
Deyme yiğit sana dura mı bilir?*

II

*Yüz elli bin Moskof sarsa dört yanı,
Altı yüz on topun bombardımanı
Yaksa gece gündüz Graviça'yı;*

*Gam yeme, a paşam, senin Plevne.
Giremez oraya kahrolsa gene
Petresburg'un süslü hassa alayı.*

III

*Kaleye çekilmek sana yaraşmaz,
İmandan kopan ok hedeften şaşmaz,
Talihle son kozu oynamak gerek:*

*Şimşek gibi parla, yıldırım ol in,
Kırk bin gazanferle, gökler şahidin,
Kumanda yerine lav plüskürerek.*

IV

*Heyhaf! kanlı akşam... Gün alçalıyor;
Rus ordugâhında bando çalıyor,
Zaferi söyleyor esen rûzgâra.*

*Prensler, zabıtlar saf saf dizilmiş,
Bir şeyler söyleyor, şöyle eğilmiş,
Grandük Nikola haşmetli çara.*

V

*Kılıca dayanmış geliyor paşa,
Al yarası nişan kanlı savaşa.
Muzaffer bir serdar bu, esir değil.*

*Kral Aleksandır başını iğdi:
Gördüğü bir mermer Allâh gibiydi;
Her hangi bir fâni cihangir değil.*

GALİP NAŞİT

İstanbuldan Parçalar

I

Beyazitta Çınar Altı

KENAN HULÜSİ

BU bir ağaç... Altında su bardaklarının gıcır gıcır yıkandığı, bir su çingırağının uzak ve tehi akislerle yuvarlana yuvarlana döndüğü, sükûnun dinlendiği ve güvercinlerin büyük deniz ufuklarında kalmış son ışıkları da kumlu bir sahile heya molayle sürükleyen balıkçı sandalları gibi «Hu...» çektikleri bir ağaç altı...

Eğer, aynalar içinde sabahın nasıl açıldığını görmediniz ve eğer içinizde bir sevginin nekahatını duymadıysanız, bu ağaç altının ruhunuza vereceği lezzeti anlamayacaksınız.

Yemyeşil yaprakları, yazın kuvvetli güneşine lüks bir salon abajürü gibi açılırken, altına oturduğum vakit anladım ki, içimden bir

mangal alınmıştır. Ruhum, uzun bir kış mütakip, odasının demir parmaklıklı pencerelerinden bir bahar havası girerken, üstündeki mangal alınmış beyaz tüylü bir van kedisi gibi, sırtını çıkardı, kuyruğunu dikti, silkindi, ve yumuşak ağzını açarak uzun uzun esnedikten sonra, ön ayaklarıyla birden bire ileri atıldı. Ruhum ki ateşleri kor olmuş bir mangal altında yatan bir van kedisidir; acaba karşıdaki taş duvarların ince karartılarında mütecessiz duran bir kertenkele mi gördü dersiniz?

Güneş, yaprak aralıklarından, henüz sulanmış asfalt zemin üzerine parça parça düşüyor. Karşı binanın; harap şehensinlerinde, kırık pancurla-

rında, metrük ve izbe odalarının kuytu köşelerinde yaldızlanan örümcek ağları var. Ve taş kütüphanenin saçaklarından bir adak uğruna atılan yemlere güvercinler yaprak yaprak dökülüyor.

Ben, yazın geldiğini, ilk defa bu ağacın altında otururken anlıyorum. Sanki, yapraklar arasına sokulmuş bir gizli el, yalnız ensacım üstünde değil, fakat beynimin içinde serin bir suya daldırılmış bezlerle hafif bir masaj yapıyor gibi.

Ve üstümdeki bu yaprak yeşili abajurun yırtıklarından sızan ve yine yapraklar üstünde biriken ziya ve hararet, öyle hissediyorum ki, az sonra asfalt zemin üzerine ince ince damlayacak, ve yine asfalt zemin üzârinde yaygın bir su haliyle akacaktır.

O zaman güvercinler çınarın serabı altına koşsunlar. Tahayyül etsinler ki, bu mermer sebilin suyu artık kurumuştur. Ve içlerinden, suyu kuruyan mermer bir sebil için, «Hu... desinler, Hu...»

Biliyorum; onlar incecik gagalarını ıslatacak, hararetlerini teskin edecek bir yudum suyu, asfalt bir zemin üzerine düşmüş ziya ve hararetin mermer bir sebili andıran pırıltılarında bulundukları vakit, kanatları birden bire çırpınacak.

İşte; meçhul bir tehlukeyi vehmederek kanatlarını taş kütüphanenin saçaklarına doğru açtıkları zaman, güneşle meşpu duvarda, gölgeleri, kuvetli bir rüzgârla giriftleşen yapraklar gibi bir birine karışıyor ve ben, bir rüzgârın hakikaten çıktığını vehmediyorum. Fakat başımı dallara çevirdiğim an, anlıyorum ki, rüzgâr sadece gözlerimde ve rüzgâr güvercin kanatlarının güneşle meşpu bir duvara vurmuş akislerinden başka hiç bir yerde değildir.

İçimi, yelkenlerini açmış bir gemi haliyle serbest ve serazat bırakıyorum. O gidiyor; ve gidecek... Rüzgârı bol denizlerde, yelkenlerin parça parça, didik didik ve yamalı olmasına rağmen yelkenli bir gemi gitmeğe mecburdur.

Gidiyor ve gidecek...

İçim, bu ağaç altında, rüzgârı dolmuş

yelkenli bir gemi gibi gidiyor; ve tahayyül ediyorum ki, gelen bir yazı, ilk defa bu ağaç altında hisseden damarlarım bir kısrak kadar dinçtir.

Arkamda, şadırvan musluklarının kalaylı güyümler içine boşalan ince seslerini işliyorum. Mabedin mermer duvarları arkasında, namaz vakti olmamakla beraber, kulaklarıma, kesik inilti, uzun yalvarışlar geliyor... Kim bilir, bu, belki bir vehim... belki de, taş kütüphanenin saçaklarına sıralanmış güvercinler «Hu...» çekiyorlar...

Ve ben, onların sesinde sabra ve tevekküle biraz daha aşına olur gibiyim...

Sabur ve tevekkül... Fakat madem ki içimde, bezlerinin yamalı olmasına rağmen güneşle parıl parıl yanan bir gemi tekrar yelken açtı; menzil uzak değildir; menzil uzak değil. Gidiyorum ve gideceğim...

Artık, bu öğle üstünde, mermer döşemeleri hurdehaş avlunun süslü şadırvanına, kubeler üstüne ve büyük çınarın fantazi bir salon abajurunu andıran yeşil dekoruna bir münacat selsebili dökülürken, burada, bu ağaç altında, her şeyin yeşil olduğuna inanıyorum. Ziya, yeşil bir kristalden geçerek geliyor gibi. Dünyada bu tatlı renkten başka hiç bir şey yok. Belki de güvercinler böyle uzun iniltiyle yeşil rengin gidecek olan hasretini çekiyorlar. Adeta, yeşil bir deniz içinde yaşıyor gibiyim. Sarmaşıklarının yüz bin kere tafsiliye edilen güneş zıyalarıyla cilalandığı yeşil, yemyeşil ve seyyal bir deniz...

Ve içim, yeşil bir denizde yelkenleri hür bir geni haliyle serbest ve serazat... Nasıl böyle olmasın ki, rüzgârı bol denizlerde, yelkenlerin parça parça, didik didik ve yamalı olmasına rağmen, bezler şiştiği zaman, yelkenli bir gemi gitmeğe mecburdur.

Ve büyük çınarın yeşil abajuru, bana, tekrar yaşamak istediğim bir yazı tahayyüt ettiriyor.

Felaket Karşısında

Salon ve Mektep Temsili

André Lichtenberger'den adapte eden — REŞAT NURİ

(EŞHAS)

NERMİN — Yirmi üç yaşında, sade kıyafetli, asil çehreli bir genç kız.

SUZAN — On altı yaşında bir az hoppa şımarık fakat güzel kalpli bir kibar kıztı.

SÜHEYLA — Suzan'ın arkadaşı

SUZAN— (Derin derin içini çektikten sonra).

Ah Nermin Hanım... Sizi nakadar kıskanıyorum...

NERMİN— (Hayretle). Beni mi? Bende kıskanılacak ne var?

SUZAN— Ahlâkınızı kıskanıyorum... Siz ne iyi ahlâklı bir insansınız. İki aydır bizimle beraber yaşıyorsunuz... Bir kere sinirlendiğinizi, bağırıp çağırdığınızı görmedim.

NERMİN— Hanım ef. anneniz nezaketen bana "mürebbiye," ismini veriyor. Fakat hakikatte ben küçük kardeşlerinizin dadısı ve evin kâhya kadınıyım. Senirlenmeğe, bağırıp çağıрмаğa ne hakkım var?

SUZAN— A estafurullah... Neye kâhya kadın olacaksınız... Gerçi alış verişe siz bakıyorsunuz ama sizin asıl vazifeniz bu değil... Annemin alış verişe pek akli ermezde. Hem siz de benim gibi evin bir kızı sayılırsınız.

NERMİN— Şikâyet için söylemiyorum Suzan Hanım... Bilirsiniz ki ben şikâyetten hiç hoşlanmam... Sonra dadılık ve kâhya kadınlık benim için ayıp bir şey değildir... Elverir ki insan aldığı parayı haketsin.

SUZAN— Beni utandıracaksınız Nermin Hanım... Siz bizden ne alıyorsunuz ki? Mamafi doğrusunu istemisiniz? Siz nakadar şikâyet etseniz hakkınız var. Annem iyidir hoştur ama çok tahammül edilmez kadındır.

NERMİN— (Kaşlarını çatarak). Sizden bir kere daha rica etmiştim... Benim yanımda anneniz aleyhinde bir kelime söylemenizi istemem...

SUZAN— (Aldırmıyarak). Ya kardeşlerim... Yumurcaklar bazı günler öyle azarlar, delirirler ki tarif edilmez... Ben eski dadılarının hümgür hümgür ağladığını bilirim... (Sözünü tamir ederek) malûmya sizden evel onların mürebbiyeleri yoktu...

NERMİN— Ben herkesin içinde ağlamasını pek sevmem. Küçükler bazen cesaretimizi kırarak şeyler yapıyorlar. Fakat şikâyet neye yarar? Daha akılları ermiyor... Yoksa beni sevmediklerinden değil...

SUZAN— Orası öyle... Onlar size çıldırıyorlar... Fakat yine de yapacakları hınzırlığı yapmaktan geri dur-

muyorlar. (Gülerek) mamafi zannederim ki canınızı sıkan yalnız onlar değil... Ben de arasına onlara yardım ediyorum.

NERMİN— (Gülümsiyerek). Sizmi Suzan Hanım? Ne münasibet?

SUZAN— İnkâr etmeyiniz. Ben tuhaf düşünceli, ipe sapa gelmez deli bozuk bir kızım... Böyle olmakla beraber ben de sizi çok seviyorum... Hatta daha ziyade sevecektim ama.

NERMİN— Sizi gücendirecek bir şey mi yapıyorum?

SUZAN— Haydi onu da söyleyim. Dedim ya ben akli başında bir insan değilim. Sizi daha ziyade sevecektim. Fakat ne yapayım ki bana bir parça soğuk muamele ediyorsunuz; bir türlü samimi olmak istemiyorsunuz. Aramızda o kadar fazla yaş farkı da yok ama... İşte bu sebepten size pek fazla açılıp saçılamıyorum...

NERMİN— Yâni iki yakın dost olamıyoruz öyle mi?

SUZAN— Evet.

NERMİN— Darılmazsanız bir kerre daha tekrar edeyim. Ben kardeşlerinizin dadısından ve evinizin kâhya kadınından başka bir şey değilim... Kendimi evin küçük hanımıyla bir tutmağa nasıl cesaret ederim?...

SUZAN— Hayır hayır... Bunlar sebep değil? Siz beni beğenmiyorsunuz; geveze, zevzek bir küçük kız addediyorsunuz.

NERMİN— (Gülümsiyerek.) Siz gerçi çocuksunuz... Fakat ben bilakis sizin bu çocukluğunuzun beyeniyorum... Daima böyle şen hafif ve güzel ruhla kalmanızı temenni ederim.

SUZAN— Yok yok... Bunları benim gönlümü almak için söylüyorsunuz... Hem ben katiyen sizin zannettiğiniz gibi değilim. Müsaade ederseniz düşündüklerimi daha açık söyleyim: İki türlü insan vardır: Birisi sizin gibi sakin, ihtiyatlı, muntazam bir hayat geçirirler. Her şeyden memnundurlar ve bir şey istemezler. Siz yaşadığınız müddetçe mükemmel bir mürebbiye olacaksınız. Kardeşlerimden sonra benim çocuklarımı büyüteceksiniz. Herkes size hürmet ve muhabbet gösterecek. Fakat herkes sizin gibi yaratılmamıştır. Bazı insanlar da benim gibi ateşli ve çılgındırlar. Vara yoka kızarlar veya sevinirler. Başlarında kavak yelleri eser, yürekleri türlü türlü duygularla dolup taşar. Sizin gibiler böylelerini çocuk, hoppa, manasız bulurlar; çünkü onlar her günkü hayatın yeknesaklığına, manasızlığına bir türlü tahammül ede-

mezler. Fakat onlara gülüp geçeceğiniz yerde bir az yakından bakarsanız, yahut karşınızda bir az açılıp saçılmalarına müsaade verirsiniz hiç de yabana atılacak insanlar olmadıklarını görürsünüz.

NERMİN— (Muhabbetle.) Ben sizin kalbinizin temiz ve asil duygularla dolu olmasından hiç şüphe etmedim Suzan Hanım... Ateşli ve çılgınsınız... Böyle insanlar arasından çok büyük kahramanlar çıktığını bilirim. Fakat hayatta sizin için böyle bir şey temennî etmem. Gerçi vazifenizi kahramanca yaparsınız fakat çok ızdırap çekersiniz. Her neyse bu elemli bahisleri bırakalım. Kardeşleriniz afacanlıktan yorgun düştüler. Uyuyorlar fakat başka işlerim var... Bakkalın, kasabın hesaplarını kontrol edeceğim. İnsanı bir az dikkatsiz gördülermi hemen aldatmağa kalkıyorlar. Şimdilik Allaha ısmarladık Suzan Hanım.

(Nermin çıkar.)

SUZAN— (Kendi kendine.) İyi kız, hoş kız fakat çok basit ve ruhsuz. Hayat onun nazarında upuzun, dümdüz, yamyassı bir yol; yaşamak bu yolun üzerinde hiç sağa sapmadan asker adımlarıyla yürümekten ibaret. Bana yalnız vak'alar, ihtiraslar, tuhaf şeyler, hatta felaketler lâzım.

Sahne II

(Süheyla birdenbire içeri girer. Uzun boylu, iri yapılı bir kızdır. İki arkadaş sevinç sesleri çıkararak birbirlerini kucaklarlar...)

SUZAN— Süheyla sen nereden çıktın? Gözlerime inanamıyorum.

SÜHEYLA— Bu sabah İzmirden geldik. Vapurdan çıkar çıkmaz annemi atlattım, sana geldim.

SUZAN— (Şüpheli.) Ayşeye gitmedin mi?

SÜHEYLA— Ayak üzeri ona da uğrayıverdim.

SUZAN— Nasıl bilirim? Ayak üzeri diyorsun ama kim bilir kaç saat kaldın.

SÜHEYLA— (Gülerek.) Hala mı bu kıskançlık? Birlirseni seni Ayşeden daha fazla severim.

SUZAN— O yalana inanmam ama buna da şükretmek lâzım... Çünkü ben artık büsbütün unutuldum sanıyordum.

SÜHEYLA— Haksızsın... Seni unutabilir miyim?

SUZAN— Onun için yazdığım mektuplara günü gününe cevap verdin.

SÜHEYLA— Bak bunda hakkın var... Ben nedense mektup yazmayı hiç sevmem. Mamafî senin mektuplar dediğin bir senede topu topu iki mini mini karttan ibaret..

SUZAN— (Omuz silkerek.) Aman şimdi bu şikâyetleri bırakalım... (Arkadaşını uzun uzun seyrederek.) Sen adam akıllı güzelleşmişsin...

SÜHEYLA— Ya sen?

SUZAN— Alay etme... Bana güzel denmez... Fakat sen de itiraf edersin ki adam akıllı hoş bir kızmı...

SÜHEYLA— Sen daha evlenmiyor musun?

SUZAN— Dur bakalım... Benim evlenmeme daha asır ister...

SÜHEYLA— Yaşın için söylemiyorum... Daha mini miniciksin.. Yanlız seni her şeyde biraz aceleci bilirim de..

SUZAN— Yok yok... bu meselede hiç öyle değil... A bak asıl ehemmiyetli meseleyi unuttum... Ağabeyin evleniyormuş öyle mi?

SÜHEYLA— Hayır... Öyle bir şey yok...

SUZAN— Bana yalan söylüyorsun... Doğrusu çok ayıp... Ben gayet iyi bir yerden biliyorum... Hem bunu benden saklamakta ne mana var sanki?

SÜHEYLA— (Ciddi.) Ortada saklanacak bir şey yok ki... Ağabeyim evlenecekti, söz kesilmişti. Fakat sonra vaz geçildi.

SUZAN— Vaz geçildi ne demek?

SÜHEYLA— (Canı sıkılmış gibi.) Vaz geçildi demek vaz geçildi demek... Başka şeyden bahsedelim.

SUZAN— Sana fena halde darılacağım Süheyla... Bu ne soğuk muamele... Evleneceklermiş vaz geçmişler. Bundan basit şey olur mu? Seni gören adeta bir facia olmuş sanır...

SÜHEYLA— (Biraz mahzun önüne bakarak, arkadaşının parmaklarıyla oynuyarak) Doğrusunu istersen öyle... Evimizde bir facia geçti.

SUZAN— (Gözlerini açarak.) Ne söylüyorsun?

SÜHEYLA— Evet... Bir facia... Hem de maalesef bu faciada "Zalim," rolünü bizim aile oynadı. "Zalim," demek belki mübalağalı olur... Fakat her halde babamla annem fena bir iş yaptılar... Bu meseleyi sana açmak istemişimin sebebi de buydu. Fakat ısrar edersen söyleyirim...

SUZAN— (Meraktan yanarak.) İsrar ayıp olacak ama beni o kadar merakla düşürdünki mümkünse şunu söyleyiver.

SÜHEYLA— Peki... Fakat rica ederim kimseye açma... Biz gayet iyi sakladık... Ağabeyim bundan altı ay evvel İzmirde gayet asil ve kibar bir ailenin kızıyla tanıştı. Çabucak aşık oldu. Kız da galiba onu beğenmiş. Hasılı birbirleriyle evlenmek istediler. Kızın bir küçük kardeşiyle babasından başka kimsesi yok... Babam ağabeyimin evlenmesine pek razı değildi... Fakat kızın hem zengin, hem de değerli bir çocuk olduğunu anlayınca sesini çıkarmadı. Hatta galiba bir azda memnun oldu... Annemle ben de seviniyorduk. Hele ben ağabeyimin nişanlısını öyle seviyordum ki...

SUZAN— Güzelmiydi?

SÜHEYLA— Epiyce güzel... Fakat kibarlığına, terbiyesine hiç diyecek yoktu. Yalnız bir az fazla ağır ve durgun bir kızdı.

SUZAN— Peki neden vaz geçtiniz? Hangi tarafın vazgeçtiğini de bilmiyorum...

SÜHEYLA— Biz vaz geçtik.

SUZAN— Sebep?

SÜHEYLA— Bak onu söylemeyi unuttum. Gelini-
mlzin bir de ağabeyi varmış... Babasının bütün işlerine
o bakarmış... Bu genç iki sene evvel apandisitten ölmüş...
Bu felaket ihtiyar adamı harap etmiş... İşler yüz üstü kal-
mış... Nihayet dört ay evvel birde bilmem nasıl bir buh-
ran olmuş... Bir çok büyük tüccarlar arasında bu adam-
cağız da iflas ediverdi.

SUZAN— Felâket üstüne felâket desene...

SÜHEYLA— Bu felâket olduğu zaman nişana bir
hafta vardı. Gelinin babası babama bir mektup yazdı:
Çocuklarımızı evlendirmeye karar verdiğimiz zaman ben
zengin bir adamdım. Bugün bütün servetimizi kaybettik-
ten başka borcumuzda vardır. Kızım artık Beyefendi oğ-
lunuzun küfvi değildir. Bunun için verdiğim sözü geri
almak hususundaki mazeretimi teslim buyurursunuz ümi-
dindeyim, diyordu.

SUZAN— Hakikaten kibar ve saygılı bir adammış...

SÜHEYLA— Benim tahminime göre bu mektubu
kızı yazdırmıştır. Çünkü çok ağır ve izzeti nefis sahibi
bir kızdı.

SUZAN— Siz ne yaptınız?

SÜHEYLA— (Meyus ve mahcup.) Onu hiç sorma...
Babam "bu ailenin uğradığı felâkete acırız. Fakat oğlu-
mun fakir bir kızla evlenmesine razı olamam. Hayat ro-
man değildir. Nişanı bozacağız," dedi. Annemi bilirsinya
babam ne derse o da onu der...

SUZAN— Peki kardeşin... O ne dedi?

SÜHEYLA— Kardeşim çok üzüldü. Günlerce ye-
meden içmeden kesildi İzdivacta para ancak ikinci üçün-
cü derecede gelir. Ben bu kızı seviyorum. Fakirlik bir
kusur değildir. Ne olursa olsun evleneceğiz," dedi.

SUZAN— Dedi fakat bütün bu güzel sözler ve ka-
rardan sonra yine babasına itaat etti değil mi? Nafile
Süheyla kardeşin çok manasız, karakersiz bir adammış.

SÜHEYLA— Böyle söyleme... Biçare çocuk baba-
mı kandırmak için öyle uğraştı ki...

SUZAN— (Omuz silkerek.) Neme lâzım? Ben ne-
ticeye bakarım. Belki bu sözüm için bana güceneceksin
Süheyla... Fakat ben açık sözlü bir kızım. Düşündüğü-
mün aksini söyleyemem...

SÜHEYLA— Hayır sana darılmayorum... Hatta da-
ha doğrusunu istersen sana hak veriyorum... Kardeşim
kuvvetli ve yüksek bir erkeğe yakışacak şekilde hareket
etmedi.

SUZAN— Netice ne oldu?

SÜHEYLA— Hiç artık birbirimizi aramadık. Yalnız
on beş gün sonra kızın babasının vefat ettiğini haber al-

dık... Bu ölümden belki bir azda bizim hissemiz var... Bu-
nu düşündükçe çıldıracak gibi oluyorum.

SUZAN— (Onu teselliye çalışarak.) Neden hisseniz
olsun... Hakkınız... Mamafî belki onlardan birdenbire yüz
çevirmeseydiniz... (Sinirli bir hareketle.) Her neyse ye-
ter... Başka şeyden bahsedelim...

Sahne III

NERMİN— (Kapıdan girerek.) Suzan Hanım... Ha-
nım!endi anneniz doktora telefon etmeni emretmişti... Nu-
marayı biliyorsanız... (Süheylayı görünce hafif bir feryat
koparır... Fakat hemen kendini toplar.) Affedersiniz mi-
safiriniz olduğunu bilmiyordum.

SÜHEYLA— (Titriyerek boğuk bir sesle) Nermin
Hanım... Siz burada?

SUZAN— (Birdenbire anlayamayarak.)

Siz birbirinizi tanıyor musunuz?

NERMİN— Evet İzmirde tanışmıştık.

SUZAN— (Nihayet anlıyarak kendi kendine.) De-
mek nişanlı bu...

SÜHEYLA— (Bu güç vaziyetten kurtulmağa çalı-
şarak.) Demek şimdi İstanbuldasınız?...

NERMİN— Evet iki buçuk aydır burada mürebbi-
yeyim.

SÜHEYLA— Kardeşiniz nasıl?

NERMİN— Onu bir gece mektebine koymağa mu-
vaffak oldum. Rahatı iyi...

(Sıkıcı bir sükût)

SÜHEYLA— (Süzana.) Annem beni bekliyor... He-
men gitmeliyim... Yarın tekrar gelirim olur mu?

SUZAN— (Soğuk.) Beklerim...

SÜHEYLA— (Nermine.) Sizi de tabii götürürüm.. uzun
uzun konuşacağız değil mi?

NERMİN— Bilmem... Çocukların o kadar çok işi
var ki...

SÜHEYLA— Elbet bir fırsat buluruz.

NERMİN— (Sükût içinde başını eğer)

(Süheyla Suzanı öper, Nermine başıyla selam ve-
rerek çıkar)...

(Suzan arkadaşını selâmetledikten sonra geri dö-
ner, Nerminin mendiliyle gözlerini sildiğini görür).

NERMİN— (Teessürünü saklamağa çalışarak.)

Doktorun telefon numarasını hatırlıyor musunuz?

SUZAN— (Gözleri ve sesi yaşla dolu). Nermin Ha-
nım... (Devam ederse ağlayacağını hissederek susar.)

A Ş İ K

Ch. Delon'dan

Terceme eden: SALİH ZEKLİ

EVVELLERİ diyar diyar dolaşan meşhur bir âşık vardı. Bir gün büyük bir bayram sabahı büyük ve güzel bir şehre geldi. İpekler ve halılarla döşenmiş ve baştan başa altınların akisleri parıldayan muazzam ve muhteşem bir salona götürdüler. Kırılın, Kırılçenin, veliahtın ve bütün saray kadınlarının önünde çaldı. Kırılın ve saraylıların önünde çaldı fakat Kırıl dinlemedi saraylılar dinleyemedi. Herkes bir başka şey düşünüyordu: Kırıl altın tacını, Kırılçe elmas gerdanlığını, veliaht herminden mantosunun altında (bir gün gelip Kırıl olacağını) baronlar idareleri altındaki eraziye, şövalyeler demirden miğferlerinin altında cenklerini, güzel kadınlar muhteşem zinetlerini, nazırlar devlet işlerini, sefirler çevirecekleri fırladıkları. Âşık terennümünü bitirdiği zaman onlarda dinlemiş gibi hep birden alkışladılar ve sonra kendisine kadife bir kutu içinde bir altın kupa verdiler. Âşık iyilerek teşekkür etti ve kitaresini omzuna asıp gitti. Sarayın kapısından ve sonrada şehirden çıktı. Yollardan kendi kendine düşünceli, kederli yürüyüp gitti. Gece olmuştu. Âşık güzel bir gölün kenarındaki kulenin önünde durdu. Siyah ağaçların ve gölün durğun suları üzerinde akisler yapan ayın ışıklarına bakarken kulenin üstünden bir çocuk ona seslendi. Âşık! benim tatlı sesli

Âşıkım senden bir küçük şarkı rica ediyorum. Âilemden uzakdayım ve kalbim kederle doludur dedi. Âşık:

— Ben de senin gibi kederliyim kumral saçlı güzel çocuk, fakat mademki bu kadar arzu ediyorsun sana en güzel şarkımı okuyacağım diye cevap verdi, gölün parlayan sakin sularına karşı bir kayaya oturdu ve kitaresinin seslerini akort ettikten sonra çaldı, çaldı bütün ruhiyle çaldı ve nağmeleri gecenin boşluklarını ürpertti. Fakat o sesini katiyen istediği kadar berrak katiyen sazının nağmelerini arzu ettiği kadar tatlı bulmuyordu. Şarkısını bitirdiği zaman ona daha bir uzununu, bunlardan sonra daha uzun bir üçüncüyü okudu, Kâh ağlayıp kâh gülerek ve hiç kımıldamayarak kulenin balkonunda bayılmış gibi duran çocuk dirseklerine dayanmış olduğu halde bütün ruhiyle dinledi.

— Ey benim güzel Âşıkım! lutfuna teşekkür ederim, eğer semada bir yıldızım olsaydı onu sana verirdim şu penceremde açılmış tek gülümü küçük bir hediye olarak kabul et dedi.

Âşık gülü aldı. Çocuğa eliyle bir selâm gönderdi sonra kadife kutuyu açıp altın kupayı çıkardı ve kendini uzatarak onu gölün uzaklarına fırlattı yerine gülü yerleştirdi ve neşeyle gitti.

NERMİN— Çok müteessirsiniz Suzan Hanım...

SUZAN— Niçin bana hakikati söylemediniz?

NERMİN— Bana gösterdiğiniz alakaya teşekkür ederim.

SUZAN— Beni istihfaf etmekte nakadar haklı imişsiniz. Demin söylediğim o delice, budalaca sözlerle kim bilir nakadar gülmüşsünüzdür.

NERMİN— Hangi sözler?...

SUZAN— Kalbimin zenginliğinden, hayalimin bilmem nesinden bahsediyordum. Kendimi adeta kahramanlar derecesine çıkarıyordum. Meğer sizin yanınızda nekadar küçük, manasız bir mahlûk kalıyormuşum.

NERMİN— Bu sözlere ne lüzûm var Suzan Hanım.

SUZAN— Arkadaşım bana hez şeyi anlattı. Başınıza gelen felâketi biliyorum. Kim bilir nekadar izdirap çektiniz.

NERMİN (Bir tereddütten sonra) Pek çok...

SUZAN— Hatta şimdi de değil mi?

NERMİN— Arasına...

SUZAN— Benimle arkadaş olmak istememekte hakkınız varmış... Ben buna layık değilim... Siz en ağır bir felâket karşısında böyle kaya gibi dimdik dururken ben aslı faslı olmıyan saçma şeyler için ahuvah ediyor, sonra da kendimde meziyetler tahayyül ediyordum... Ah ne budala bir kızım.

NERMİN— Suzan Hanım... Siz hakikaten çok temiz kalpli ve merhametli bir çocuksunuz.

SUZAN— Size arkadaş olmağa lâayık değilim. Fakat ne olur siz bana mürebbiye olunuz. Sizdeki metanet, tahammül ve gururdan bir parçacığınız bana gecerse belki ben de manasız bir kukla olmaktan kurtulurum, bir insana benzerim. Kabul ediyorsunuz değil mi? Size çok rica ederim. Bana artık hanım filan demeyin... Sadece Suzan deyin...

NERMİN— (Gülümseyerek Onun saçlarını okşar) Küçük sevgili arkadaşım Suzan... Bana doktorun telefon numarasını söyler misin?

Perde

Portrenin Gözleri

Yazan : YAŞAR NABİ

FAZLA hayalperest ve mahcup bir çocuktur. Küçük yaşta anasını ve babasını kaybetmiş, tahsilini bir darüleytamda yapmıştı. Bir uzak akraba tarafından mektebe yerleştirilinceye kadar sokaklarda sefil bir halde geçen hayatı, kimsesizliği onu daha o yaşta adeta yabani bir insan haline koymuştu. Sonra mektepte temiz bir elbise ve sıcak bir yatağa nail olduktan sonra bile ne arkadaşlarına, ne de hocalarına ısınabilmişti.

Çekingen, vahşî bir tabiatı vardı. Tenefüslerde öteki arkadaşları gibi koşup oynayacak yerde bir köşeye çekilerek birer boncuğa benzeyen siyah gözlerini bir noktaya diker ve mütemadiyen düşünürdü. Etrafını, geçen hadiselerden hiç bir şey anlamıyormuş gibi, tuhaf, ürkek bakışlarla süzerdi.

Bütün münzevîler gibi o da kendini sevdirememişti. Fakat onda daha kendini bildiği anlardan beri hiç bir zaman sevimiyeyeceği kanaati hasıl olmuştu. Başkalarının lâkaydisine omuz silkiyor, kendi içinde yarattığı ve süslediği dünyasını temaşa ediyordu.

Hayata mêmur olarak atıldı. Başka bir şey yapamayacağını esasen kendi de biliyordu. Her gün giderek muayyen yerini işgal etmek, kimse tarafından farkedilmeden, adeta bir dağ başında inzivaya çekilmiş gibi rahat, önüne verecekleri bir defteri karalarken tahayyül edebilmek işte bu tam onun işiydi. Hiç bir zaman büyük emeller taşımamıştı, hiç bir zaman daha ehemmiyetli bir iş görebileceğini, daha büyük bir mevki sahibi olabileceğini hatırandan geçirmemişti.

Yirmi beş yaşına geldiği zaman hayatına henüz hiç bir kadın karışmamıştı. Kadına da-

ima yetişilmesi imkânsız bir yemiş gibi arzu duymadan bakmıştı. Mahcup tabiatı onu kadınlı meclislerden daima uzak tutmuştu. Kadının onun için bir muamma, bir sırdı.

Yirmi beş yaşına geldiği sene hayatında mühim bir hadise oldu. Birgün kendine lâzım olan bir kütüpbane tedarik etmek için eşyası müzayede ile satılan bir apartımana gitmişti: Lâkayt gözlerle etrafını seyederken birden bire gözleri duvarın bir noktasında takıldı, kaldı. Bu etrafı yaldız çerçeveli bir genç kız portresiydi. Büyük bir ressamın fırçasından çıkmış olmadığı aşikâr olan bu tabloda yalnız gözler harikulâde güzeldi. Derin ve berrak bir göl suyunun güneş aksedince aldığı tatlı bal rengindeydiler, ve adeta canlanıyormuşlar gibi, derunî denilebilecek bir ışıkla parıldıyorlardı.

Cemil o gün hayatında ilk defa olarak içinde tuhaf bir his duydu. Gözleri bu portreden ayrılmak istemiyorlardı.

Orada bulunanlardan birine portrenin de satılıp satılmıyacağını sordu ve müsbet cevap alınca büyük bir sevinç duydu, o kadar ki bu sevince kendisi bile hayret etti.

İki üç saat, salondaki büyük gürültüye tahammül ederek bekledi. Nihayet sıra portreye gelmişti. Bir talibi vardı. Zengin bir adama benziyordu. O birer, ikişer artırdığı halde rakibi beşer, onar artırmaktan çekinmiyordu. Bu servetleri müsavi olmıyan iki insan arasında oynanan bir kumara benziyordu. Şüphesiz ki bu oyunu parası az olduğu için kendisi kaybedecekti. Rakamlar durmadan yükseliyordu. Bir an geldi ki Cemil, dört beş senelik mêmuriyet hayatı zarfında tasarruf ettiği bütün naçiz servetini ortaya koymuş olduğunu farkettili,

O zaman mütereddit adımlarla rakibine yaklaştı, ve hayatında hiç bir zaman yapmamış olduğu bir şeyi yaptı, ona yalvardı. Sonra o sözleri nerden bulup söyleyebilmiş ve rakibinin merhametini nasıl kazanabilmiş olduğuna kendi de hayret etti. Zengin adam bu masum çehreli, melânkolik gencin yalvarırcasına ettiği ricayı reddetmedi, portreyi ona terketti.

O günden itibaren Cemil inzivadan kurtulmuştu. Artık onun da bir arkadaşı, kalbini açabilecek bir sevgilisi vardı.

Her akşam, işinden dönünce, gelir, adeta dindarane bir huşu ile portrenin karşısında otururdu.

O gözler ne harikulâde şeylerdi. Cemile öğle geliyordu ki günün her saatinde onlara başka bir renk, başka bir mana geliyordu.

Portreye bir isim vermemiş, buna lüzum görmemişti. Yalnız arasına korka korka Sevgili diye hitap ettiği olurdu.

Çocukluğunu, gençlik hayatını, emellerini, düşüncelerini sevgilisine kaç defa tekrar tekrar anlatmıştı.

«Hayata gözlerimi açtığım zaman kendimi bir kedi yavrusu gibi sokakta buldum, diyordu. Anne ve baba sevgisi nedir bilmiyorum. Kimse beni sevmedi ve ben kimseye ısınamadım. İçimde öyle büyük, öyle muazzam bir sevmeye ihtiyacı var ki... anlıyor musun?» Bazan kimse-sizliğini ve zavallılığını anlatırken o kadar heyecan duyuyor o kadar dalıyordu ki, portrenin gözlerinden iri birer damlanın yanaklarına indiğini görür gibi oluyordu. Sonra usulca ona «seni seviyorum, seni seviyorum!» diye tekrarlarlarken o gözlerdeki elem ifadesi kaboluyor, yerine hafif bir tebessüm doluyordu.

Seneler geçti. Fakat seneler geçerken, onun portresine karşı duyduğu nihayetsiz muhabbet üzerinde hain tesirini yapamadı. Yegâne arkadaşı oydu, bütün sevgisini ona hasretmişti.

Tam üç sene sonra bir gün hiç umulmadık bir şey oldu. Cemil müdürünün ismi günü münasebetiyle davet edildiği evde portrenin sa-

hibiyle karşılaştı. Hayreti o kadar büyük olmuştu ki tanıdığı bir insanmış gibi genç kadının yanına giderek onun elini sıkıyordu.

İsminin Zehra olduğunu sonradan öğrendiği bu kadın yirmi beş yaşlarında vardı. Her halde portresi ondan altı yedi yaş küçüktü. Bununla beraber aralarındaki benzeyiş çok barizdi. Bilhassa gözleri portredeki renk ve güzelliğini aynen muhafaza etmişti.

Cemil yalnız Zehraya karşı mahcubiyet duymamıştı. Çünkü onu çok eski aşına, bir arkadaş addediyordu. Zehra da Cemilin, kendi portresiyle uzun zamandan beri devam eden ahpaplığını öğrenince ona karşı sempati duymuştu. Bu çocuğun ruhu onun için yep yeni, keşfedilmesi lâzım gelen bakir bir sahaydı. Çabuk samimi oldular. Cemil çok, pek çok mesuttu. Nibayet hayalleri bir hakikat olacaktı. Nihayet portrenin gözleriyle bakan bu genç kadın büsbütün onun olacaktı. Bundan hiç şüphe etmiyordu. Fakat izdivaç teklifi Zehra tarafından hayretle, hiç beklenmedik bir şey gibi karşılanınca inkisara düşmüştü.

Bu hayalperest genç Zehrayı biraz meşgul etmişti o kadar. O çok mağrur ve çok büyük emeller taşıyan bir kadındı. Cemil gibi ehemmiyetsiz bir mêmur onu tatmin edemezdi.

Bir kaç ay sık sık birbirlerini görmüşü-ler. Cemil bir münzevî safiyetiyle sevildiğine bile inanmıştı.

Onun için bir gün Zehranın başka bir gençle nişanlandığını işittiği zaman büyük bir darbe yemiş gibi sarsılmıştı.

O gün kendisini bilmiyerek yürüdü, arkadaşlarını sebepsiz gücendirdi ve nihayet eve geldiği zaman bütün intikamını portreden aldı. İçinde nihayetsiz bir kırmak ve parçalamak arzusu vardı. İhanetini yakaladığı karısını öldüren bir koca gibi tabloyu parçalayarak sobaya attı. Çünkü daha odaya girer girmez onun gözlerinde istihzaya benzer bir mana sezmişti.

Cemil birkaç senelik mesût bir seraptan sonra tekrar inzivasına döndü. Hakikat bir defa daha hayali öldürmüştü.

Sertabip Rüştü Bey

Memleketimizin en Mükemmel Sıhhat Müesseselerinden

Cerrah Paşa Hastanesi

GAZETELER yazdılar: «7 Eylûlde Cerrah Paşa hastanesinin ikinci paviyonunun küşat resmi yapıldı...» Bu kısa haberin sakladığı uzun ve kıymetli çalışma senelerinin ne olduğunu acaba kaç kişi bilir? İstanbulun, yalnız İstanbul değil bütün memleket hastalarının yirmi seneden beri kalplerinde kuvetli yer bulan bu şifa ve sıhhat müessesesini her kes bilir, her kes işidir. Fakat kimse bu çok ciddi müessesenin yirmi seneden beri geçirdiği tekemmül safhalarını bilmez.

Biz, kari'lerimize Cerrah Paşa hastanesinin ikinci paviyonunun küşat resmi münasebeti ile bir az mâlûmat vermek istedik. Bugün en asri, en fenni ve tam manası ile mükemmel bir hastane olan Cerrah Paşa bundan yirmi sene evel 1910 da aynı semt ve aynı yerde tahta bir binada açılmıştır. Şimdi bir tahta binanın yerinde bugünkü hastanenin idare kısmı yeni bir bina içinde çalışıyor.

Yeni açılan (2) Numaralı paviyon

Yirmi sene evel açılan hastane 70—80 yataklı idi ve baş hekim de o zaman Rıza Servet beydi: 70—80 yataklı bir hastanenin şehir için kâfi gelmiyeceğini düşünen şehremaneti bu sıhhat müessesesini yavaş yavaş tevsie karar vermiş ve ilk önce bazı istisnâlar yaptıktan sonra ilave olarak biri mêmurlara biri de *cerrahî* kısmına mahsus olmak üzere iki *paviyon* ilave etmek üzere inşaata başlamıştı. Fakat harp, hayatın ve cemiyetin her köşesinde olduğu gibi Cerrah Paşa hastanesinde de inşaat faaliyetini durdurdu. Harp içinde yeni yapılacak olan bu binaların Darüleytama tahsisi düşünüldü ve bu maksatla döşeme ve sıva kısımları ikmal edildi.

O zamanlar hastane ser tabibi Kâmil beydi. Kâmil beyin çekilmesi ile münhal olan ser tabipliğe Şehremini Ziya bey zamanında Haseki hastanesi dahiliye baş muavini Rüştü bey getirildi.

Rüştü bey aynı zamanda hastanenin dahiliye mütehassısı olarak çalışacaktı.

Cerrah Paşa hastanesinin tarihçesinde başlayan ve bugüne kadar devam eden fennî ve asrî tekâmülü Rüştü beyin işe başladığı tarihten itibaren kaydetmek bir hakşınaslık olur.

Kıymetli doktor o zamandan, yâni tam on bir seneden beri büyük bir meslek aşkı ile bağlandığı vazifesinde kendi istirahatını bile terketmek sureti ile çalışmış ve bu çalışmanın bugünkü yüz ağartacak ve göğüs kabartacak eserinin meydana gelmesinde en kuvvetli amil olmuştur.

Hastane bahçesinden bir köşe

Fennî bir hasta yatağı

Yeni paviyonun dahilinden iki kısım

Rüştü bey ilk önce tahta paviyondaki hastaları ve memurları inşaatı biten (1) numaralı paviyona nakletmiş, burada tam disiplinli bir idare kurmuş, sonra da hastanenin geçen ay açılan (2) numaralı paviyonun temeli atılmıştır.

Bugün her iki paviyonda da tıp şubelerinin hepsini kavi daireler ve laboratuvarlar mevcuttur. Bilhassa kanser tedavi laboratuvarında 86 miligram *Radyum* vardır.

Yirmi sene evvelki 70 yataklı hastanenin yerinde bugün iki paviyonlu, 300 yataklı tam ve asrı bir hastane vardır. Yeni paviyon, yarısı kadınlara mahsus 75 yataklı veremli dairesi, asansörler, mont şarjlar, eklerajlı zil tertibatı, iki hamam, altı tedavi banyo dairesi, otomatik telefon tertibatı, güneş banyosu için yedi teraçası ile bize en mükemmel bir Avrupa hastanesi örneğini gösteriyor. Bu paviyonun tam on bir kapısı vardır.

Hastaneyi gezerken gördüğümüz temizlik, intizam ve disiplin cidden ser tabip Rüştü bey hisabına takdire layıktır.

Muhterem ve kıymetli ser tabip bize müessesenin yeni tasavvurlarından da bahsetti:

«— Şu gördüğünüz (2) numaralı paviyonun karşısına

aynen bunun gibi yeni bir paviyon, deniz tarafına da yine büyük ve karşılıklı iki paviyon ki cem'an üç paviyon daha yapılacak. Bu suretle hastanemiz daha geniş teşkilatlı beş daireden ibaret olacak. Buna birde ayrı memurlar dairesi ilave edilecek. Tabii bunlar hep birden değil, tedricen ve istimlak suretinde olacaktır. Hastanenin eski vaziyeti ile bugünkü şeklini düşünürseniz istikbale alt bu projelerin tahakkuku çok uzun sürmeyeceğine inanabilirsiniz.

Rüştü beyin hakkı var. Seneler çabuk geçiyor ve her çabuk geçen senenin bu güzel sıhhat müessesemizde yaptığı terakki ve tekâmül safhalarına bakarak hükmedebiliriz ki pek yakın bir âtide Rüştü beyin bahsettiği proje bir hakikat olacaktır. Buna bizi inandıran bugün önümüzde duran eser ve bu eserin başarılmasında en kuvetli amillerden Rüştü

beyin azmi ve idaresidir. Yirmi senedir yorulmak bilmeden çalışan bu kıymetli fen ve idare adamının sönmez meslek aşkı bize daha ne harikalar gösterecek.

Bunu emniyetle biliyor ve itimatla bekliyoruz :

Cerrah Paşa Hastanesinin ilk ihali (1910)

MUHT in İlaveti

HASTANEDE ZİYARET!...

Ressam Geoffroy'un eseri

İ T A L Y A N E D E B İ Y A T I

KEMALETTİN ŞÜKRÜ

On sekizinci asırda İtalyan edebiyatı — Maffei — Viko — Goldoni —
İtalyan komedisi — Facia şairi Alfieri — Manzoni —
Silvio Pellico — Leopardi — On dokuzuncu
asır — Gabriel d'Annunzio.

Silvio Pellico

On altıncı asrın son senelerinden on sekizinci asrın ortalarına kadar geçen devir esnasında İtalyan edebiyatı bariz ve hatta tamam bir sukut manzarası gösterir. Bu bir buçuk asırlık devre içinde İtalyada edebi simalar, İtalya edebiyatında kuvetli izler bırakmış şahsiyetler hiç çıkmadı değil. Mesela on yedinci asrın sonu bütün sukut manzarasına rağmen İtalyan edebiyatında iki kuvetli isim kaydeder: *Maffei* ve *Viko*.

Maffei, 1675 de doğmuş 1755 de ölmüş çok kuvetli bir dram şairidir. Bu şairin eserlerinden *Volter* bile ilham almıştır.

Alfieri

Viko ise çok kuvetli bir tarihcidir. *Mişele*

bu müverihin yeni ilim isimli mâruf bir eserini 1825 de fransızca ya terceme etmiştir.

Viko 1668 senesinde doğmuş, 1744 de ölmüştür.

On sekizinci asır, bütün kısırlığı ile beraber *Goldoni*, *Metosto*, *Alfieri* gibi üç büyük edebi kudreti yaşatmıştır. *Metostos* ın manzum ve *lerik* dramlarında çok yüksek incelikler, heyecanlar, okuyan ya dinleyenlerin hassassiyetini tahrik edecek sahneler mebzul denecek kadar çoktur. Bu manzum dramların pek çoğu *Alber-tini*, *Pergoles*, *Mozart* gibi musikî üstatları tarafından bestelenmiştir. İtalyan operasına ci-hanşümül şöhreti veren *Metostos* dır.

Goldoni (1707-1793) İtalyaya başlı başına bir *Komedi* repertuarı hediye etmiştir dersek mübalaga sayılmaz. Esasen İtalyanlar gibi fit-

raten neş'eli bir millet için *Komedi* ihmal edilmez bir san'at ve edebiyat şubesi olması lazım gelirdi ve olmuştur da. Çok evelden kahkahalı ve sırf güldürmek için yazılmış bir çok komediler İtalyan lisanında mevcuttu. Hatta bunların ehemiyetli bir kısmı başka milletlerin lisanlarına bile geçmişti. Edebiyatın, güldürücülüğü nisbetinde düşündürücü vasfını haiz olması noktasından ilk ciddi komediyi *Goldini* de bulmuştur. *Goldini* ye edebiyat âlemi ve tarihi *İtalyanın Molyeri* ismini vermişlerdir.

Goldoni nin komedileri hayattan alınmış, basit fakat canlı ve çok iyi işlenmiş süjelerdir. Bu komediler içine tam yerinde konulmuş kahkahalı porçalar, alaylar, ince istihzalar halkın alakası nisbetinde *Goldoni* nin şöhretini artırmıştır.

Manzoni

İtalyanın en yüksek ve İtalyan edebiyatına hakikaten şeref veren facia şairi *Alfiyeri* dir. Bu şair eserlerini Fransız trajedi şairlerinin tuttukları yoldan, yâni tarihten almıştır. Onun lisanında ne tarihi hakikater ne de ruhi tahliller yoktur. *Alfiyeri* sadece bir noktaya ehemmiyet vermişti: Eserinin kahramanlarına siyasi, felsefi uzum tiratlar söyletmek ve bu tiratları tamamen hâkim olduğu İtalyan lisanının bütün incelik ve zenginliği ile süslemek... Fransada bir müddet yaşamış ve Fransa ihtilali ve *Baostil* in zaptı hadiselerini

yazmıştır. Fakat bilahere Fransa ve Fransızlar için şiddetli tarizlerle dolu *Misoyallo* isimli bir eser de yazmıştır.

On dokuzuncu asır İtalya edebiyatı için daha canlı bir manzara arzeder. Bu asrın nasirleri arasında *Manzoni*, *Silvio Pellico*, kont *Leopardi*, *Ventura* gibi isimleri edebiyat tarihine geçmiş şöhretler vardır.

Manzoni

Aleksandr Manzoni 1785 de Milanda doğmuş ve 1873 de ölmüştür. Tahsilini Pariste yapmış ve burada *Volter* in fikirlerini benimsemiştir. İtalyaya avdetinde *dinî şiirler* çıkırdığını açmıştır.

Lamartin ve V. Hügo bilahere bu çıkırda *Manzoni* yi tâkip etmişlerdir.

Manzoni, şöhretini *Nışanlılar* isimli tarihi bir romanına borçludur. O bu romanda on yedinci asır İtalyan hayatını büyük bir muvafakiyetle ve tamam olarak yaşatmıştır.

Silvio Pellico

Bu isim sadece İtalyan edebiyatında ve İtalyan tarihinde değil, cihan edebiyatında da mâruftur. Hemen her milletin münevverleri bu meşhur adamın meşhur eseri *Mes Prisonsu* okumuşlardır.

Piemonte de *Saluces* kasabasında 1788 de doğmuş olan *Silvio Pellico* daha çok genc iken tiyatroya büyük bir meyil gösterdi. Kardeşi,

Leopardi

arkadaşları ve hatta bizzat babası da dahil olduğu kumpanyasında kendi eserlerinden dramlar ve komediler oynamaya başladı.

Babası ölünce dul kalan annesi onu *Liyona* götürdü. Burada dört sene kaldı. Fransız lisanı ve Fransız edebiyatını tamamen öğrenerek avdet ettiği zaman Milanda profesör tâyin edildi.

Silvio ilk facia piyesini burada 1819 de temsil ettirdi. Bu piyesin ismi *Franceska di Rimini* idi ki mevzunu ilhamı *Dante* nin *Cehennem* inden alınmıştı.

Milan bu devirde hem edebî bir Rönesans hem de siyasi bir faaliyet içinde idi. Avusturyaya karşı bir harp havası her kesi sinirlendirmişti.

Silvio yu himaye ve onu çocukları için hususî muallim ve mürebbi tâyin eden kont Porso Lambertengi, Şatosunda hem en büyük edipleri hem de İtalyanın istiklali için çalışan İtalya vatansevenlerini sık sık toplardı. *Manzoni*, *Monti*, *Ugo Foskolo* *Konfalonieri*, *Madam dö Stel*, hatta *Bayron* bu şatoda sık sık görülen misafirlerdi.

Silvio, bu arkadaşların yardımı ile serbest edebiyat tenkidi ve vatanperverane yazıları inışarının te'mini gayesi ile *Il conciliatore* isminde bir gazete çıkarmaya başladı (1819) Fakat bütün İtalya üzerinde hâkim. Avusturya sansörü bu neşriyata mani oldu ve *Silvio*, bir çok arkadaşları ile beraber Avusturyaya karşı hareket eden gizli *Karbonari* ihtilal cemiyetine dahil töhmeti ile yakalandı. *Sainte Marguerite* hapisanesine atıldı.

Goldoni

Silvio, 1832 de neşrettiği *Mes prisons* eserinde bütün mahpes hayatını, mahkeme safhalarını, Venedikte, Spielberde, Moravyada geçirdiği zindan ve işkence hayatını büyük bir kudreti edebiye ile anlatmaktadır.

1830 da tahliye edildi. Turino ya çekildi. ve burada 31 kânunu sani 1854 de öldü.

Leopardi

İtalyada küçük Recanati kasabasında 1798 de dünyaya gelmiş olan *Giacomo Leopardi* çocukluk ve gençliğini pek çok acıları içinde geçirmiştir. Bu adam için bütün hayatında taliin

güler yüzünü bir kere olsun görmemiştir. derssek hakikati söylemiş oluruz. Anasının babasının lakaydi, ihmal ve zulmü altında ezilen Leopardi kendi kendine tahsilini yaptı. Tek başına latince, yunanca, ingilizce hatta İbraniceyi öğrendi. Yirmi yaşına bastığı zaman zayıf, hastalıklı ve sakat bir delikanlı olmuştur. Her taraftan ve bilhassa ebeveyninden gördüğü kayıtsızlık onu tam mânası ile betbin yapmıştı. Eserlerinde mevcut yeis verici ve ızdıranlı mevzu'lar işte bu halin ve bu haleti ruhiyenin te'siri dir.

1822 de Romaya 1725 ile 1830 arasında da Floransa, Pise, Bulonya ya seyahat etti. Mamafi arasına Recanati kasabasındaki zalim ebeveynini ziyaret ederdi. 1833 de Napoliye gitti. Buranın sıhhati üzerine iyi gelen havasından istifade etmek istiyordu. Napolide dört sene kaldı ve 1837 de yine burada otuz dokuz yaşında iken öldü.

Leopardinin şiirleri tamamen kendine mahsus bir hususiyet arzeder. Eserlerinde evela ümit besleyen, hülyalara dalan sonra ızdırap çekerek kurtuluş çaresini ölümün kucağında bulmak isteyen bir kalbin maceraları vardır. (İlk aşk) eserinde temiz bir aşkın hisleri vardır. 1818 de (İtalyaya!...) isimli vatanî bir eser yazdı.

Bu eserde İtalya için can veren kahramanların minkabeleri büyük bir kudretle tasvir edilmiştir. Aynı tarihte [Dantenin mezarı üzerinde] eserini neşretti.

Gabriel d'Annunzio

Genç yaşında iken birden bire ölen sevdiği bir kız için yazdığı (Rüya) isimli eseri de mâruftur.

On dokuzuncu asır

İtalyan edebiyatı on dokuzuncu asırda daha ziyade siysi hayattan ilham almıştır.

Bütün edipler, şairler 1815 den itibaren İtalyayı Avusturya buyundurugundan kurtarmak için çalıştılar. Alamanya, İngiltere, Fransada bu devirde görülen *Klasik* ler le *Romantik* ler mücadelesi İtalyada hissedilmeyecek kadar hafif geçti.

Gabriel d'Annunzio— Genç yaşında ölen Leopardi, açtığı milli mücadele çıkırında kendini artık başkasının tâkip etmiyeceğini zannetmişti. Eğer sağ olsa idi İtalya vahdeti uğrunda çalışan ve şaheserler meydana getiren bir çok milli ediplerin mevcudiyetine şahit olurdu. Bunların içinde hiç şüphesiz en mârufu elyevm berhayat olan *Gabriel d'Annunzio* dur.

1863 de doğan bu şair italyan ruhunun iyi ve kötü bütün safhalarını eserlerinde ve şahsında yaşatan bir şöhrettir. Daha on beş yaşında iken (İlk Bahar) isimli ilk şiir kitabını neşretmişti. Ondan sonra devam eden eserleri sadece İtalyada değil, dünya edebiyat tarihinin yirminci asır faslında yer tutmuştur. *d'Annunzio* yalnız şair olarak kalmamıştır. Büyük Harpten sonra birden bire *Fiume* Kahramanı olarak meydana çıkması onun aynı zamanda siyaset yolunun yaman bir yolcusu olduğunu da ispat etmiştir.

Alamanlar Cermen mi Kelt mi?

Ahmet Cevat Bey tarafından terceme edilen
E. Pittard'ın [Irklar ve Tarih] eserinden.

"Cermenler *dolikokefal* (uzun kafalı), uzun boylu bir ırktır, Keltlerse *braşikefal* (yuvarlak kafalı) insanlardır. Avrupaya muhaceret eden ve Cermen denilen kavımlar arasında Alamanlar (Alemani) de Cermen zannediliyordu. Fakat büyük bir antropolojist olan E. Pittard Kelt oldukları hakkında kuvvetli delillere istinat eden bir noktai-nazar serd ediyor. Irklar ve Tarih isimindeki eserinden nakl ettiğimiz bu bahsi Mühitin antropoloji ile iştigal eden karîlerine arz ediyoruz. Yuvarlak kafalı (braşikefal) olan Keltlerin nasıl bir ırk olduğuna ve nereden geldiğine gelince, buna dair elde edebildiğimiz mâlûmatı başka bir makale ile neşredeceğiz".

Başka insanlar, daha uzak mazilerde, bu istiylalara takaddüm etmişlerdi. Sergüzeştleri ve isimleri unutulmuştu. Şüphesiz onların çoğu *nordik* ırka mensuptular. Bir kısmı "Yeni taş" devri ve her halde Tunç asrı dolikokefallarından (uzun kafalı) idi. Böyle olunca, yeni gelenler, Romayı titreten istiylacılar gibi, eslaflarının yerleşmiş bulundukları memleketlerin kavmî manzarasında hiç bir şey değiştirememişlerdir.

Bu istiylalar meselesi, ehemmiyeti olan diğer bir cihetten teemmül edilmelidir. Bila-kaydû-şart Cermen (Germanik) denilen bu hareket halinde kitleler, hakikaten iytiraz kabul etmez surette Cermen ırklara mı mensupturlar? Bu suale fazla acele olarak müspet cevap verilmıştır. Ve — bilhassa tarihçiler — fazla çabuk, lisaniyat ile vekayinameci *chroniqueurs* rivayetlerinin bu tasdik için kâfi gelebileceğini zannetmişlerdir; bu suretle yapabileceğimiz hataları bir misal ile göstermek isterim. Alamanlar (Alemani), "Germani" akvamın bu heyeti-ittihadiyesi (Confederasyonu), Ren (Rhin) nehrinin iki sahilinde ikamet ettikten sonra, nihayet Alsace, Suabe ve İsviçre dahilinde yerleşmişlerdi; işte bunlara Cer-

menlerin mevsuk bir enmuzeci — başka türlü düşünenler fazla cür'etkâr add olunur — nazariyle bakılmaktadır. İsimlerini Cermenlerin büyük bir kısmına vermemişler midir? İşte bu hali tetkik edelim.

Alamanlar hakikaten Cermen bir ırka mensup idiyeler bu ırkın gayet mâlûm olan şekli ve tasvirî vasıflarını da haiz olmak lâzım gelir; bu vasıflar şunlardır: uzun boy, uzun kafalılık, açık renk gözler, sarışın [kumral] saçlar. Zikr olunan üç memlekette, (Alamanlar ırkça Cermenlerden olduğu taktirde) damarlarında Alaman kanının cevelan ettiği ahal, yukardaki fizikî vasıfları muhafaza etmiş olmalıdır; seri' bir beşeriyat tetkikatı da bunu ispata kâfi gelebilir. Bu tetkikî kasten gayet küçük bir nahiyye, İsviçre Alplerinin masifi içinde kâin Valais nahiyesine hasr ederek, kendimiz yürütelim; bu arazide, ezminei-hazırada, kavmî ihtilatlar, başka yerlere nisbeten, daha az kolay olmuştur, çünkü muvasala yolları elverişli değildi. Basitleştirmek için, tetkikimizi kafatasının evsafına hasredeceğiz, esasen bu evsaf kâfidir.

Cermanyanın eski mezarlarından müteaddit iskeletler çıkmıştır, bunlar eski Cermenlerin — kılıfîyat noktai-nazarından — fizikî enmuzecini bütün sıhhatiyle têsise müsaade etmişlerdir. Cermenler şayanı-dikkat derecede dolikokefaldı. Bu vasıf zamanımıza kadar Alman devletinin (Reich) bir kısmının zamanı-hazır ahalisinde muhafaza olunmuştur (bir az sonra bunu göreceğiz). Bu kadim gruplar, Almanyanın ekser ahalisi "Cermani," olmayan, belki esmer ve yuvarlak kafalı (Brokanın Kelt enmuzeci) olan havalisine kadar, uc sürmüş bulunuyorlar. Mesela şimali Bavyerada, Ranke bu Cermani enmuzecin oldukça yüksek bir nisbetine (% 21) tesadüf etmiştir. Bunun gibi yüksek nisbetlere Würtembergde de (Hölder müşahedeleri), Bade de v.s. tesadüf olmaktadır.

Cenubi Almanyada, Germani enmuzeçteki hali-hazır

ahalisinin ecdadı "sıra mezarlar,, (Reihengräber) denilen ve umumiyetle birinci demir çağının *tumuli* leri üstüne gelen makberlerde yatmaktadır. Bu Cermenlerin baş müşiresi daima az yüksek bir rakkam irae eder : 71/3 (Ekker), 72 (de Hölder), v. s. İrtifa-arz müşiresi de (95 den 109) a kadar tahavvül eder; irtifa-tul müşiresiye 69 ila 78 dir. Bu kılıflar, fazla olarak, ince burunlu *leptorhiniens* ve *leptoprosopes* ince yüzlüdür.

Ron nehrinin yukarı vadisinde yerleşmiş olabilen Cermen ırkına mensup kavımlar — mefruz bâzı gruplar haricinde — Burgondlar, ve daha sonra, Alamanlardır. Böyle olunca, Burgondlarla Alamanların şekliyat vasıfları nelerdir? İcap ettiği gibi, Brokanın *kymrik* enmuzeciyle müktesep bir karabeti haiz midirler? Burgondlar için verilen cevap müsbettir; onlarda uzun kafalılık ile uzun boyluluğun hakim olduğunu biliyoruz. Şimdiye kadar tetkik olunan Burgond iskeletleri, onları bu şimali ırka, *kymrik* veya *germanik* enmuzece rapı etmemize tamamiyle müsaittir.

Alamanlar hakkında ise aynı neticenin tatbiki mümkün değildir.

Tarihçilerin nazariyesini kabul edecek olursak, yâni dokuzuncu asır ile on ikinci asır arasında bir Alaman istiylasının Valais i tamamiyle kapladığını kabul edersek bu istiylanın hususi kavmi ifadesi bu coğrafî mahalde kalmalıydı. Fazla olarak şunu da biliyoruz ki, bu Alaman hareketinden sonra diğer hiç bir mühim muhaceretde vakı' olmamıştır. On ikinci ile on dördüncü asır arasında bâzı İtalyan aileleri dağ geçitlerini aşarak buraya gelmişlerse de kavmi têsirleri tahripkâr mahiyette olmamıştır. Bu suretle "Valais,, in şark ve merkezinde, tâdilkâr mahiyette tesalüpler için pek az ihtimal kalmak üzere, "Cermani,, olan Alaman grubunun beşeriyat evsafı zamanımıza kadar devam etmiş olmalıydı.

Bu İsviçre kontonunun cenaze kemikleri koymağa mahsus mahallerinde (*ossuaires*) bulunan kafa taslarının çoğu bir kaç yüz sene evveline âittir, bâzıları on ikinci asra kadar yükselebilir. Hali-hazır ahalisinden çok daha iyi, ecdadın enmuzecini temsil ederler. Zamanımızın kafa taslarına nisbeten fazla bir şans ile "Orta çağ,, nihayeti ahalisinin ırkını, mevsuk kavmi çehresini temsil ederler, çünkü o devre daha yakındırlar.

Halbuki "Valais,, in bütün kemik mahallerinden gayet büyük nisbette *braşikefal* kafa tasları, ve cüz'i miktarda *dolikokefal* kafa tasları çıkmıştır.

Bu takdirde kabulü ıycabeden netice şudur: Alamanlar ya hakikaten *Germanik*, *Kymrik* [Kimri, Cermani] zümreye — beşeriyat ve lisanıyat noktai-nazarlarından—mensupturlar, bu halde mülahaza olunan havalıye yalnız lisanlarını ithal ederek onu bûsbütün başka bir beşeri enmuzece [Brokanın Kelt enmuzecine] mensup ahaliye kabul ettirmişlerdir. Yahut "Valais,, e Cermani lisanı getiren Alamanlar büyük Cermani kütüğün antropoloji noktai-nazarından, yüksek boylu, uzun kafalı, uzun yüzlü *Homo Europoeus* [Avrupa insanı] zümresinin bir dalı değildiler. Onların yalnız ve sadece lisanını ve siyasi unvanını haizdiler.

Bu faraziyeğe göre (bize en ziyade sıhhate yakın görüneni budur) bir Kelt grubu olan Alamanların, iptidaen nereden geldikleri mâlum değilse de, bilahare, tarihin en eski devirlerinde şimali ırkın aksamı arasına katılmış olmaları ıycab eder.

Miyladın ilk asırlarında şimalilere karışmış, lisanlarını konuşmağa başlamış bulunmuyorlar, aynı siyasi mukadderatı tâkip ediyorlardı. Vasatı Avrupanın muhtelif memleketlerine gelerek oralarda yerleşmişler, *braşikefal* olan o geniş yerlerin bir parçasını vucude getirmişlerdir.—Diğer aksamıysa "yeni taş,, devrenin ve tunç çağının *braşikefallerinden* teşekkül ediyordu (bu havalinin muhtelif aksamını bugün Bavyeralılar, Alp İsviçrelileri, Tirollüler, şimali İtalyanlar ve Fransızların bir kısmı teşkil etmektedir.)

Nihayet, Alamanların, Avrupada "Orta taş,, *Mesolitik* devrinden beri zuhur etmiş olan menşei meçhul—Ural-Altay zümresine mensup olduğu söylenmiştir (?) —büyük *braşikefal* zümreye mensup olmalarına hiç bir mani yoktur. Bu iptidai *braşikefallar* (bunlara bu ismi vermek mümkündür), hepsi aynı ânde, onları Alp dağları masifine kadar götüren istiylayı icra etmiş olmasalar gerektir. Bir kısımları Roma tarihçilerine müehharen mâlum olan havalinin haricinde kalmış olmalıdır. Bir çok asır sonra, bu iptidai kitlenin bir kısmı, Alamanlar namını almış olduğu halde, Cermanya topraklarını işgal etmiş olmalıdır.

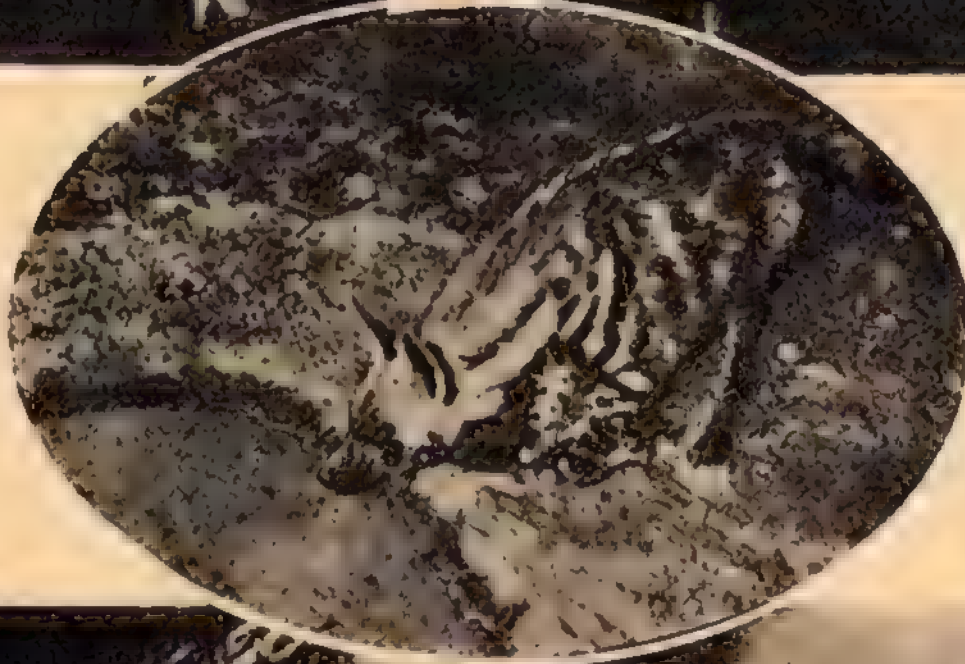
Rötuşsuz Tabiat Resimleri

Yukarda: Bütün hızı ile uçan bir kuşun resmi. Aşağıda: Fotoğrafçının objektifi karşısında kaçmaya vakit bulamıyan dişi geyikler.

Bu yavru karaca ansızın magnezyom ziyası ile karşılaşınca kaçmak için elinden geleni yapmış fakat fotoğraf makinesi o kadar sür'atle işlemiş ki hayvanı havada iken, ayakları sıçrattığı sudan başka bir şeye temas etmeksizin yakalamış. Bereket versin ki su serpintileri bu güzel aksi bozmamış.

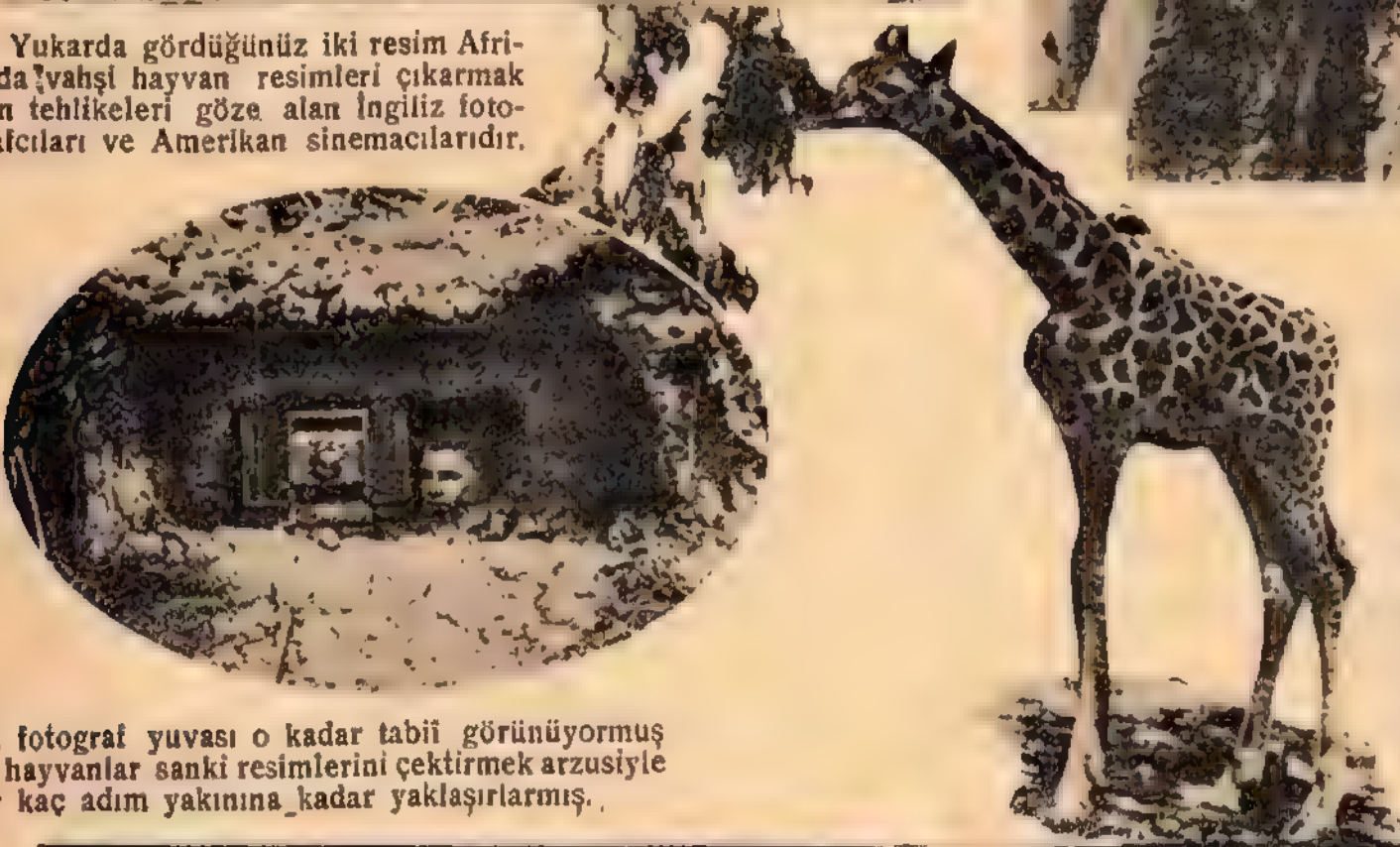

Ortada: Su içen bir sırtlan. Altta: Hayret içinde donakalan bu sırtlan da kendi fotoğrafını kendi çekmiştir. Açlık saikası ile fotoğrafçı tarafından hazırlanan yiyeceğe yanaşmış. Halbuki bunu yerken haberi olmadan makine diaphragmına ve magnezyom çubuğuna bağlı bir ipi hareket ettirmiştir.

Yukarda gördüğünüz iki resim Afrikada vahşî hayvan resimleri çıkarmak için tehlikeleri göze alan İngiliz fotoğrafçıları ve Amerikan sinemacılarıdır.

Bu fotoğraf yuvası o kadar tabii görünüyormuş ki hayvanlar sanki resimlerini çektirmek arzusuyla bir kaç adım yakınına kadar yaklaşırlarmış.

Solda : Annesi ve babası kadar altı metro uzunluğunda boy sürmeğe daha kırk fırın ekmeğe mühtaç olan bu zürafa yavrusu, Afrika crmanında güzel güzel yemek yerken fotoğraf onu yakalıyivermiş. Sonra da kovalanması ve zabtedilmesi filme çekilmiş. Altta : Asri fotoğraf makinesinin tekenmül ve sür'atine bakın ki sakın sakın su içen bu geyikler başlarını kaldırmaya vakit bulmadan resimleri çekilivermiş.

Gençlik hatıraları

Yazan: OSMAN CEMAL

Yaşım on sekizle yirmi üç arasında iken bir çok samimî arkadaşlarım vardı... ve ben bunların birini diğerine tercih edemez, hepsiyle aynı derece ve aynı miktarda dostluk güder; birinin bir parça bana incindiğini hissetsem hepsini birden darıltacağım korkusuyla ezilirdim. Bu arkadaşlarımdan kiminin Kadı köyünde, kiminin Boğaz içinde kiminin Aksarayda kiminin Beşiktaşta oturması kadar beni üzen bir şey yoktu. İsterdim ki hep bir arada hep bir yerde, gece gündüz beraber olalım... ve beraber yiyelim, beraber içelim, beraber düşünelim...

O zaman kendilerine açtığım bu fikrime, onlarda da iştirâk eder ve benim hayat hakkındaki düşüncelerimi adeta benimeserlerdi. Hepimiz de melek kadar safdik; dünyada bizi yegâne mest eden şey, tabiatın güzellikleri idi. Öyle ki, kimimiz aya, kimimiz yıldız, kimimiz bağa, kimimiz dağa kimimiz dereye, kimimiz ormana aşık ve hepimiz de bu aşklarımıza aşırı derece sadıktık.

İçimizde öyleleri vardı ki, bazı akşamlar kuru çeşme sırtlarından, ellerini, kollarını müteveffa Mınakyanın aktörleri gibi açıp kapayarak ta karşıdaki Çamlıca tepelerine ilanı aşk eder ve sonra geriye dönüp Maslak, Kâatane taraflarına doğru uzanan uçsuz bucaksız kırlara bakarak:

— Ah! ben niçin şu çıplak kırlarda bir ihlamur ve ya bir at kestanesi olamadım?... diye içlerini çekerlerdi. Bir diğeri, ne zaman kıra çıksa rast geldiği ağacın gövdesine çaktı ile o zaman moda olan edebiyatı cediye şiirlerinden birinin bir beyitini hâkkeder ve altına fiyakalı imzasını attıktan sonra, ensesindeki uzun saç-

larını sağ elinin iki parmağıyla tarar gibi yapar, zaif göğsünü kabartarak bize bir nevi Celal sahirlik taslardı.

Mayıs ortalarında topluca bağlar arasında gezerken bahsa tutuşurduk:

Haydi bakalım, şu yokuşu çıkıpta bağlar yoluna geldiğimiz zaman, karşımıza ilk çıkacak ağaç benim, ikincisi senin, üçüncüsü Hasanın, dördüncüsü Hüseyinin... ah! ben o zaman da pek tali'sizdim... ekseriya çıka çıka benim tali'ime, karşıma ya bir bodur, tıknaz ahlat, yahut çarpık, cılız bir çakal eriği çıkardı. Arkadaşlarımdan en tali'lisi uzun Yusuftu. Ona hemen daimaea yem yeşil, mükellef bir çadırı andıran ve gölesi zorla insanı altına çeken kavak inciri yahut yapraklarının hisırtısı insana tatlı bir ninni gibi gelen dolgun bir kiraz ve ya dallarının üzeri rengârenk kelebekler, arılarla dolu nefis şeftali çıkar... ve o da haklı bir gururla yüzümüze bakarak gülerdi. Hayatta da sonra öyle oldu ya!... içimizde şimdi ahlatın en iyisini yiyen uzun Yusufdur; diğerlerine de tali'lerine göre kimine ayva, kimine armut, kimine meşe, kimine çınar, kimine de erguvan rast gelir ve bu bize o zaman tatlı, saf bir eğlence olurdu.

Vezin, kafize tenafür, rekâkât filğn nedir o zaman pek anlamaz bilmezdik... Fakat kendi aramızda hususî bir edebiyat ve şiir yapardık!... meselâ: sulakca, loş, iki tarafı yüksek çalılıklarla kapalı bir dere içinde rast geldiğimiz, hafif hafif rüzgârla iki tarafa ağırca sallanan narin kavağı bin bir parmağına dışı gü-

müş kaplı birer ince zil geçirmiş, uzun boylu bir rakkaseye benzetir ve karşısında var kuvveti hülyaya vererek neler düşünürdük...

İnce bir su kenarından geçerken ayak seslerimizden ürker, otların arasından cup! diye suya atılan yüzlerce kurbağanın manzarası bizim için ne kadar hoş olursa olsun, neye onları rahatsız ettiğimizden dolayı üzülmüş, sonra yanımadaki çıkınlarımızdan ekmek, çörek, yumurta, peynir çıkarıp suya doğrar ve aklımız sıra onlara böylece tarziye vermiş olurduk...

Çiçoz kırlarında, diz boyuna yaklaşan gürbüz ballı babaların, yoncaların, yabanî yulafların içinde bal aylarının en tatlı, en ateşli, en heyecanlı devirlerini geçiren iki kaplumbağanın, bizden korkup büzülerek kendilerini kendi kale duvarları arasına muvakkaten hapse almaları yüreğimize dert olur ve garip bir tedaii efkârla insanların böyle bir vaziyet karşısında düşer olacakları ye'si düşünerek içimizi yerdik... Sıcak Temmuz geceleri yatsudan sorna karşı dağların ardından nazlı, kibar, vakur, tantanalı bir gururla yükselen turuncu aya karşı gök yüzündeki nahif, zaif, küçücük titrek yıldızların birer birer ortadan çekildiklerini gördükçe zavallı yıldızlara acır ve:

— Ay... Ay... derdik, o kadar caka satma, o kadar mağrur olma, senden büyük güneş var! Yarın sabah senin de yelkenlerinin suya indiğini görürüz.

Yaz yağmurlarında bazen alaimi semayı gördükçe söylenirdik:

— Bakın gökte sarı, mavi, yeşil, mor nasıl birbirlerini kucaklamışlar, nasıl birbirlerine kaynaşmışlar, nasıl birbirleri ile can ciyer olmuşlar? Yerde ise sarı, beyaz, esmer, kırmızı nasıl birbirlerini hırpalıyor, yiyor, didikleyorlar!...

* *

İşte biz o zaman böyle idik. Benim gençlik arkadaşlarım hep böyle hissedenden ve düşünen kimselerdi. Fakat aradan zamanlar geçti. Tali' bizi birbirimizden ayırdı. Her birimizi bir köşeye attı. Onları senelerce kaybettim. Şimdi bazılarını ara sıra görüyorsam da ta-

niyamıyorum. Onlar da zorla kendilerini bana tanıtmak istiyorlar:

— Ayol, ben Kadıköylü Baha değilmiyim, yahut ben Aksaraylı Cemil değilmiyim, Ortaköylü Hasan ne çabuk unuttun... İyi bak bakalım, eski arkadaşın uzun Yusufu tanımazsan aşkolsun sana...

Vakıa şimdi bu isimleri tanıyorum, tanıyor değil, hatırlıyorum, fakat efendim nerde ben nerde?... Geçen yaz Kadıköylü Baha ile Bağdad caddesinden geçerken dedim ki:

— Haydi Baha, seninle yine eskisi gibi bir bahise tutuşalım. Yolda karşımıza çıkacak ilk ağaç senin, ikincisi benim olsun.

Kötü bir gülüşle:

— Sapıttın mı sen, dedi, bağlarım ha!... Bahse tutuşacaksan bu gece pokerde benmi kazanacağım yoksa Remzi mi? ona tutuşalım...

Yine bir sene evel Aksaraylı Cemil ile Divan yolundan geçerken bizim eski kafadar yolun kenarında inlemekte olan bir kedi yavrusunun karnına görmiyerek bastı ve ben:

— Aman, ne yaptın Cemil?...

diye telaş ederken.

— Aldırma geç, dedi, geberen kedi yavrusu olsun...

İnsan çiğnemedik ya...

Halbuki vaktiyle dere kenarındaki kurbağaları ürküttükten sonra onlara en çok ekmek doğrayan bu idi...

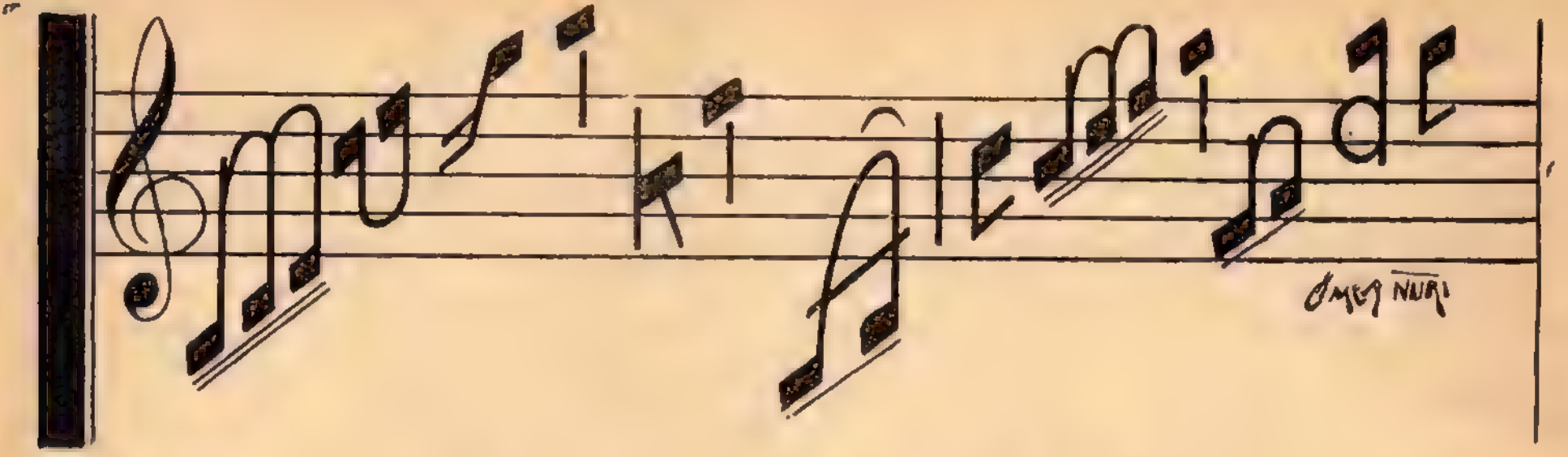
Gençlik arkadaşlarımın, eski kafadarlarımın yine en insafılsı tombul Sadi imiş.

On beş senelik ayrılıktan sonra daha ilk buluştuğumuz gün bana o eski hatıralardan bir parça bahsetti ve bütün o zamanki tatlı, saf maceralarımızı kendine mahsus şetareti ile sayıp döktükten sonra.

— Darılma ama Osman, dedi, vaktiyle bizde az enaî şeyler değilmişiz ha!...

Senin gibi zıpıra uyar, ne budalaca, çocukca dalgalar geçirirdik.

Zavallı gençlik arkadaşlarım! Ne kadar değişmişler?... İçlerinden kala kala mostralık bir ben kalmışım. Ben kalmışım diyorum ama bakalım ben de değişmedim mi?

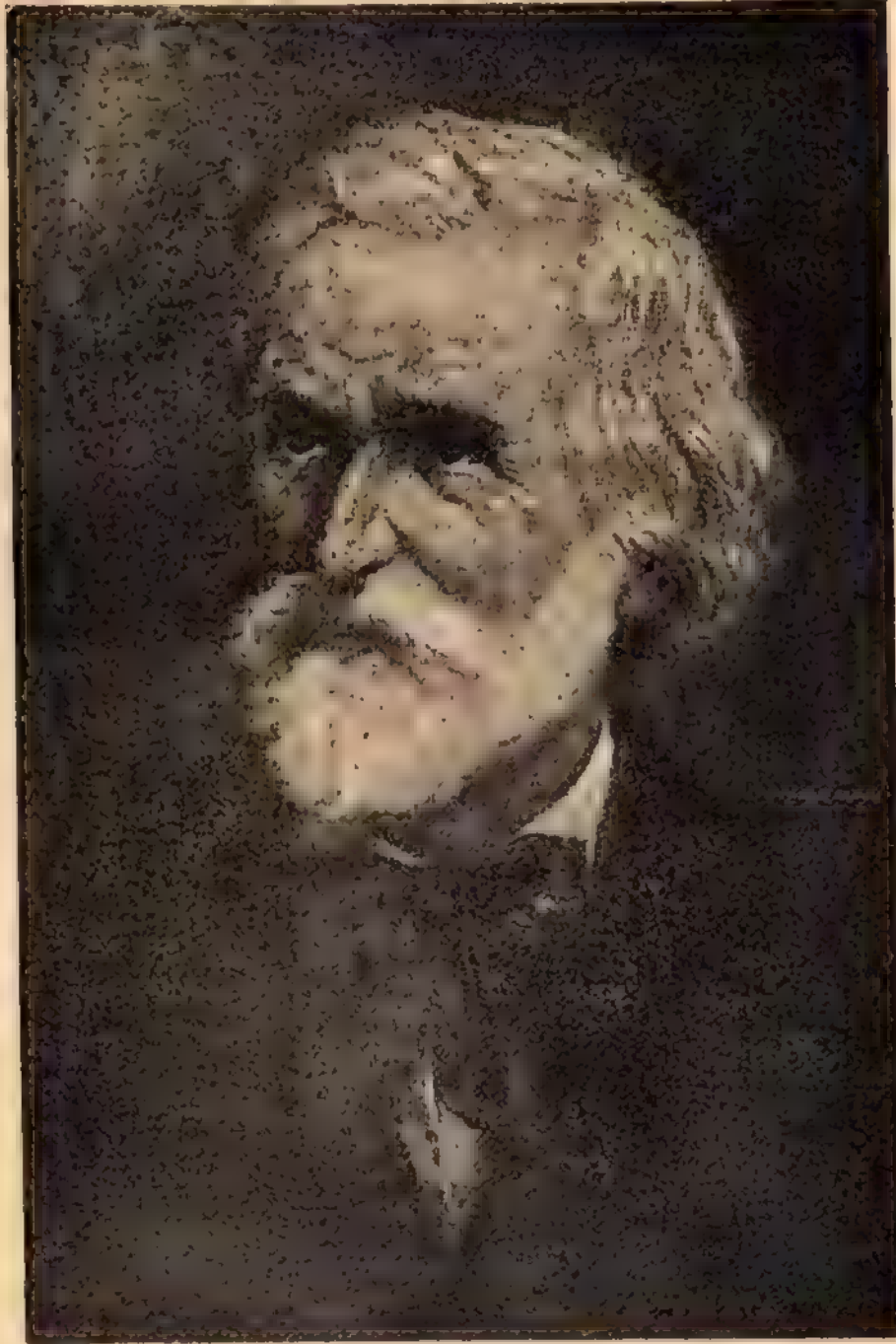
VERDİ

Yazan: MEBRURE HURŞİT

GUISEPPE VERDİ 9 Teşrinievel 1814 de PARM civarında küçük bir köyde doğdu. Babası hancı idi. Verdinin daha küçük yaşta musikiye karşı büyük bir istidadı olduğunu gören köy kilisesinin erganuncusu çocuğa ilk dersleri verdi fakat az sonra küçük talebe hocasını geçti. Köy eşrafından Antonio Barezzi isminde zengin biri minimini musiki üstadile alâkadar oldu ve maddî yardımlarda bulunarak çocuğu Milana tahsile gönderdi.

Verdi 1833 den 1836 ya kadar üç sene Scala tiyatrosu müdiri Lavigna'nın idaresi altında çalıştı ve «Oberto di San Bonifacio» adlı ilk eserini orada dinletti.

1839 da idi, Verdi'nin yaşı da ancak 25! Genç artistin bu ilk parçası hakikî bir muvaffakiyetle neticelendi. Ancak, birinci adımının bu kadar alkışlandığını gören musikişinas ar-

tık bütün eserlerinin aynı muvaffakiyete ereceği zihabına kapılarak, «Bir günlük hakimiyet» adı altında bir «opera-bufu» acele ile vücade getirerek hemen sahneye koydu ve bu yüzden de pek büyük inkisarı hayale uğradı.

Bu bozgun Verdinin şevkini muvakkat bir zaman için kırdı. Sonra kendini topladı, büyük bir azimle işe koyuldu ve 1842 senesinde Scallada sahneye konup fevkalâde bir rağbet kazanan «Nabucco» diye tanınmış eserini yazdı.

Verdi artık hiç değilse İtalya üstatları sırasına geçmişti. Ardarda 1843 de biri meşhur «Ernani» si olmak üzere, 3 eser yarattı. 1845

de hiç bir alkış kazanamıyan «Alzire» den sonra 1846 da çok beğenilen «Atilla» sını yazdı; 1847 de Floransa şehrinin tiyatrosu için en meşhur İngiliz feylesof ve ediplerinden «Shakespeare» in bir parçası için «Macbeth» opera-

sını vücuda getirdi. İlk üç temsilde halk Verdi'yi otuzar defadan fazla sahneye çağırmıştır! Aynı halk tiyatrodan çıkılırken onu teşyi ettiği gibi kendisine bir de altından çelenk hediye etti.

O zamanlarda İtalyada siyasî karışıklıklar vardı; ve Verdi nice zamandan beri İtalyanın istiklâlini temine çalışıp uğraşan fırkanın adamlarından bulunmakta idi. Garibi şu ki ismi de bu hareketin parolası demek olan «Vittorio-Emmanuele, roi d'Italie» sözünün baş harflerinden mürekkepti. Bu tesadüf de Verdi'nin şöhretine çok yardım etmiştir.

Hoş bu yardıma hacet kalmıyordu ya-çünkü kompozitörün eserlerinin hakikaten büyük bir değeri vardı. Adı git gide İtalyanın dışarısında da tanınmaya, anılmaya başladı. Eserleri Paris ve Londrada, sonra da Avrupanın bütün memleketlerinde alkışlar topluyordu. «Macbeth» in Floransada oynadığı sene, en büyük şarkı ustaları «Haydutlar» namındaki başka bir parçasını Londrada temsil ederken Parisde de «Kudüs» adlı diğer bir orerası muvaffakiyete nail oluyordu.

Gerek kendi memleketinde, gerekse ecnebi memlekedlerde kazandığı bu parlak zafer henüz genç olan üstadı daha büyük gayretlere teşvik etti. 1848 den 1853 e kadar bir seri yeni operalar yarattı. «Travatore», «Rigoletto», «Traviatta» gibi hemen herkes tarafından bilinen parçaları işte bu müddet zarfında yazılmıştır. Bu üç şaheserden «Traviata» Dumas fils'in «La Dame aux camélias» sından, «Rigoletto» da Vitor Hugo'nun «Kral eğleniyor» ismindeki büyük eserinden alınmıştır.

Bu çalışkan san'atkâr 17 yıl içinde 20 opera bestelemiştir. İlkinde Parisliler Verdinin parçalarını biraz soğuk karşılar gibi oldular. Fakat her an yeni hisler uyandıracak eserler yaratan Verdi'nin nasıl olsa er geç Parislilerin de zevkini okşayacağı pek tabii idi.

Verdi'nin yazdığı en başlıca eserlerden biri, fransız sahnalarında biri için hazırladığı Don Carlos adlı büyük beş perdelik operasıdır. «Taliin kudreti» manasına gelen «La Forza del Destino», Mısır sahneleri için tertip ettiği ve eski mısır tarihini anan bir parça olan «Aida»

sı da çok tanınmış eserlerindendir. «Aida» yı tertip esnasında, Verdiye gönderilmiş olan bir alaturka parça ile mevlevîlerin neylerle çaldıkları nağmelerden yapılma ikinci bir parçanın san'atkâra çok yardımı dokunduğu söylenir. Pek kısa olan bu iki parçayı Verdi çok işlemiş ve Avrupa musikisinin bütün ilmile, san'atile donatıp bezemiştir. Hattâ denilebilir ki Verdi «Aida» da kendi benliğine hassolan incelikleri hiç kaybetmemiş olmakla beraber çok daha zengin, daha parlak, ve musiki itibarile daha derin bir surette belirmiştir.

Üç sene sonra Verdi opera tarzından pek farklı olan kilise musikisi için de ulu bir eser bestelemiştir. Bunu yaratmak isteğini en iyi dostlarından İtalyan şairi Manzoni'nin ölümü uyandırdı. Bu eseri dinlemek için Milana giden Oaris opera komik müdürü Locle halkta uyandırdığı çalgınca alkışları görünce, Verdi'den o parçanın Pariste de çalınması için izin aldı. Ve Parise dönüşünde bu şaheseri çaldırdı; fakat bir kilisede değil: Opera komik tiyatrosunda!

İşte ilk defa olarak bir ölüm duası demek olan Requiem'in bir tiyatroda çalınması Verdinin bu eserile olmuştur.

«Aida» yı yazarken toplamış olduğu bütün bilgiyi, san'ati, dikkati, azmi, Verdi musikice mahiyet itibarile pek farklı olmıyan Requiem'de de göstermiştir.

M. Locle'ı da ilk defa bir kilise havasını operada çalmak cesaretini gösterdiğinden dolayı şayarı tebrik ve teşekkür bulurlar. Göze almış olduğu tehlike çok şükür iyi netice vermiş oldu.

Verdi hem İtalyada hem yabancı ülkelerde hükûmetler tarafından pek büyük iltifat nişanlarına nail olmuştur.

Parm'da millî meclis âzası, İtalya Paramentosunda mebus, sonra da âyan; ve Güzel san'atlar Akademisine muhabir, ve Meyerberin ölümünden sonra o akademinin âzalığına intihap unduğu gibi, Fransanın Lejiyon donör, grand officier nişanları; Rusyanın ise kendisinden evel hiç bir artiste verilmemiş olan Stanislas nişanı ile fevkalâde taltife mazhar olmuştur.

LİSAN MESELELERİ

Bu mühim meseleye dair Fazlı Necip Beyden aldığımız mekalenin prensiplere ait kısımlarını derç ediyoruz.

MUHİTİN Ağustos nüshasında lisan mes'elelerine dair mekalenizi okudum. Lisan ve imla bahisleri beni daima alakadar eder. Bu sebeple meydana attığımız noktaları epeyce düşündüm. Mûsaadenizle, fikirlerimi söylemek isterim.

1.—Münevver halkın söylediği lisan Millî dilimizdir. Kullandığımız manalarını bildiğimiz Arapça, Farsice, Fransızca, İtalyanca kelimeler Türkçedir. Artık bizim malımızdır, istediğimiz gibi tasarruf ederiz. Türkçe lisan kaidelerine tâbi tuta biliriz.

2.—Yabancı kelime kullanmamış, saflığını muhafaza etmiş lisan olamaz. Çünkü Medeniyetin ilerilemesi, ihtiyaçların artması üzerine yeni ihtiraat ile doğan bir çok kelimeleri her lisan kabule mecbur olmuştur.

Yabancı kelimelerden faidesiz ve lüzumsuz olanlar lisanımızda mukabili bulunanlardır. Bunlar lisan için tabii muzırdır. Pılanço yapmağa hacet yok. Mukabili bulunmayan lüzumlu Ecnebi kelimelerini kullanırız, İhtiyacımız olmayan faidesizlerini atarız. zararkalmaz.

3.—Lisanın imla ve kavait sahaları salahiyetdar mütehassıs heyetlerin tetkik ve müdahalesine, ona göre mekteplerde talim edilmeğe muhtaçtır. Lisan bir işaretler sistemi olduğuna göre sistem dairesinde ileri gitmek, mükemmelleşmek için çalışmak lazımdır.

4.—Bir lisanda aynı manaya gelen müradif kelime yoktur. Müradif zan olunan aynı lisan malı kelimelerin manasında mutlaka bir nüans farkı vardır. Fakat mesela Türkçe (kullanmak) varken müradifi olan (istimal) kelimesini istersek terk edebiliriz. Lisan bundan bir şey kaybetmiş olmaz.

5.—Lisanda kullanılan ve ana lisanımızda karşılığı bulunmayan kelimeleri feda ederek ana lisanımızdan atmak, yenilerini uydurmağa çalışmak çıkmaz bir yoldur.

Hangi lisandan gelmiş olursa olsun Türkçeleşmiş olan kelimeleri Türçe diye kabul etmek, kullanmak demektir.

*
* *

SİMDİ yeni harfler kelimelerin hareketlerini imlalarını tayin eyliyor. Bir çok hatalarıyla beraber imla lügatı bu ihtiyacı tesviye etmiş gibidir. Fakat lügatta gösterilen kelimelere iltihak edecek edatlar nasıl telaffuz olunacak? ... İşaret olunan bir

çok edatların harekesi lisanın ahenk kaidesine uymiyor.

Başka hiç bir lisanda bulunmayan çok değerli ahenk kaidemize ehemmiyet vermeliyiz.

Bilirsiniz, ki bütün türkçe kelimeler hafif hareke ile başlarsa diğer heceleri de mutlaka hafif hareke alır. Keza sakıl hareke ile başlayan kelimenin diğer heceleri de sakıl olur. Bu, müstesnaları beş on kelimeden ibaret, umumî bir kaidedir. Kelimelere ilâve edilecek edatlar da bu ahenge tâbi olur.

Ecnebi kelimelerin bir hecesi hafif diğeri sakıl, sonra gene hafif olabilir. Böyle kelimelere gelecek edat son hecenin ahengine tâbi olur.

Bu ahenk kaidesi feda olunursa kelimelere getirilecek edatların harekesini uydurmakta çok güçlükler çekeriz.

Bu emsalsiz ahenk kaidesini feda edemeyeceğimize göre imlâ lügatının tashihi lazımgelir.

Çünkü lügatta son harekesi sakıl olan bir çok kelimelere gelecek edatların ahenk kaidesine muhalif olarak hafif harekeli olması işaret edilmiştir:

(İstirahati, ifakati, belagati, hilkatı, cemaati, lügati) gibi.

Bilakis son hecesi hafif harekeli olan bir takım kelimelere gelecek edatlar için de sakıl hareke gösteriliyor :

(Teşvikı, talıkı, tasdikı, tamıkı) gibi.

Bunlar tertip hatası mıdır deye kitabın sonuna bakdım, hata değil.

Kelimeleri edatları yanlış teleffüz eden bir akaliyetin hatırı için lisanın bu kadar esaslı ve metin bir kaidesini feda mı edeceğiz?

Yumuşak L ve K harfleri daima hafif hareke alırlar deye bir kaide vardır. (malûlleri, hâkkâkin) gibi. Fakat lügatın imlaları bu kaideye de uymuyor.

Sonra P, Ç, F, K, S, Ş, T, H, harflerini müteakip gelen D, C, B, harfleri T, Ç, P, harflerine tebeddül eder. Kaidesi üzerine şimdi herkeste (k) yi müteakip (d) leri T harfine tebdil iptilası çıktı, fakat bu kaide kat'i ve umumî değildir. Müteakibi gelen B, Ç, D, hareke alır, başka bir hecede bulunurşa ekseriya değişmez : (Taraftar takdim mikdar) gibi.

İşte bütün bu meseleler muhterem dil encümeni tarafından tetkik ve tashih olunacak şeylerdir,

Bir az dertleşelim :

Eskiye ve Güzele Hürmet

BİLMEM yalnız bize mahsus hastalıklardan mıdır? Yoksa her yerde var mıdır. Memleketimizin hangi bir şehir veya kasabasında eski zamanlardan kalma hiç bir camiye, medreseye, çeşmeye ve dikili taşta teşadüf edemezsiniz ki üzerine kalemle yahut çakıyla üç beş satır yazı, sekiz on isim yazılmış ve kazılmış olmasın.

Dünyada bu yazılar kadar beni kızdıran ve iğrendiren bir şey yoktur. Memleketimiz asarı atika cihetinden zaten zengin değildir. Olanı mahvetmek için halk ve hükûmet asırlarca zaman birbiriyle rekabet etmiştir. Şimdi yirmi otuz seneden beri Avrupalı, Amerikalı seyyahları göre göre, bu hırdavat yığınının da kendine göre bir kıymeti bulunduğunu güya anlamış bulunuyoruz. Ne çareki bu defa da yeni nesiller — eskilerin baltasına mukabil kurşun kalemleri, çakılar ve civilerle — eskiye ve güzele olan hürmet vazifemizi tamamlamak işine girişmiş bulunuyorlar. Bu hastalığın ismi yalnız cehalet olmasa gerektir, çünkü yazılara yakından bakarsak bunları yazanların oldukça mürekkep yalamış efendiden adamlar olduğunu anlarız. O halde hangi illet, hangi ihtiyactır ki böyle zararsız bir takım insanları bu yadigârlar karşısında cebinden kalemini çıkarmağa, yahut bir çakı ucuyla çinilerin üstüne ismini kazmağa sevk ediyor? Bu itiyat her halde çok kuvvetli, çok dayanılmaz birşey olacak. Çünkü bekcilere ve başka ziyaretçilere kendini göstermeden bu münasibetsizliği yapabilmek için bir çok tedbirlere, hilelere baş vurulmuş olması lâzımdır. Mesela şu sütunun yerden bir karış bile yüksek olmıyan şu kaidesine şu iki mısra ile imzayı işlemek için beyinsizin biri her halde beş on dakika yerde karnının üstüne yatmış, ter dökmüştür. Hele şu kemerin çinilerine çizilmiş şekiller ve isimler merdivensiz yapılacak marifet değil. Demekki budalanın biri ötekini sırtına veya omzuna bindirmiş. Evet bütün bu gayret ve zahmetin sebebi ne?

İmzaların üstündeki yazıları okursak bunları bir dereceye kadar keşfederiz. «329 da tüccar Salih Bey burasını ziyaret etti.» Ey tüccar Salih Bey! farzedelimki manifatura tüccarısın. Birisi gelip senin iki paralık paçavralarını böyle delik deşik etse Allah razı olsun der misin? Halbuki bunlara nazaran senin paçavralarının kaç paralık kıymet ve ehemmiyeti vardır sanırsınız? «Zahireci hacı Hayri ef. nin bir hatırası.» Sen fazla olarak bir de hacı imişsin. A hayırsız Hayri ef. yaptığın hareket sinekler ve farelerin ara sıra senin zahire çuvallarının üstüne veya içine pislemelerinden farklı bir hareket midir? Fazla olarak onların açıktan açığa hayvan olmak gibi mazeretleri vardır. «Hüseyn molla buradan geçti.» Ah molla ayakların kırılıydı da geçmez olaydın. Başka bir yerden muallim Nazif diye bir kapı kenarına çakıyla kazılmış bir imza: Muallim Ali Nazif ef... Bir an gözlerime inanamıyorum ...Sen de mi. Sen ey güzel istikballerin müjdecisi diye bütün ümidimizi irfanına ve gayretine bağladığımız muallim ef... Sen bizim imanımız olduğun halde bu münasibetsizliği yaparsan, biz cahillere ne yapmak kalır?

Zannediyorumki bu misallerden bu saygısızlığın sebebi bir dereceye kadar anlaşılıyor: Namını ipka etmek, geçtiği yerde kendi varlığından bir iz bırakmak. Fakat heyhat! Yer yüzünde kendi varlığından bir eser bırakabilmek için tek çare o taşlar ve binalar kiymetinde bir eser bırakmaktır. Başkalarının eserini kırmak, yıkmak, pislemek değil... Bu adamcağızlar mutlaka bir isim bırakmak gayretiyle yapılmış ince eserlere ve onların imzalarına tarihin ne güzle baktığını anlayacak seviyede olsalar bu yolsuzluğu yaparlarmıydı? — Bir tüccar Salih Bey veya hacı Hayri ef. bir Hüseyn molla veya muallim Ali Nazif yer yüzünde yaşamış veya yaşamamış, buraları ziyaret etmiş veya etmemiş dünyanın ne umrunda? Bu yazılar hangi şehreyi hangi cseri göz önüne getirir? İnsanların alık tarafları da yüksek tarafları kadar derinliğine inilemiyecek esrar kuyularıdır.

Uyurken eli çimdiklenen
adam rüyasında elini
fare ısırıldığını görüyor.

Yazan

David Ballin Klein

Amerikanın Maruf
Ruhیاتcılarında

İsmarlama Rüyalar

Texas Darülfünunnudaki tetkikat rüyaları ihata eden esrar perdesini açacak mı?

TEXAS darülfünunu ruhiyat laboratuvarında bazı meraklı tecrübeler başladı. Rüya tetkik etmek için kolay bir yol araştırmakta idik. Bu tecrübelerde süje vazifesini görmeyi kabul eden talebeleri ipnotik uykuya yatırınca mes'ele hallolundu. İpnotik uykuya daldıktan sonra rüyayı kolayca dâvet edebiliyorduk. Meselâ süjelerden biri ipnotize edildikten sonra rüya göreceğini kendisine söyledim, sonra şu kelimeyi telafuz ettim: «İmdat!» Biraz sonra genç adam konuşmaya başladı:

“Rüya gördü. Bizim eve yakın bir yerde otomobil kullanıyordum. Feryatlar işittim, durdum. Otomobilden indim, baktım ki caddenin kenarında bir otomobil devrilmiş, altından bir adam çıktı. Bir yeri acımadığını, Otomobilin altında biri kaldığını söyledi. Kendisine yardım ettim, otomobili bir yana çevirdik. İçinde bir kadın, fena halde yaralanmış, yatıyordu, hastahaneye naklettik.”

Ben sordum:— Otomobili gördünüz mü?

O devam etti:— Evet, kahve rengi idi.

Çocuk uyanınca rüyasını hatırladı ve uykuda iken söylemiş olduğu sözleri tasdik etti.

Bu usulden emin olduğumuz zaman süje vazifesini istekle kabul eden başka talebeler üzerinde tatbik ettik.

Bu veçhile, binlerce senelerden beri insanların zihnini meşgul eden mes'elelere dair bir çok malûmat toplayabildik. Saat çalması rüyaya sebebiyet verir mi? Niçin rüyada düşeriz? Niçin bazı rüyalar zaman zaman tekerür ederler? Bir rüya ne kadar zaman devam eder, meselâ talebenin otomobil kazası, bazılarının zannettikleri gibi bir anda mı vâki oldu yahut hakikî hayatta işgal edeceği zamanı mı, yâni yarım saat mı işgal etti? Şimdiye kadar bu gibi sualler tecrübeden ziyade faraziyata müstenit tetkikata tâbi olmuş, netice olarak pek çok tenakuzlar ve pek az müsbet vakıalar elde edilmişdi. Müdekkikler rüyayı dâvet etmenin çaresine malik olmadıklarından mes'eleyi tecrübe ile tetkik etmeleri müşkil idi. Bundan dolayıdır ki bu mes'ele pek az tetkik edilmiştir.

Bizim kullandığımız usul evvelâ ipnotizmedir. Bunda zannedildiği gibi bir sır yoktur. Süje rahat bir iskemleye oturtulur, mûtat surette âzasını gevşetir, uykuyu düşünür. Çok zaman geçmeden uykuya dalar, başını eline dayar. Bu halde bir kaç dakika uyku uyumasına müsaade ettikten sonra oturmasını emrederiz, uyku hali devam etmekle beraber kendisine deriz ki: “Göreceğin rüyaya çok dikkat etmelisin, rüya bitince bana hepsini

İnsanlar nasıl rü'ya görürler?

Bir rü'ya ne kadar zaman devam eder?

anlatmalısın.„ Sonra rüyayı hasıl etmek için süje basit bir tarzda tahrik edilir, meselâ çimdiklenir, bir koku koklatılır, eline soğuk bir sey dokundurulur, ve yahut “imdat, ve ya “yangın var, gibi müessir bir söz söylenir. Çok zaman geçmeden talebe rüyasını târife başlar. Rüyanın ikmal edilmesi için lâzım gelen zamanı bir kronometre saat vasıtasile ölçeriz. Süje tahrik edildiği zaman saati işletiriz, henüz görmüş olduğu rüyayı anlatmaya başladığı anda saati durdururuz.

Şunu ilâve etmeliyim ki bu rüyalar süje tarafından hikâye edilirken bir stenograf tarafından aynile zabtedilir. Bu sayede tecrübe bittikten sonra malzeme istediğimiz gibi tahlil edilebilir.

Bu usul ile ne kadar mütenevvi rüyalar hasıl olabileceğini anlatmak için bir kaç misal verelim. “İmdat, kelimesile hasıl olan rüyayı yukarıda hikâye ettik. Bir de “Yangın, kelimesinde hasıl olan rüyayı aynen nakledelim :

“Ben yurdumdan uzak bir yerde imişim. Arkadaşlarımdan bazıları ile dağda dolaşıyorduk. Avdet ettiğimiz zaman çocuklardan birinin evi yanmış, kül kömür olmuştu. Bir gece evvel yanmış. Tahtalardan bazısı halâ yanmakta, alev içinde idi.„

Ben sordum:— Yangını hakikaten gördün mü?

Uyuyan çocuk:— Hayır, dedi. Ev, biz yokken yanmış. Biz ancak enkazını gördük.

Sesler ve gürültüler de rüya dâvet eder. Søjelerimizden birinin kulağına bir diapazon tuttuk, rüyasında, harba hazırlanmak üzere uçan tayyareler gördü. Bir müd-

det evvel bir sesli filmde gördüğü vak'aları bu suretle hatırlamış oluyordu.

Başka bir tecrubede bir elektrik motörü işleterek bir âlet vasıtasile bir değneği bir takım çıkıntılı çiviler üzerine vurduk. Süje kendisini bir nalbant dükkânında gördü, yerden bir nal kaldırmış, biraz ötede duran atlara doğru koşmuş, nalı hayvanlardan birine atmış, nal hayvana çarptıktan sonra geri fırlamış, onu elile tutmuş.

Bir defa dokuzuncu sınıf talebesinden birini uyuttuktan sonra sağ elinin tersini ufak bir pergel ile üç defa çimdikledik. Çocuk rüya gördükten sonra henüz uyanmadan dedi ki :

“Delikten bir fare çıktı, beni ısırıldı.„

Nereden ısırıldığını sorduk. Sağ elinin tersini gösterdi.

Ben sordum:— Farenin rengi ne idi?

— Siyah.

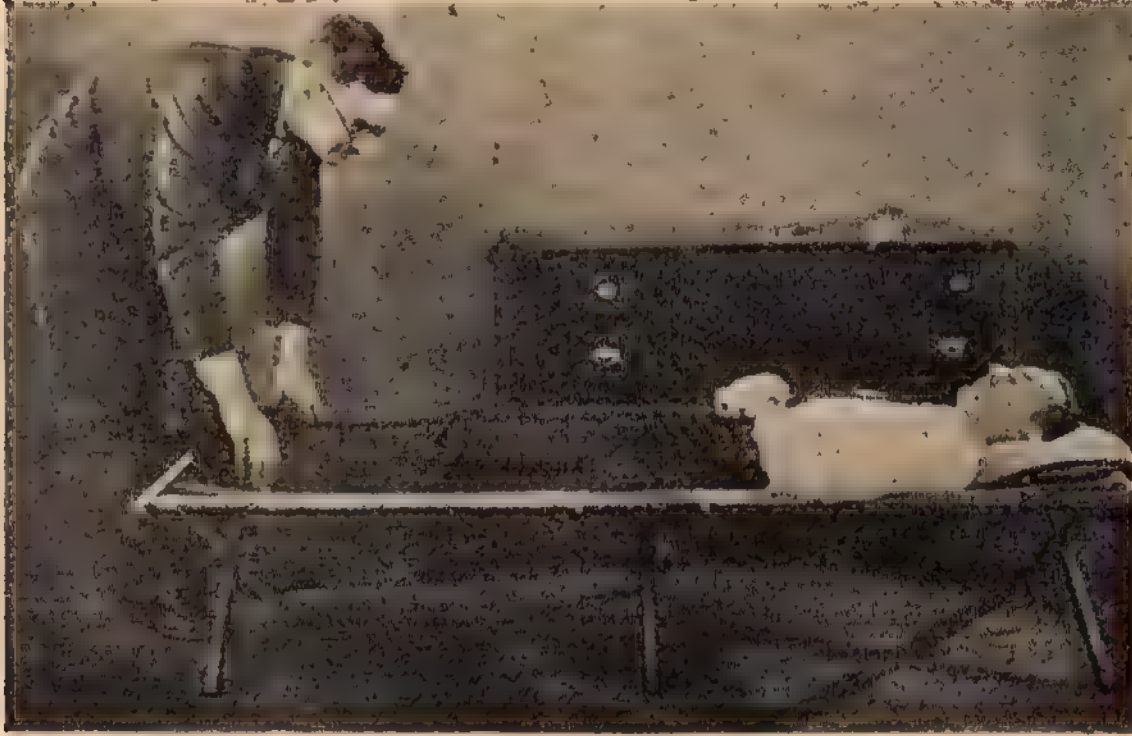
— Seni ısırınca ne yaptın?

— Elimi oynattım. Kaçtı. Tekrar deliğine girdi.

Halbuki çocuk elini oynatmamıştı. Haykırdığını da söylediği halde rüya gördüğü esnada hiç sesi çıkmamıştı. Başka bir gün bu çocuğu uyuttuktan sonra eline yumuşak bir pamuk sürdük. Rüyasında “mavi boynuzlu bir sarı inek, elini yalamış.

Bir kaç tecrübeden daha hulâsatı bahsedelim. Uyuyan adamın yüzüne bir bez örtüp bir müddet brakinca rüyasında boğulduğunu gördü. Cildin sathına soğuk bir şey dokundurmak rüyaya karlar, buzlar karıştırdı. Birinin burunu altına bir lavanta şişesi tutunca büyük annesinin bağçesinde çiçek topladığını gördü.

*Rüyada niçin dölşölür. Yatılan yatağın ayak ucunu
bir az kaldırmakla görölren röl'yalar...*

Kreozot koklatınca hastahannede ameliyat masasına yatırıldığını gördü.

Bizi meşgul eden mes'elelerden biri de rüyada düşmek idi. Bunu nasıl davet etmelidi? Sebebi elbet pek basit olacağını düşünüyorduk, çünkü her zaman herkeste vaki olur. Bunu iptida bir kızda tecrübe ettik. Kendisini hakikî maksadımızdan haberdar etmedik, ancak adelelerin gevşemesini telkik edeceğimizi söyledik. Kendisini ipnotize ettikten sonra bir portatif askerî karyolaya, rahat bir vaziyette yatırdık, başını yastığa dayadık. Ayka ucundan yatağa hafifçe bastık, bu suretle ayakları başından daha aşağıda buylundu. Rüyasını sordüğümüz zaman şu cevabı verdi:

—Yokuş aşağı kızak kayıyordum.

Bu tecrübeyi erkek çocuklarında tatbik ettik. On bir tecrübeden her birinde rüyada düştüklerini gördüler. Yatak, uyuyan çocuğun beli hizasından bastırılınca su içine atıldığını gördü, baş ucundan sol taraftan bastırılınca bodurumdan aşağı sol tarafa doğru düştüğünü gördü.

Bazı rüyalar niçin tekerrür ederler? Bu mes'eleyi şu yolda hallettik: aynı sebepler aynı insanlarda— tecrübeler arasında bir kaç gün geçse bile aynı rüyaları davet ederler. Fakat aynı sebep muhtelif şahslarda aynı rüyayı davet etmediği tecrübe ile sabit olmuştur. Çünkü her rüya onu gören insanın hatıratına, yâni geçirdiği tecrübeler tabidir. Meselâ bir adamın eline pamuk sürünce bir inek elini yaladığını gördüğü halde aynı se-

bepten bir başkası hastahannede yatarken nişanlısı elini tutup okşadığını gördü.

Karışık tahrikât da tecrübe edildi. Yukarıda bahsettiğimiz bir çocuk eli çimdiklenince fare ısırıldığını, burununa kreozot tutulunca ameliyat masasına yatırıldığını görmüştü. Bu iki tahrikât kendisi de aynı zamanda tecrübe edilince rüyasında sakallı, gözlüklü, uzun tırnaklı, siyah elbiseli bir hekim elinde bir yara dikiyormuş.

Bir sükjede bir birini serian takip eden tahrikâtı tecrübe ettik. İptida lavanta koklattık, sonra alnına bir fırça dokundurduk, pijamasının caketini çözerek bir saniye göğsünü açık braktık, sonra bir saniye boru çaldık. Rüyasını şöyle anlattı:

—Bir tualet masası görüyorum, bir tarafında saat var, bir kadının masası. Lavanta ve pudra kokusu aldım. Küçük bir çocuk içeri geldi, boru çaldı, kaçtı. İşte okadar. Bir sivrisinek alnımı soktu. Giyiniyordum. Daha elbisemi iliklemedim.

Rüyaların devam ettiği müddet kronometre ile ölçülünce müşahede ettiğimiz 84 vak'anın devam müddeti vasatî olarak 30 saniye olduğu tespit edildi.

Uyanınca rüyalarının tamamen unutanlar da vardır.

Rüya bahsine bağlı daha pek çok mes'eleler varsa da bu makaleye sığdırmak mümkün değildir. Maksadımız, kullanılan usule dair bir fikir vermektir ibaret idi. Bu vâdide ruhiyatçıların daha pek çok keşfiyatta bulunacakları muhtemeldir.

Başka milletlerde SPOR

ÖMER NUR

= SOKOLLAR =

Yazan : SELİM SIRRI

Lobečköyünde bir cinnastik mâbedi

PRAGADA 1925 senesi mayısında toplanan «Spor pedagogisi» kongresına Türkiye mümessili sıfatıyla iştirâk ettim. Geniş bir caddeye bakan odama henüz yerleşmek üzreydim, derinden muzika sesleri duymağa başladım. Balçona çıktım. Caddenin öbür ucundaki Müzenin önünden ihtişamlı bir alay geliyordu. Geniş yol bir anda iki keçeli halkla dolmuştu. Sokollar kongra azaları şerefine geçit resmi yapıyordu. Önce suvari polisleri geçti, ardından renk, renk sancaklar, onları müteakip muzikaları önde genç Sokol kızları geçti. Yaşları 17 ile 25 arasında olan bu kızların hepsi de aynı kıyafette idi. İyi yetiştirilmiş bir ordu kadar muntazam geçtiler. Onların ardında gene muzikaları önde bir deli kanlı ordusu geçti, onları da yaşlı başlı, kır saçlı bir alay insan takip ediyordu. Halk durmamasıya alkışlıyor ve Nazdar! Nazdar! (ugurlar olsun) diye haykırıyordu. Tam bir buçuk saat bu rengârenk milli ordu gönüllere inşirah veren bir intizamla akın, akın önümünden geçti.

Sokollar nedir ?

Bütün Slavların istikbalinin temel taşıdır. Bu teşkilat Slavları aynı mefkûre etrafında toplayan bir ocaktır. Cemiyetin müessisi Miroşlav Tiraş azasına (şahin manasına olan (Sokol) namını vermiştir. Bütün

tün Slavların mitolojisinde (şahin) cesaret ve kahramanlık timsalidir. Tirş her Slavın şahin gibi atılgan ve yırtıcı olmasını arzu ediyordu.

Tirş gayesini ve programını şu sözlerle hülâsa ediyor :

«Umumiyetle nebatat ve hayyanatın ve hususiyetle insanların tarihi, yaşamak için daimi bir mücadelede ibarettir. Bu cidalde hayat hakkı olmayan ve ya heyeti umumiyenin inkişafına engel olanlar mahvolacaklardır. Dünyayı idare eden bu kanunu, ne eski bir millet olmak dolayısı ile iktisab edilen hak, ne dua ve tazarrular, değiştiremez. Bu kanuna tebean hayvanat ve nebatatın bazı cinsleri yaşamak kudretini kaybettiklerinden munkariz olmuşlardır. Bir milletin hal ve istikbalini tekeffül eden onun pek parlak olan mazisi değil, fekat metin ve faal olan hali hazırı olduğunu bilmek lazımdır.

Yükselmeyen milletler alçalırlar ve yerlerini daha kuvvetlilere bırakmak için yavaş, yavaş mahv olurlar. Müşahedeler ve tetkikler bize göstermiştir ki yaşamak cidalinde heyeti umumiyenin ilerlemesine mani olanlar ortadan kalkacak ve kendilerinde yaşamak kabiliyeti olanlar ön alacak, serpilecektir.

Sokolların ilk Cinnastikhane

Mutlak bir surette muhakkaktırki her mahv olan millet kendi taksiratı neticesinde bu akibete uğramıştır. Milletlerin mukadderatı muharebe meydanlarında değil, harbe girmeden az çok evvel taayyün eder. İkbâl ve kemallerinin parlak devrinde mahvolmuş büyük, küçük bir millet gösterilemez. Hepsinde aciz ve inhitat devirlerinde munkariz olmuşlardır.

Tabiat tufeylileri mahvetmekte biamandır. Umu-mi terakkiye engel olan her şey mahvolmağa mah-kûmdür.

Bu mûlahazalardan iki hakikat tecelli ediyor; birincisi şudur: bir millet adet itibariyle ne kadar az olursa o nispette cehdî gayret sarf etmeğe, doğru ve salim bir tarzda inkişaf etmeğe mecburdur.

İkinciside: hiç bir harici kudret yalnız başına bir milleti mahv edemez, hak için, beşeriyete ha-dim olmak için çalışan milletlerin hayatı söndürülemez, ne yalan ne iftiranın têsiri olamaz.

Şimdi artık neticeye geldik. İslavların yaşama, inkişaf etme kudretini yükseltmeyi Sokollar kendileri ne gaye edinmişlerdir. Milletleri mahv olmaktan ko-ruyan bu kudret bedeninin, ahlakın, fikrin mütevazın bir surette yükselmesi ile mümkündür. Her teşebbüs ettiğimiz işe genç, kudretli ve faal fikirlerle mü-

Sokol kızı

Çekoslavak köylüsü

cehhez olarak başlamalıyız. Biz millî varlık davamızın en enerjik müdafî'leriyiz.

Bizim gibi nüfusu az ve iktisadi vaz'iyeti pek parlak olmıyan bir millet iki şıktan birini ihtiyare mecburdur: Ya tenbelliği tercih ederek haritai alemden silineceğiz veya bütün kudretimizi sarf ederek yaşamağa layık olduğumuzu cihana göstereceğiz. Bunda zerre kadar tereddüt caiz değildir. Aza kanaat edenlerin hiç bir şey istemeyenlerden farkı yoktur. Ya azamî gayretimizi sarf ederek birinci geleceğiz ya yolda öleceğiz. *Ya hep, ya hiç!* İşte bizim şiarımız.

Unutmayalımki bizi zafere götüren yol uzun ve dikenlidir. Bir çok tenkitlere, tarizlere hedef olacağız fakat biz etrafımızda söylenen sözlere kulak asmadan yürüyeceğiz, Sokol davasının her şeyin fevkinde olduğuna ve gayemize en çabuk ve en iyi bir surette irişeceğimize imanımız vardır.

Gayet açık bir surette izah edilen bu program bütün bu Sokolların şevkû imanla tatbik ettikleri mukaddes bir düstur mahiyetindedir.

Doktor Tirş işe cimnastikten başladı. Her yaştaki insanların ihtiyaçlarına uygun bir beden terbiyesi programı yaptı. Nefsini müdafîaya elverişli, ve bedeninin mukavemet kudretini arttırıcı mûmareselere

Yaşları 35 ile 60 arasında Sokollar

çok ehemmiyet verdi. Avusturyahların boyunduruğundan milleti kurtarmak için gençler arasında adeta bir askeri teşkilat yaptı. Tecavüze uğrayan her fert nefsinin müdafaaya kadir olmalıdır, yolunu kesmek isteyenleri devirip geçmeli diyordu.

Doktor Tırş Rumz olarak meşhur Çek şairinin şu sözlerini aldı:

*Halkın bilmediğini kimse bilemez!
Halkın yapamadığını kimse yapamaz!
Halkın yapmadığını kimse yapmadı!*

Sokol teşkilatı ictimai sınıfların hepsinde hüsnü kabul gördü. Milli ve demokratik fikirlerin tatmin olunduğunu gören çekler bu yeni cemiyeti büyük bir sempati ile karşıladılar. Memleketin her tarafında Sokol namını taşıyan cem'iyetler çarçabuk teşekkül etti.

Bedene olduğu kadar ahlaki ve fikri terbiyeye de kıymet veren Doktor Tırş gençlere vatan borcunun takviyesine, fedakârlık, cesaret, gayrendişlik hislerinin inkişafına çalıştı. Halkın tarihini, edebiyat ve san'atını programına koydu. Günden güne genişleyen bu teşkilat bütün İslavlar için vatani bir vazife şekline girdi. Bütün İslav şehirlerinde, kasabalarında, hatta köylerinde ruhların yükselmesi için yaptıkları kiliselerin yanında vücutların yükselmesi için beden mabetleri yaptılar. Her sınıfa mensup insanlar bu yeni ibadethanelerin inşası için bilfiil taş taşıdı, harç yaptı.

Evvelce yalnız kiliselere devam eden halk şimdi daha büyük bir tehalükle yeni ibadethanelere akın, akın gidiyor, büyük, küçük her fert vücudunun terbiyesine itina ediyordu. Her beş senede bir tertib edilen cımnastik şenliklerine iştirâk edenlerin adedi büyük bir sür'atle artıyordu. İlk cımnastik şenlikleri 1882 de yapıldı buna 700 kişi iştirâk etti yarım asırlık bir mevcudiyeti olan bu şenliklerin nasıl ilerlediğini aşağıdaki rakamlar gösterir:

1882 de 700 kişi, 1887 de 1500, 1891 de 2,473 kişi, 1896 de 4,286 kişi, 1901 de 6,705

kişi, 1907 de 7,600, 1912 de 12,000 kişi, 1920 de 24,000 kişi 1926 de 50,000 kişi Sokol cımnastik şenliklerine bilfiil iştirak etmişti.

1925 de neşrettikleri istatistiklere nazaren Sokol teşkilatına dahil olan azanın miktarı 645,000 dir. Bu miktarın 351,000 ni yaşları 35 ten yukarı olanlar 79000 ni genç kızlar ve delikanlılar 215,000 ni tahsil çağında olan çocuklardır.

Çekoslovakya dahilinde Sokollara ait 45 gazete intişar etmektedir. 1829 se-

nesi zarfında muhtelif şehirlerde beden terbiyesi hakkında Sokolların verdikleri konferansların adedi 57,000 dir. Gene bir sene zarfında 3,545 tetebü seyahatları tertip etmişlerdir. Bir yıl zarfında 8,863 müsamere ve 950 konser vermişlerdir.

Sokoluk Çeklik mefkûresinin temelini teşkil ettiğinden çekler nerede olsalar derhal bir Sokol ocağı kurmaktadırlar. Mesela Amerikada bir federasyon halinde toplanan 100 kadar Sokol cem'iyeti vardır. Yugoslavyada 427 Sokol cem'iyetinin 47,000 Polonyada 650 cem'iyetin 58,500, Bulgaristanda 50 cem'iyetin 15,000 azası vardır.

Bu muazzam teşkilata dahil olan bütün İslav ırkına mensup olanların bir düşüncesi var: Yükselmek ve yükseltmek! Aceba bu işi bizim Türk ocaklarımız yapamaz mı?

Mektepli Sokol

KÖYLÜ VE AMELE

EDEBİYATI

OMER NUR

Yazan : YAŞAR NABİ

CLAUDE FARRÈRE

Geçen nüshada intişar eden makalemde «Nouvelles Littéraires» gazetesinin bu mevzu üzerinde açmış olduğu bir anketten bahsetmiştim. Dört beş nüshadan beri devam eden bu anketin cevaplarını merakla takip ediyorum ve okuduklarım kanaatlerimi kuvvetlendirmektedir.

Hemen hepsi meşhur olan muharrirlerden lehte veya aleyhte fikir yürütenler olduğu gibi ekserisi meseleyi tamamen lâkayt ve bitaraf bir nazarla müshade etmektedirler.

Umumî kanaatlar şu suretle hülâsa edilebilir:

Popülizm ve amele edebiyatı fikri yeni bir fikir değildir. Balzac ve Georges Sand'dan tutunuz da Zola ve Goncourt'lardan geçerek son nesle kadar bütün devirlerde mütaaddit muharrirler mevzularını proletarya sınıfı üzerinden almışlardır. Bununla beraber vücuda gelen eserlerin çoğu aşağı sınıf halkın anlayış seviyesinin fevkindedir.

Bir başka makalemde, söylemiş olduğum gibi halka hitap eden ve halkı anlatan eserler bir değildir. Halka hitap ettiği halde prenslerin hayatından bahseden eserler mevcut olduğu gibi, halkın hayatını anlatıp da yalnız münevver bir zümrenin anlayabileceği romanlar çoktur.

Bu fikrimi takviye eden yeni muharrirler-

MARCEL AYMÉ

den Marcel Aymé halka hitap etmek gayesiyle edebî eserin kıymetinden feda etmek fikrine hayret ettikten sonra diyor ki:

«Halk için eser yazanların anlayabilmesi için fena eserler vücuda getirmeleri doğrudan doğruya halka hakaret demek değil midir? Eğer proletarya edebiyatının gayesi buysa orada ne kadar küçük olursa olsun bir mevki işgal etmek istemem. Benim nazariyem belki yanlış, belki de maksat halk üzerinde tetkikat yaparak san'at eseri vücuda getirmektir. Bu takdirde de proletarya edebiyatının isminden başka yeni hiç bir tarafı yoktur.»

Münekkitlerden René Lalou'da mekteplerin hiç bir faydası olmadığını, herkesin kendi zevk ve tarzında yazmaya devam ettiklerini

söylemektedir. Claude Farrère ne tarzda olursa olsun asıl maksadın güzel eser vücuda getirmek olduğunu beyan ediyor.

Zaman zaman ortaya yeni bir mektep nazariyeleri atarak dikkati üzerlerine celbetmek isteyen adamlar çıkar. Bununla beraber proletarya edebiyatı cereyanı bugün Fransada gayet mahdut birkaç muharrir istinat etmektedir ve bunların arasında bir tek büyük şöhret yoktur.

Sadri Etem bey, bunların başında bulunduğu için Henri Barbusse'e büyük muharrir sıfatını bahşetmekle, zannederim, hata etmiştir. Barbusse ikinci sınıf muharrirlerdendir, bunun hayatı hakkında kısa bir tarihçe yaparken «Mu-hit» sütunlarında bundan evvel bir kere daha kaydetmiştim.

Bu mahdut cereyan Fransa edebiyatı üzerinde mühim bir têsir vücuda getirebilmekten çok uzaktır. Diğer memleketleri bilmiyorum fakat Fransada vaziyet bu merkezdedir.

Mevzularını halk arasından intihap eden bir çok fransız muharrirleri vardır. Duhamel de bunlardan biridir; fakat cahil ve saf askerlerin ıztıraplarını tetkik ederek bunlardan Medeniyet isimli kitabındaki hikâyeleri vücuda getiren adam her şeyden evvel bir san'atkârdır, ve san'at bu eserlerde her şeyin fevkindedir ve bu itibarla da ancak münevver bir kari tarafından zevkine varılabilir.

Eğer maksat içtimaî, siyasî sebeplerle halka hitap etmek, halkın seviyesini yükseltmekse niçin muhakkak san'at bu işe vasıta yapılmak isteniliyor. Edebiyat Aymé'nin dediği gibi «halka hitap ettiği noktada edebiyat olmaktan çıkmaktadır».

Halk için malûmat verici, onu düşünmeye sevkedici eserler yazılabilir ve yazılması lâzımdır da. Fakat bunun adına muhakkak edebiyat demeye mecbur muyuz?

Fransız kütüphanelerinin kapakları tamamen renkli ucuz kitapları olduğunu biliyoruz. İşte muharrirleri hiç bir zaman edebiyat tarihine girmeyecek olan bu eserler halk için ya-

KARANKIK SAÇLAR

*Şafak dudaklarının renklerini çalarak,
Mahvolan bir baharın gurubunu yaşattı.
Mehtap nazarlarının derinliğine dalıp
Başından alev almış, beyaz telleri attı..*

*Yıldızlar füsununla uykuya gömüldüler;
Serviler bir heyulâ gibi sanki canlandı,
Minareler ruhumun türbesine dikili
Birer nurdan mum olup karanlıklarda
yandı...*

*Ulu dağ, kollarıyla ruhumu kucaklıyor,
Gözüm sürme çekti gecenin siyah ell;
Ak düşen saçlarımı karanlıklar yalıyor.*

*Ben bu sonsuz zındanda birini arıyorum,
Senelerdir günahı bitmiyen Buda gibi
Karanlığın çözülmez saçını tarıyorum...*

OĞUZ

zılmıştır. Mesele basit: hudutlar ayrılmaktadır. Edebiyat ve ya halk için eser, bunlar başka başka şeylerdir.

Halkın anlayabilmesi için çok basitleştirilmiş bir eser münevver kari tatmin etmez, münevver bir kari ve münekkide zevk vermeyen eser de kendiliğinden san'at hudutları haricinde kalmış olur.

Edebiyatta yeni bir cereyan var; bu cereyan bütün edebiyat sahasını kaplıyacak gibi feryatlarla telâşa hiç lüzum yoktur. Birçok sınıflara mensup halkın edebiyatı bir çok sınıflara munkasımdır. Herkes kendi sahasında yürüyor ve kendi zevkine uygun eserler veriyor. Hiç bir muharrir mektep fikri için kendi düşüncelerinden fedakârlık etmez ve ettiği nisbette san'atkâr olmaktan uzaklaşır. Claude Farrère gibi biz de tekrarlayalım: muharrirler istedikleri tarzda yazsınlar, elverirki bize güzel eserler versinler.

Ahmet Feyzi

Muvaffak Olmanın Sabır ve Sebat Et

Pek çabuk parlayan
ağır terakkiler

Tevfik Fikret Nazım

Bruce Barton isminde Amerikalı muharririn biri «mütemadiyen tahavvül etmeyen fertler ve cemiyetler ölmeğe mahkûmdur» demiş ve bu fikri müdafaa eden bir makale neşretmiş. Fakat işlerinden ve hayatlarından müşteki bir takım gençler onun bu telakkisini yanlış tefsir ederek muharrire şu tarzda mektuplar yağdırmışlar: «Şimdiki işimden hiç memnun değilim, sizin tebeddül hakkındaki makalenizi okudum, yeni bir iş tedariki hususunda bana muavenet edermisiniz?»

Muharrir fikrinin yanlış telakki edildiğini görünce kanaatini daha vazih bir surette izah etmeğe mecbur olmuş ve demiş ki:

— Benim kastettiğim tebeddül ve tahavvül maddî mahiyette değildir. İçten gelen, daima genişleyen bir anlayışla dünyaya bakmağı öğreten tebeddül ve tahavvül kastettim.

Bu fikrini daha iyi anlatmak için de garip bir tesadüf eseri olarak aynı köyde doğan, aynı iptidai mektebe devam eden ve birbirinden bir kaç sene fasıla ile iş hayatına atılan üç kişinin hayatını naklederek muvaffakiyet dediğiniz tarifi güç şeyin ne gibi hasletlere mühtaç olduğunu göstermiştir.

Bizim kendi içtimâi hayatımızda da, bu sür'at ve hercümerc asrının iycabı, yaşamak ile sadece «mevcut bulunmak» arasındaki farkı gürültü içinde gittikçe gözden kaybediyoruz. Ondan dolayı bu muharririn fikrini ispat için intihap ettiği üç tercemehalin bizim için de mucibi alâka olacağını düşünerek, naklediyoruz. Seçtiği tiplerin, her biri yalnız kendi muhitimizde hergün görüp tanışabileceğimiz insanları değil, her hangi bir cemiyet içinde kolayca teşhis edebileceğimiz umumi hatlara malik seciyeleri temsil ettiği için, onun kullandığı isimle-

en Büyük Kuveti mesini Bilmektedir

şöhretler karşısında
daha emindirler !

Hasan Kudret

Size hikâye tarzında üç kişinin hayatını anlatıyoruz. Aynı köyde doğan, aynı iptidai mektebe devam eden ve birbirinden bir kaç sene fasıla ile iş hayatına atılan bu üç kişinin hayatı muvaffakiyet dediğimiz târifi güç şeyin ne gibi hasletlere mühtaç olduğunu göstermekte dir.

rin yerine bizce me'nus olan isimleri ikame etmekle hepimizin herhangi bir gün sokakta veya evde karşılaşmak ihtimalimiz olan lâaleltayin üç şahsa benzer, canlı birer tip olduklarını gördük. Bunlardan ikisi muvaffakiyete doğru umumî yarışta ilk hamlede bütün kuvvetlerini sarfedip de sonradan mecalsiz bir halde yol kenarında geçiti seyreden seciyeleri, üçüncüsü de diğer bütün melekelerinin tam teşekkülünü beklemesini bilen, ve ancak ondan sonra adımına hız veren seciyeyi temsil ediyor.]

**

1.— Ahmet Feyzi

Ahmet Feyzinin ismi gazetelere ilk defa geçtiği gün ancak dokuz yaşındaydı. Arkadaşları ile bahse tutuşarak mektebin damına çıkıp

bayrak direğine ölü bir kedi asmıştı. Alkışlar arasında memnun ve muzaffer indi fakat iner immez doğrudan doğruya nokta polisi Galip Efendi ve bilvasıta cemiyetin kaya gibi sarsılmaz nizamları ile karşılaştı. Hem polisten hem de bilâhire ev halkından işittiği tektirler küçük Ahmedin taşkın faaliyeti durduramadı. Ahmet ömründe ilk defa herkesin görebileceği yüksek bir tecrübe bütün omrüne şekil veren damgayı bastı.

Mektepte nümeroları mütevazın değildi. Riyaziye ve Arabî büyük bir dikkat ve temerküz kabiliyetine mühtaç olan ve gösterişe hiç tahammülü olmayan mevzulardır. Ahmet bunlardan ancak zorla geçebildi. Fakat kendilerinden bahsetirmeğe muvaffak olmuş adamların hayatlarını naklettiği için tarih dersinde birinci idi. Hitabet hususunda da mekteple eşi yoktu. Bir tevzii mükâfat gününde «Benim ya-

şında bir çocuğun kürsüden hitap etmesine şaşarsınız» diye başlayan bir nutuk irat etmişti. Oğünden, geçenlerde mühim bir kongreyi idare eden gür ve tatlı sesini işittiğim güne kadar, büyük kitleleri kolaylıkla, zarafetle heyecana getirebilen kabiliyeti her vesile ile meydana çıktı.

Hem de güzel bir delikanlı oldu. Kızlar etrafına toplanırlar bin türlü iltifat ederlerdi. Mahalle mektebinden sonra Galata Saraya girdiği zaman hem futbol takımına hem de deniz sporları takımına girdi. Daha itina ve dikkatle oynayan oyuncular ekseriya onu yenerlerdi fakat Ahmet Feyzi her maçta hiç değilse bir tane gösterişli bir şüt çeker, göze çarpan bir dalma hareketi yapardı. Durmadan da sağına soluna öyle parlak lâtifeler, öyle zeki vecizeler savururdu ki işitenler gülmekten kırılırdı. Sonra: «İşittin mi, Ahmet Feyzi geçen gün maçta şöyle demiş» diye sözleri spor meraklıları arasında dilden dile dolaşırdı.

Galata-Sarayı bitirmeden evvel Ahmet Feyzinin resmi spor işlerine yer veren gazetelerde sık sık görüldü ve spor meraklılarının ezbere bildikleri bir resim oldu. Diploma aldığı sene bir müsamede falçı olan bir arkadaşı, mezunun âtisini sözde keşfetti. İstikbale bakan falcı bütün dünyayı mahşere çevirecek bir muharebe gördü ve genç bir reisin milletini şandan şana zaferden zaferi sürükleyeceğini haber verdi. Bu reis Ahmet Feyzi olacaktı.

Doğduğu mahalle erkânının Ahmet hakkındaki fikirleri pek muhtelifti. Kahvede kahve fincanlarının etrafına toplanan yaşlı efendiler, hopurdata hopurdata kahvelerini içerken, söz Ahmet Feyziye düşerse, sakallı başlarını sallarlardı «Başlarken iyidir, parlaktır amma hiç bir şeyi bitirmez» derlerdi.

Ahmet Feyzi Darülfünuna girdi. Talebe arasında bir tek onun ismi işitilmiş olduğu için onu talebe birliği reisi yaptılar. Muhtelif vesilelerle resmi yine gazetelere geçti. Belli başlı futbol timlerinden birine girmek için çok çalıştı fakat mektep senelerinde daha az cigara içmiş, daha çok uğraşmış ve eğlencelerde daha az bulunmuş olan arkadaşları ile boy ölçüşemedi, tabii muvaffak olmadı. Ahmet Feyzinin inkisarı pek derin olmadı, geldi geçti.

Halinden pek memnundu. Mevkiini pek cazip buluyordu. Nitekim ki Fitnat Selim isminde bir arkadaş da bu cazibeye kapıldı. Fitnatın babası Se-

lim B. pamuk işinden mühim bir servet kazanmıştı. Kıskanç ruhlu bazı kimseler Ahmedî cezbeden şeyin Fitnat değil bu servet olduğunu söylediler.

Kurslara devamı pek gayri muntazamdı. Derslerde de seviyesi vasatının epey dununda idi. Üçüncü senesinde daha ciddi bir surette çalışmaya niyeti olmadığı taktirde kabul edilemeyeceği kendisine tebliğ edildi. Ahmet Feyzi hararetli vaitlerde bulundu. Fakat o senenin Ağustosunda harp ilân edildi. Ahmet Feyzi belki Galata-Saraydaki falcının sözlerini hatırladı, belki de Darülfünundaki müşkülâtına kolay bir çarei hal gördü; kim bilir belki de sergüzeşt ve maceraya karşı beslediği fitrî inhimake uydu, her halde daha sınıfı çağrılmadan gönüllü gitti.

Askerlerin cepheye sevk edildikleri sırada talim kamplarının birinde muallim bulunuyordu. Cepheye hiç gitmedi. Soranlara «Fırsat düşmedi» dedi. Yirmibes yaşında gösterişli, yakışıklı, iyi cilâlı bir zabıttı. Taniyanların indinde adeta bir kahramandı. İşte o sıralarda Fitnatla evlendi. Pek itimat edemediği halde damadını seven Selim Bey genç çifte düğüne hediyesi olarak Adanada güzel bir ev verdi ve oradaki koza fabrikasının idaresini damadına teslim etti.

Doğduğu muhallenin erkânı, «muhteşem düğünün tafsilatını işittikleri zaman hep bir ağızdan «Ahmet Feyzinin âtisi çok parlak, meşhur bir adam olacak» diye kehanette bulundular.

Adanada tanınmış kaç aile, bilinmiş kaç sima varsa, hepsi Ahmet Feyzinin evinde toplanırdı. Mükellef ziyafetlerinin tafsilatı İstanbulda bile dilden dile dolaşırdı. Birgün yine böyle bir ziyafette bulunan ecnebî bir zat, bir trenyolu şirketinin reisi, Ahmet Feyziye dedi ki: «Sen bu sönük yerde kabiliyetlerinin heba ediyorsun. İzmirde bizim muamelâtımızı idare edecek senin gibi uyanık bir adama ihtiyacımız var:»

Böylelikle Ahmet Feyzi ve Fitnat evlerini satar İzmirde en mükellef bir apartmana yerleşirler. Ekâbirle tanışır, yemeklere davet edilirler, kendileri davet ederler. Masrafları gelirlerinden daima biraz önde gittiği halde trenyolunun muamelâtı günden güne düzeldiği için memnun ve mesut bir hayat sürerler.

Atilerinden pek emin oldukları bir sırada bir gün Ahmet bir zivafette bir banka müdürü ile tanışır. Biraz sonra İzmir'in en büyük bankalarından birinde müdür muavini olur.

Bu yeni vazifesi sık sık İstanbula gelmesini icap ettirir. İlk zamaları Fitnat da beraber gider. Fakat sonralar Ahmet yalnız gitmeğe mecbur olur çünkü bir çocukları olmuş, bir ikincisini beklemekteler.

Dedikodu meraklıları arasında günden güne tafsilâtle şişen bir şayia deveran etmeğe başlar: Gûya Ahmet Feyzi geceleri barlarda çok gösterişli sarışın bir kadınla görülüymüş; gûya Fitnat ile araları pek iyi değilmiş.

Şayia günden güne kat'iyet kespemiş ve talâk dâvası açıldığı zaman sebebinin ne olduğunu sağır Sultan bile duymuştur.

O tarihten bugüne kadar Ahmet Feyzinin hayatı kısaca icmal edilebilir: Sarışın hanımla evlendi ve İstanbul'da yerleştiler. Bir müddet İzmir'deki bankayı temsil etti, biraz sonra bir manifatura şirketinin reisi ile ahbap oldu ve o şirkete girdi. Şirket namına senede iki defa Avrupaya gider gelirdi. Biraz daha sonra tekrar bankacılığa döndü. İki sene sonra ne yaptı yaptı, eşten dosttan ödünç aldı ve kendi hesabına ufak bir yazihane tutup banka muamelâtı yaptı.

Ailesinin ve mahallesi erkânının Ahmet Feyziye bağladıkları ümitler hâlâ kırılmadı, hâlâ onun büyük bir adam olmasını bekliyorlar.

* * *

2.— Tefik Fikret Nazım

Tefik Fikret Nazımın ismini annesi koydu. Annesi «Edebiyat Muhipleri» cemiyetinin reisesi ve müessisi idi. En büyük emeli oğlunu edip ve hatip yetiştirmektir. Tefik Fikret Nazım Ahmet Feyziden birkaç yaş küçüktü. Onun kadar yakışıklı ve kuvvetli olmadığı için de kendisine itimadı daha azdı. Ahmet Feyzi benliğini hareketlerle ifade eder, Fikret Nazım ise ifade tarikini insiyakî bir surette yazı ve sözde arar ve bulurdu.

İkisi de Galatasarayda idi Ahmet Feyzi futbol takımının kaptanı olduğu zaman Fikret Nazım gazetelere makale ve şiir kabul ettirmeğe çalışırdı.

Ahmet Feyzi Darülfünundaki faaliyeti sayesinde gazete sütunlarına geçerken Fikret Nazım da sınıfının en kuvvetli hatibi olarak tanınmıştı.

Edebiyat muallimlerinin idare ettiği münakaşalarda Fikret Nazım daima parlak nutuklar irad ederdi; karşındakileri kelimelerin canlı oku ile mağlup ederdi. Birgün bir müsamere esnasında böyle bir münakaşada hakem vazifesini gören yaşlı bir zat Fikret Nazım dinledikten sonra ona dedi ki:

— Sen avukat olmalısın.

Fikret Nazım cevaben:

— Ben muharrir olacağım-dedi.

Yaşlı zat gülerek mukabele etti:

— Hem muharrir hem avukat olamaz mısın?

Dünyanın edebiyat tarihçesine bak, büyük muharrirlerin çoğu evvelâ hukuk çalışmıştır.

Fikret Nazım bu muhavereyi evde tekrar edince annesi hiddet etti. Böyle bu şeyin tasavvuru bile edebiyat noktai nazarından küstahlık olduğunu söyledi. Fakat daha amelî olan babası bir fikri beğendi. Babası eskiden beri edebiyatı meslek olarak pek karın doyurucu bir şey addetmiyordu. Oğlunun sağlam ve amelî bir meslek sahibi olmasına şiddetle taraftar göründü.

Fikret Nazımın hukuk mektebindeki hayatı Ahmet Feyzinin Darülfünundaki hayatı kadar gösterişli geçmedi. Fakat mahallesi erkânının kendisine bağladığı ümitler pek boşa çıkmadı: Yevmî bir gazetenin bir sütununu deruhte etti. Arada bir mecmualarda küçük şiirler neşretti. İmtihan sonunda tevzii mükâfat günü en parlak nutku o irad etti.

Türkiye umumî harbe girdiği zaman hemen orduya iltihak etti ve cepheye gönderildiğinin ilk günü bacağından hafifçe yaralandı. Bu yarası onu harbin devamı müddetince askerlikten kurtardı, ve ömrünün sonuna kadar da yürüyüşünde şerefli bir nişane bıraktı.

Hastanede iken Meziyet Asım isminde kibar güzel bir hasta bakıcı hanımla tanışmıştı. Harp biter bitmez evlendiler. Fikret Nazım hukuk mektebini bitirdi ve bir avukat yazihanesi açtı. Bir aralık münhal kalan Ankara müddei umumîlik vazifesini elde etmeğe çok uğraştı fakat muvaffak olamadı. Fakat baroda çok iyi bir mevkii vardı.

Doğduğu mahallede gençler gözden geçirildiği

zaman sıra Fikret Nazıma gelince herkes onun âti-sini pek parlak görür yakında pek büyük memuriyetlere geçeceğini tahmin ederdi.

Belki de herkesin dediği gibi Fikret Nazım büyük bir adam olur. Şimdi daha kırkına gelmedi; Yaşlılar ondan bahsederken istikbalini öyle pembe görmiyorlar. Onların indinde Fikret Nazımın en büyük düşmanı yine kendisidir. Diyorlar ki bu kadar çok şeye eli yatan bir adam hepsini iyi yapamaz.

Bir aralık baro riyasetine intihabı rivayetleri deveran etti durdu fakat Fikret Nazım o sıralarda yazıhanesini kapattı ve başladığı bir romanı bitirmek için seyahata çıkacağını bildirdi. Meziyetin babasından birkaç para ödünç alarak romanın hatırı için İtalyaya çekildiler, ve o sene enfes bir kış geçirdiler. Roman neşredildiği zaman münekkithlerin bir kısmı muharririn kaleminde pek ümitbahş yüksek bir kudret buldular. Fakat roman pek sürülmedi. Biraz sonra unutuldu.

Fikret Nazım iyi bir kumpanyada ortak olarak Ankaraya avdet etti. Bir devre için mebus oldu fakat tekrar intihap edilmedi. Bir aralık bir piyes hazırladığı şayi oldu fakat şayia hiç bir zaman tahakkuk etmedi.

Fikret Nazımla Meziyetin çocukları olmadı. Ankaradan İstanbula İstanbuldan Ankaraya hicret edip duruyorlar. Arada bir ciddi gazetelerden birinde Fikretin bir makalesi neşrediliyor.

Mahallesi erkânı onun istikbalı hakkında görüştükleri zaman bir türlü karar veremiyorlar. Bir kısmı tekrar avukatlığa ve siyasiyata avdet edeceğini söylüyor; bir kısmı da asıl istidadının hukuk sahasında değil, edebiyat sahasında olduğunu iddia ediyor. Binaenaleyh günün birinde hukuku bırakıp edebiyata avdet edeceğini temin ediyorlar. Yaşlılar ise münakaşeyi dinliyorlar ve susuyorlar. Onlara sorarsanız Fikret Nazım bugünkünden fazla bir şey olmayacak, çıkabileceği en yüksek mevkie çıkmıştır bile.

3.—Hasan Kudret

Hasanın doğduğu ev ismi gibi gösterişsiz, mütevazı bir ev, ve mahallenin en az makbul olan çihetinde bulunuyor. Hasanın babası otuz senedir

istasyon memurluğu etmiş. Ondan evvel de frencilikle aynı şirkette memur imiş. Beş kardeşin en büyüğü olan Hasan, Ahmet Feyziden yedi yaş, Fikret Nazımdan da üç yaş daha büyüktür. Esmer, orta boylu, hiç gösterişi olmıyan bir çocuk.

Mahallesi erkânı ondan ilk haberdar oldukları gün, kapı kapı dolaşıp usulca: «Efendim, bahçenizi sulamağa otları toplamağa bir çocuk ister misiniz?» diye iş aramıştı. Sabahları erkenden de mahallenin gazetelerini tevzi ederdi. Fakat o saatte herkes yataktaki bulunduğu için o güne kadar kimse ona alıcı gözle bakmamıştı.

Ne mektepte ne de mektep haricinde kolay bir hayat sürdü. Her dersten fazla riyaziyeyi severdi, fakat gayet dikkatle çalıştığı halde numaraları hiç bir zaman parlak olmadı. Bazen geç vakit annesi odasına girer onu masa başında kitabının üstüne kapanmış, yorgunluktan oracıkta uyuyakalmış bulurdu. O zamanlar usulca Hasanı uyandırır, yatağına girmesine yardım ederdi.

Hasan iyi bir çocuktı, fakat pek müstait değildi. Mahalle mektebinden sonra lisede hiç bir zaman hiç bir hususta temayüz etmedi. Darülfünuna annesinin zoru ile iki sene devam etti fakat ismini kimse işitmedi. Annesi her fedakârlığa katlanıp onun Darülfünunu bitirmesini istiyordu. Fakat Hasan razı olmadı. Okadar kuvvetli bir iradesi vardı ki bir şeye bir defa karar verdi mi onu o fikrinden caydırmak hemen hemen imkânsızdı. Şimdi de işe girip diğer dört kardeşinin tahsil masraflarına yardım etmeği karar vermişti. Bir de Mehlika isminde sakın bir kızla tanışmış ve nişanlanmıştı. Mehlika bir iptidai mektebinde muallimdi. Hiç paraları olmadığı halde gayet genç iken evlendiler. Her işiten bu izdivacın büyük bir tedbirsizlik olduğuna hükmetti.

Harp başladığı zaman Hasan kâtip olarak girdiği bankanın veznedar muavini bulunuyordu. Arkadaşları çağrılmadan gönüllü gittikleri halde Hasanın gitmemesi şan şeref isteyen mahalle erkânını gücendirdi. Fakat Hasana kimse bir şey sezdirmedi. Çünkü Hasanın kızdığı zaman insanın yüzüne bakıp bir şey söylemeden karşısındakini öyle bir mahcup edişi vardı ki kimse ona nahoş bir şey söylemeğe cesaret edemezdi.

Bu hususta kanaati gayet sarih; İki yaşında

BAHAR BİR SENE ÇALDI!...

*Bahar ömrümüzden bir sene çaldı ;
Işıkla, sevgiyle dolu günlerden,
Elimde bir demet kuru gül kaldı !...*

*Sarardı bahçede bütün çiçekler,
Bir kuşun ipekten kanadı gibi,
Dökülmüş güllerle perdelendi yer !...*

*Her rebap ses verir hazanla gamdan,
Eridi son kalan ışık da bugün,
İçimde ilk bahar akşamlarından !...*

*Bahar ömrümüzden bir sene çaldı,
Işıkla, sevgiyle dolu günlerden,
Elimde bir demet kuru gül kaldı !...*

CAVİDAN SAIM

bir çocukları vardı ve ikinci bir çocuk bekliyorlardı. Askere çağrılan kardeşlerinin birisinin karısı da onun yanına gelmişti. Onları bırakıp arkadaşları gibi gönüllü gitmek istemedi, sınıfı çağrılınca kadar beklemeyi tercih etti.

Harpten sonra bir gün Ahmet Feyzi ile Fikret Nazımın bulunduğu bir mecliste çocukluk arkadaşları gözden geçirilirken sıra Hasana gelince Ahmet demişti ki :

— Zavallı Hasan, ne sadık, ne intizamperverdir. Şimdi de gitti o bankaya tıklandı ömrümün sonuna kadar orada gömülmeğe mahkûmdur.

Fikret Nazım da cevaben :

— Evet demişti, bütün şehrin içinde büyük bir banka kadar zalim ve biaman bir mezarlık yoktur.

Hakları da yok değildi. Hasan bugüne kadar aynı bankada bulunuyor. Bilhassa bu son seneler zarfında bir kaç yerden iş teklifleri aldığı halde Hasanı hiç bir zaman başka memuriyetler cezbetmedi.

Uzun müddet gayet az bir maaşla çalıştı. Ahmet Feyzi ve Fikret Nazım mükellef bir hayat sü-

rerlerken Hasan koytu bir mahallede ucuz bir apartmanda otururdu. Fakat bu son üç sene zarfında bulunduğu müessesede bir takım mühim tebedüller oldu. Heyeti idare reisi öldü ve bankanın direktörü onun yerine geçti. Diğer memurlar da kıdemleri nisbetinde birer kädeme ilerlediler. Hasan da veznedar oldu. Altı ay sonra büyük memurlardan biri daha vefatetti Hasan bu sefer müdir muavini oldu. Sonra, bankası diğer bir banka ile birleşerek memleketin en büyük müesseselerinden biri vücuda geldi. Bu muazzam sarsıntının kargaşalığı biraz dağıldığı zaman Hasanın akıbetini merak edenler onu bu sefer idarî reis muavini ismi altında yeni bir vazife başında buldular. Bunun ne gibi bir şey olduğunu pek anlayan yoktu ama, Mehlika ile Hasanın daha pahalı bir mahalleye taşınmalarına, daha rahat bir hayat sürmelerine bakanlar yüksek maaşlı bir memuriyet olduğuna hükmettiler.

Sonra, Hasan Kudretin ismi de yavaş yavaş iş adamları mahafilinde tanınmağa başladı. Bir kaç müessesenin heyet idare azalığına intihap edildi. Yeni bir teşebbüe girişenler aklı başında, sağlam seciyeli, güvenilir birisini aradıkları zaman ona dönüyorlar.

Fakat yaşı kırkı buluncuya kadar bir tek defa bile gazete sütunlarında ismi geçmemişti.

İZLER!...

*Alnımda yol açan çizgiler gibi,
Her adım toprağa nakşeder bir iz,
Alnımda yol açan çizgiler gibi
Arkamda sürünür gider, belirsiz !...*

*Gittikçe darlaşan yolun üstünde,
Her adım bir yıla benzese de pek,
Toprakta silinen izler yerine :
Alnımda çizgiler derinleşecek !...*

CAVİDAN SAIM

15 Ağustos Cuma günü bir heyet Kayseride Türkiyenin en yüksek dağlarından olan Erciyeş dağına bir seyahat tertip etmiştir. Bu seyahate talebelerinin bir kısmı ile iştirâk eden Kayseri lisesi müdürü Ekrem Vecdet bey ihtisaslarını anlatıyor:

VERDİĞİMİZ kararın azamet ve korkusunu düşünüyordum. İki senedenberi efsane kılıklı dinlediğim hikâyelerin bende derin bir iz bıraktığını şimdi anladım. Eski zamanlarda meçhul olan iklimler ne kadar hurafeler melcei olmuştu. Bir taraftan tarihin bu hakikatı beni teselli ediyor, bir taraftan karşımda karlı tepeleriyle nâmütenâhiliğe el açan *Erciyeş* anut, yalçın simasını bana gösteriyor.

Saat on dört... İki saat mesafede Kayserinin Hisarcık sayfiyesi var. Arkadaşım Osman Selçuk beyle beraber diğer arkadaşımız (Her Anders)i alacağız; otomobilimiz Lisenin önünden hareket etti. Boğucu bir hava, termometre otuz bir, Jül Rişar'ın irtifa barometresi bin yetmiş gösteriyor.

Muavveç, dar sokaklardan sonra geniş ve muntazam bir yolda toz bulutları bırakarak Hisarcık tepelerine otomobilimiz tırmandı. Bizim için meçhul, efsaneler diyarına gittikçe yaklaşıyorduk. Yeşil bağlar, köpürerek akan sular yüzümüze gülüyor. Belli ki burası Hisarcık.

İşte şurası Reji müdürü Faik beyin köşkü, diğeri muallim Haydar beylerin şu münferit bina dava vekili Necmettin beye ait. Nihayet (Her Anders)in evinin önündeyiz.

*
* *

ORTALIK esmerleşti. Biz halâ Her Anders in evinde bozulan otomobilin tamirini can sıkıntıları ile bekliyoruz. Anders in bize iştirâk edecek (Dok) cinsine mensup iri iki köpeği etrafımızda dolaşıyor. Kahve içiyoruz, Çay içiyoruz, Bisküvi yiyoruz halâ otomobil harekete hazır değil.

Mister Nilson ve Mis Geyç kapıdan bize uğrayıp geçeli hayli oldu. Muhakkak ki şimdi onlar karargâh ittihaz edilecek yere vasil oldular. Bu akşam giden arkadaşlarımıza yetişememek (Erciyeş)in fethi kadar bize üzüntülü geliyor.

* * *

İRİ cüsseli, kalın sesli, az Türkçe bilen (Her Anders) bağırdı: Müjde Otomobil hazır...

Saat on dokuz. Bu müjde, bende ikinci bir korku tevlidetti: Ya baş döndürücü uçurumlardan yuvarlanırsam, ya yolsüz, ızsız mıntakalarda arkadaşlarımı kaybedip yalnız kalırsam? Müstacelen ölmek hiçte işime gelmiyor. O halde Taşçı Zade Ömer beyede veda etmeliyim. Bu da bir teselli oluyor. Termometre yirmi bir, Benim barometrem irtifa bin yedi yüz kayd ediyor. Artık sayfiyenin methalinden çıkmak üzereyiz,

Tekirde Kayseri Lisesinin karargâhı — ilk merhale

Köye girmek üzere olan koyun ve inek sürülerini bin müşkülâtla yarıdık, kayalı bozuk yollarda otomobilimiz sarsılıyor; bu yol, Develiye giden eski metrûk bir şosa imiş. Kışın karlarla örtülen geçitler irtibatı kesdiğinden bu yolu (İncesu) üzerinden yürütmüşler. On altı senedenberi harap ve bakımsız.

Mütemadiyen yükseliyoruz... Yükseldikçe de hava serinliyor. Artık tamamen karanlık bir hava etrafımızı kapladı. Muhitte hiç bir ses yok, yalnız otomobilin hırıltısı civar tepelerin oyuk cidarlarına çarparak devamlı bir öğultu halinde bize avdet ediyor. Bu korkunç yol, karargâh ittihaz edeceğimiz (Tekir)in yegâne yolu... Uzakta bir alev yığını gördük; Yürüklerin yaktığı ateş imiş, yanımızdan karanlıklara bürünmüş hayaletler geçti, Hisarcığa süt, yoğurt taşıyan çobanlar imiş. Civarımıza gökten parlak sütunlar iniyor gibi gördük: Şihabı sakıt dediler... Biz halâ gidiyorduk.

**

İRTİFA iki bin yüz. Termometre on. Otomobil durdu... saat yirmi bir buçuk. Burası Tekir yahut (Dervent). Arkadaşlar bizden evvel gelmiş... Mister Nilson'un en basık şiveli sesini işittik; bizden başka iki otomobil daha var, Lise bir çadır kurmuş, Muallim mektebi su başını işgal etmiş, açıkta yatıyor, Amerikalılar otomobilde yerleşiyorlar. Bize de yerimizi göster-

diler. İndik, yemek yedik, çay ve kahvelerimizi bu açık temiz havada içtik. Evvelce hazırlanan programa göre derhal uyumamız lâzım geliyordu? zira birde Erciyeşe doğru yürüyeceğiz.

Saat tam yirmi dört... Birinci grup harekete hazırlanıyor, Bir takım sesler muhitemizde öğultular uyandırdı, Gittikçe uzaklaşan bu gürültüler ve uzaktan yer yer parlayan alevler bu arkadaşların ideal mücahedeye yürüdüklerini anlatıyor. Uğurlar olsun arkadaşlar! Bir saat sonra biz de sizin hedefinizin yolundayız!

Batıya bakan tarafı girintili ay ufuktan göründü. Sihirli ve solgun bir zıya tepelerin başlarında lem'alar yaktı... Uzaktan mevhum ve nakabili teshir korkunç bir deve benzeyen Erciyeş karlı başını kaldırmış bizim gibilerin cür'eti ile istihza ediyor. Şimdi biz de hazırız... Ahenktar bir ses ayın solgun parıltılarını yararlanarak derinlerde boğuldu:

— Lise!

Hep bir ağızdan.

— Hazırız efendim!

SAAT bir, termometre beş, Dervent den hareket ediyoruz. Herkes matrasna, erzak çantasına ve bir de elindeki ucu demirli bastona ehemmiyet veriyor. Yürüyoruz, yolsuz Erciyeş yollarında ilerleyiyoruz, acı bir rüzgâr yüz

Erciyeşin Yalçın kayaları arasında bir tevakkuf

“OLEMP” PERİLERİNİN ŞARKISI

*Sabah rüzgârları eser, açılır,
Haber gelir ufuklardan ummana.
Şafak çiçekleri yanar, saçılır,
Seslerimiz akar yeni cihana.*

*Bir görünmez dağdan uçan kumrular,
Susuz gibi gelir içer bu sesten.
Harelerle kimıldanır al sular,
Dalgalara düşer dallar hevesten.*

*Bir saz aldık mor kubbeli saraydan,
Irmaklara hülya verdik, aşk verdik,
Renk almadan ne yıldızdan, ne aydan,
Akşamları fecirlere çevirdik.*

*Susuz kuşlar iner, gelir göllere,
Bir incecik yoldan gelir, geyikler.
Kızıl oklar uzanırken çöllere,
Dağdan dağa koku saçar kekikler*

*Sabah rüzgârları eser, açılır,
Haber gelir ufuklardan ummana.
Şafak çiçekleri yanar, saçılır,
Seslerimiz akar yeni cihana.*

SALİH ZEKİ

lerimizi kavuruyor. Fethettiğimiz her taşlı tepeyi yeni ve daha yüksek bir tepe karşılayıyor. Onu da geçiyoruz, bir tepe dağ, bir, bir daha, bir tepe daha bitmez tükenmez ve yekdiglerinden mürtefi. Ayaklarımızın altında kaya parçalarının kaydığı hissediliyor. Henüz aramızda yorulan yok. Gülerek, birbirimize latife ederek mütemadiyen dağları taşları kat' ediyoruz.

İlk istirahat işaretini Mister Nilson verdi. Dikenli kayaların arasına arka üstü yattık. Rüzgâr yalayarak üzerimizden geçiyor. Belli ki Erciyeş

teshir edilmemek için ilk müdafaalarını yapıyor. Beş dakika sonra yine yolumuza devam ediyoruz. Aynı yollar, aynı dikenli ve taşlı dik tepeler. Henüz ortalık ağarmamış. Ayağımızın altındaki taşları; etrafımızdaki dağları ve nebatları göremiyoruz, yalnız yürüyoruz. Saat üç buçuk... Kısmen bir vadiye benzeyen geniş bir platform üzerinde ilerlediğimiz anlaşılıyor, hemen elimizi uzatarak Erciyeşi tutacak gibiyiz, Sivri tepelerin gölgesi hafif bir esmerlik ile karşı yamaçlara düşmüş. Bu dakikada Erciyeş yolcuları yürürken belliki herkes uyuyor. Tuhaftır ki şimdi kâh serin bir rüzgâr kâh ılık bir hava birden bizi okşıyarak kayboluyor. Acaba bu da Erciyeşin bilmediğimiz yeni bir müdafa silâhı mı?

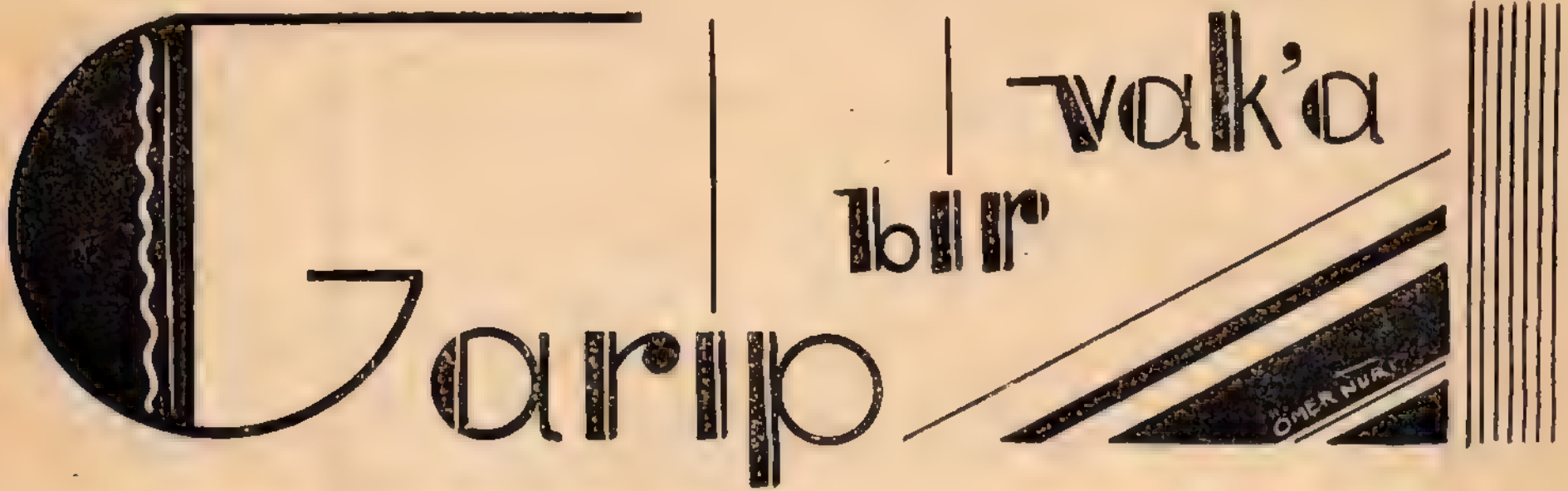
Artık Erciyeşin cidarlarının dibindeyiz. Başımızı kaldırıp bakıyoruz, Efsanelerini dinlediğimiz serkeş Erciyeş okadar munis ve okadar şuhki...

Beyaz bir puşide içinde yükselmişdik ve sarp kayalar asırdide çamlar gibi sâye vermiş. İnsan uzaktan görünen bu çam gölgesine benzeyen vahalarda saatlarca dinlenmek ihtiyacını duyuyor. Yeni bir ses yükseldi:

— Biraz istirahat!

Kafilemiz oturmuş, kimi su içiyor, kimi terini siliyor, bazısı da hafif bir kahvaltı yapmağa hazırlanıyordu.

Küçük Hikâye

Pierre Chainé den

Terceme eden: MUZAFFER REŞİT

Her gün gibi o gün de endişe edebilecek hiç bir hal göstermemişti. Sabahleyin pek şen kalkmış, her zamanki gibi yazıhane-sinde çalışmış ve şimdi de iştahla sofraya oturmuştu.

Korkunç bir malûliyetle uğramak tehlikesine maruz olduğunu hissettirecek hiç bir alâmet yoktu, bu hal görüleceği gibi yemeğin ortalarına doğru meydana çıktı.

Küçük oğlu Riri «Baba, gemimi ne zaman alacaksın» diye sorunca Mösyö Bonneval sofrasındaki tabağı göstererek. «Görüyorsun ki bu pasta değil kuzu kızartmasıdır» diye cevap verdi.

Madam Bonneval hayretle kocasına baktı. Riri sualini gayet sarîh ve iyi talâffuz ederek sormuştu.

«Muhakkak kulaklarına pamuk tıkadın?» diye sordu, çünkü Mösyö Bonneval kendini nezleden korumak için arasıra bu usule müracaat ederdi.

Suali cevapsız kaldı.

Tekrar sordu. Yine sükût.

«Georges, sesimi işitmiyor musun?»

— Baba, annem sana söylüyor!

O, yemeğiyle meşgulken birden bire başını kaldırdı:

— Oh maşallah, bu akşam hepiniz de dillerinizi yuttunuz mu? ne dir bu sükût?

Madam Bonneval ıztırapla:

— Aman yarabbi, sağır oldu, diye bağırdı. Georges, cevap ver, sağır mısın?

Kocası:

— Ne felâket, dedi, söylüyorsunuz, fakat ben işitmiyorum.

Tekrar tecrübelerine başladılar. Mösyö Bonneval elini kulağına siper ediyor, kulağını sar-sıyor, küçük parmağını kulak deliğinden içeri sokuyor, fakat bütün gayretler boşa gidiyor.

Bunun üzerine karısı bir kâğıda, bir kaç kelime yazdı. Zavallı adam gözlüklerini doğrulttu ve okudu:

«Bir doktora gitmelisin.

— Yarın doktor Lanoix'ya gideceğim dedi, ve kâğıdın altına şunları yazdı: «Müsterih ol sağır değilim.»

* *

Bina sahipleri hâlâ hayret içinde bulunur ve kapıcı odasına kadar her tarafta Mösyö Bonneval'in garip hali münakaşa edilirken o odasına çekilmiş karısına sükûnetle bu acaip hareketin gizli sebeplerini anlatıyordu.

«Bu Riri'nin bitmez tükenmez arzularının önüne geçmek için kolay ve basit bir usuldür. Ve zannedebileceğin gibi kafamdan geçmiş bir fantezi değil, üzerinde uzun zaman düşünülmüş bir usulün ilk tecrübesidir.

Çocuk iki yaşına gelinceye kadar rahatsız,

bütün felâket söz söylemeye başlayınca baş gösteriyor. Söylemeye başlar başlamaz çocuk tahammülfersa oluyor, düşünüyor, münakaşa ediyor, yalan söylüyor, istiyor.

Madam Bonneval:— Herkesin çocuğu dil-siz-sağır olacak değil ya, dedi.

— Hayır, fakat niçin onlara bir istiklâl ve isyan vasıtası vermeli?

Birçok ana ve babalar biraz büyümüş çocuklarının hâlâ söz söylemediğinden şikâyet ederler, diğerleri onlara analisanlarını öğretmekle kalmayarak yabancı diller de talim ederler. Yapılmıyacağını pek âlâ bildikleri bir sürü arzuları çocukların ifadeden aciz kalmasından korkarlar. Çünkü, değil mi? terbiyeli bir çocuk akrabalarının sözünden dışarı çıkmaz. Ebeveyn çocuğun ihtiyaçlarını takdir ve onun harekâtını tanzim ederler. Fikrini söylemek çocuğun ne işine yarayacak? Bu fikir ebeveynin düşünce-sine muvafıksa lüzumsuzdur, değilse tehlikelidir. Toto ile Riri'ye fransızca öğretmiş olmama şimdi kızıyorum. Münakaşa için kelimelere ihtiyaç olduğundan, lisan olmasaydı kavga da olmazdı ve eğer köpekler konuşabilseydiler insanlarla uzun zaman dost kalmazdılar.

Bu yeni fikirlerden hayrete düşen Madam Bonneval.— Ne yapalım, dedi çocuklara söz söylemeyi öğretmek âdet olmuş, biz de herkes gibi yaptık. Şimdi iş işten geçti.

— Orası belli değil. Düşün ki söz söylemek karşımızda dinliyecek birini bulduğumuz müddetçe işimize yarar. Robenson tek başına kaldığı adada lisanından istifade edememişti.

— Toto ile Riri'yi gayrimeskûn bir adaya çıkaracak değilsin ya?

— Hayır, fakat inziva gayet basit usullerle sun'î olarak elde edilebilir. Demin gördün ya, Riri benim sağır olduğumu görünce fazla ısrar edemedi. Bu maddî maniaya karşı bir şey yapamadı, halbuki arzusunu reddetse idim, fikrimi değiştireceğimi ümit etmekte devam edebilirdi.

Farzet ki sen de sağır oluyorsun, ve bir Çeko-slovak hizmetçi tutuyoruz.

— Gertrude'e yol vermek mi istiyorsun?

— Ona bir ay izin veririz ve bu zamanı Alzaslı bir hizmetçi ile geçiririz. Bir ay zarfında artık bir şey istememeye alışırlar.

**

Sağır bir babaya malik olmanın bazı faydaları vardır: çalışır ve ya istirahat ederken rahatını bozmak korkusu olmadan evde harp oyunu oynamak, trampet çalmak ve vahşiler gibi istediği kadar bağırmak kabildir. Fakat tesadüfen anne de ağır işidirse ne saadet. Ve işte Bonnevale'in çocukları bu vaziyette idiler. Babaları bir sabah onlara şu tavsiyede bulunmuştu: «Çocuklarım, bana pek sokulmayınız, bu hastalık grip gibi çok çabuk geçiyor, bakın annenize de sirayet etti de o da sağır oldu.»

Çocuklar o gün sofrada kimse karışmadan istedikleri kadar gevezelik edebildiler. Şimdi sükût etmek büyüklere düşüyordu. Eski taz-yiklere karşı bu ne güzel bir intikamdı. Filhakika göz sansörü hâlâ mevcuttu, fakat istediğini söyleyebilmek ve bağırabilmek te hürriyetin yarısı sayılırdı. Bu da ebeveyinden hiç bir şey isteyememek külfetine değerd.

Sağırlardan da bir şey istemek pek güç değildir. Bir gün Riri babasına Toto tarafından yazılmış şu cümleyi uzattı:

«Gemimi ne zaman alacaksın?»

Eyi ki Mösyö Bonneval miyoptu. Gözlüğünü bulamıyor gibi yaptı ve o suretle bir müddet için yakayı sıyırdı. Bu hal Toto ya şu fikri ilham etti:

—Bir de kör olsaydılar pek yaman olacaktı.

Riri:

— Evet, diye tasdik etti, onları biz beslerdik.

— O zaman yemeklerimizi kendimiz alırdık.

— Ve ben sevdiğim yemeklerden istediğim kadar yerdim.

Baba ve ana sahte hareketleriyle küçüklerin bu gevezeliklerini istemiyerek dinledikleri için utanmıyor değillerdi. Bu adeta namuslu bir

H U Z U R

*Bir hanın avlusunda gübre gibi üstüne yatan,
Sıska tatarcıklara kollarını uzatan
Bir araba haliyle ruhum uyuklamakta.*

*Ne samanlıkta bağlı atların tepinmesi,
Ne de bazan bir sesin merdivenden inmesi...
Ruhum, oluktan düşen yağmur gibi akmakta.*

*Akşam, kırdaki kesince rüzgârın soluğunu,
Gölgesi yola vuran bostan korkuluğunu
Sarhoş eden bir sükûn doluyor içime,*

*Çekip hatıralardan tesbihimi gizlice,
Duamı bitiririm bir şarkıyla her gece,
Bir koyun postu gibi uzanınca yerime.*

SABRİ ESAT

Mösyö Bonneval hiddetini yenmek ve karısı hayretini gizlemek için çok sıkıntı çektiler. Sofrada bu sözleri işidirken anneleri ekmek kesmekle meşgul oluyor ve babaları da tavşan kızartmasının üstüne eğilmiş iyi bir parça seçmekte mütereddit gibi görünüyordu.

— Bak bak Riri, babam yine en büyük parçayı aldı.

— Bize çerviş kalacak mı dersin?

— Annemin hakkı var sade kendini düşünüyor.

Uzun zaman zaptedilmiş olmaktan mütevellit bütün şiddetiyle inen bir tokat Totoyu ebeveynine karşı hürmete davet ediyor, aynı zamanda babasının iyileşmekte olduğunu ihsas ediyordu.

«Küçük utanmaz, annenle alay etmek nasılmış öğren.»

Toto ağlamadı, hayretten donakalmıştı. Fakat bir dakika sonra mırıldandı:

— Demek işidiyorsun? iyileştin mi?

Mâdam Bonneval kocasının bu hareketiyle sağırılık oyununu devam ettirmeye mecbur olmaktan kurtulduğu için bir çare buldu: «İlaç eyi geldi. Ben de işitmeye başlıyorum.»

Bu tecrübenin iflası, usulün inkırazı ve mağlubiyetin itirafı demektir. Mösyö Bonneval ısrar etmedi ve hiç bir şey olmamış gibi bahsi değiştirmeyi daha faydalı buldu:

«Toto git Gertrude'e söyle kahveyi getirsin. Haydi, koş...»

Fakat Toto, yerinden kımıldanmadan sükûnetle babasına baktı, ve kulaklarını kaşıyarak: «Bilmemki bana ne oluyor, dedi, galiba tamamiyle sağır oldum!»

adamın kapı arkasından muhavere dinlemeye mecbur olması gibi bir şeydi. Fakat hiç beklenmedik gevezelikler bu üzüntüyü pek çabuk hayrete tahvil etti. Onlar hakkında beş senelik daimî tayakkuza rağmen öğrenemediklerini beş dakika zarfında fazlasiyle öğrenmişlerdi. Küçük mücrimler emniyetten mütevellit itimatla bütün içlerindeki döküyorlardı.

Bu suretle gizli ciğara içtikleri, ihtiyaten kibrit sakladıkları, geceleyin kalkarak yemek dolabından yiyecek aşındıkları meydana çıktı. Aynı zamanda evvelce evde vukua gelmiş bir çok kazaların müsebbipleri de onlar olduğu anlaşıldı.

Resim Tarihine bir nazar

Lüzumlu bir hülâsa—İtalya, Hollanda, Felemenk, Fransa, Alamanya, İspanya, İngiltere de ilk resim cereyanları—İlk Resim san'atı nasıl ve nerede doğdu ?

MUHİT şimdiye kadar bir çok sayılarında kari'lerine müteaddit memleketlerin resim san'atına ve san'atkârlarına dair mâlumat vermiş, en mâruf ressamların en meşhur eserlerinden nûmuneler göstermişti.

Bu ay da kari'lerine Resim tarihinden hülâsatan bahsedecek.

İtalya

İtalyada resim san'atı tam üç asır pek parlak bir devir yaşamıştır. İlk adımı on üçüncü asırda ve Bizansın dinî te'siri altında Meryem ana resimleri ile atılmıştır. İlk İtalyan resim mektebinin ilk üstadı Floransalı *Cimabue* dir. On beş, onaltıncı asırlar denebilir ki İtalya için bir resim asrı olmuştur. *Boticelli*, *Leonar dö Vinci*, *Mikel-Anj*, *Rafael*, *Ti-tien*, *Veronez* gibi şöhretler bu asrın malıdır. On yedinci asırda bir tevakkûf devresi

geçiren Resim san'atı on sekizinci asırdan itibaren gevşemiş, sönmeğe başlamıştır.

Felemenk — Hollanda

Avropanın Şimal memleketlerinden Hollanda ve Felemenkte resim ilk önce minyatürden doğmuştur. İlk önce sönük kalmış, on be-

şinci asırda parlamış, on altıncı asırda İtalyan mektebinin te'siri altında inkişaf ederek on sekizinci asra kadar şöhretini muhafaza etmiştir.

Bu memleketin mâruf ressarları *Van Dyck*, *Rambrant*, *Rubens*, *Frans Hols*, *Ruysdael* dir. Bunlardan başka pekçok mâruf Flaman ressamı vardır. Denebilir ki bu şimal memleketleri İtalyadan sonra dünyanın en kudretli ressamlarına vatan olmuştur.

Fransa

On altıncı asıra kadar Fransada *Luvre*, *Provensal*, *Burginyon*

Leighton' un eseri : Musikî dersi

Faed : Ev Kadını

Bouguereau : Küçük mektepli

isimlerinde üç muhtelif resim mektebi vardı: On altıncı asırdan sonra Fransaya dâvet edilen İtalyan üstatları sayesinde bu memlekette geniş bir inkişaf başladı.

Bidayette sarayın ve Kıralların te'sirine tabi olan ressamalar sonra aristokrat hayattan ve nihayet on dokuzuncu asra doğru halk ve tabiat hayatından ilham almışlardır.

En mâruf Fransız ressamları :

Davit, Le Brön, Buşe, La Tur, Şarden, Gröz, Delakruva, Ingres, Düpre, Troyon, Mille dir.

Alamanya

Alamanyada ilk resim

Iglar : Bebeğin banyosu

hareketi on beşinci asırdan bir az evvel *Kolonya* şehrinde başladı. Bilahere İtalyan ve Flaman ressamlarının te'siri altında kaldı ve bu memleket, komşularının güzel san'at telkinlerinden çok istifade etti. Meşhur Alaman ressamları *Dürer, Holbein, Boecklin* dir.

İspanya

İtalyan ressamlarının açtıkları san'at çığıri ancak on yedinci asırda kendini gösterdi. Mâruf natüralist, peyzaşist ve portretistler arasında *Ribera, Zurbaron, Herrera, Velaskez, Murillo, Goya* şayanı zikirdirler.

Resim san'atı ilk önceleri diğer bütün san'atlar gibi emekler vaziyette ve inkişaf edemedi. Mamafî Çinliler, Hintliler, İranlılar bu san'atın yardımı ile mâbetlerini bir çok resim ve heykellerle süslenmişlerdir. Eskiden resim sadece her hangi bir şeyin veya insanın gölgesi etrafında bir çizgi çevirmekten ibaretti. Boya kullanılıyordu ise de bir mâna ifade etmiyordu.

Bugün resim bilmiyen küçük çocukların eline kalem ve boya veriniz. Bunların küçük hayalleri ile beyaz kâat üzerinde yaptıkları şekil ve renkler nasıl bir mâna ifade ederse eskiden resim de bu şekilde ve be mânada idi.

Muhtelif ziya, renk ve gölge te'siratını bir arada toplamak san'atını ilk önce Yunanlılar iccat ettiler. Resim, Mısırdaki yalnız mâbetlerin tezyinine münhasır ve bu itibarla mukaddesti. İranlılar Mısırlıları taklit ettiler. İranlı ressamın eserleri tamamen hayali insan ve hayvan resimleri idi. Bunların hiç birisi Tabiatın daima göz önünde duran güzel manzaraları

Hoecker: 'Ocakbaşı

L. D. Vinci — La bel Feronyer

eserlerine örnek almamışlardır. Resim san'atı ilk terakkî hamlesini İsadın dört asır evvel göstermiştir. Yunanistanda *Higgionontes*, *Dinias*, *Charmas*, *Eumaris* gibi ressamın her biri ayrı ayrı muvaffakiyetler kazanmışlardır. *Eumaris* in talebesi *Cimon* hocasını çok geçmiştir Miylattan 450 sene evvel *Polignote* un Atina kapılarının üstüne yaptığı tezyinat bütün Yunanistanın takdirine mazhar olmuştu. Ondan sonra gelen Apollodore ilk resim mektebini kurdu. *Zeuxis* bu mektepten çıkmıştır. Yunanistanda yavaş yavaş parlamıya başlayan Resim san'atı Romalıların istilası üzerine olduğu yerde metruk kaldı. Çünkü Romalıları harpten başka hiç bir şeye ehemiyet vermiyorlardı.

Ancak on üçüncü asrın ortalarına doğrudur ki ihmal edilen bu san'at bir az canlanmaya başladı. Bu san'at yolunda pek çok san'atkârlara deha kapısını ilk açmak şerefi *Florentin Cimabue* nindir, ve bundan sonra dır ki *Mikel-Anj*, *Rafael* devirlerinin göz kamaştırıcı şöhretleri belirmiştir.

Veska : Genç kız

İngiltere

Resim san'atı tarihinde en geç kendini gösteren İngiltere olmuştur. Vakıta İngilterede ressam yok değildi. Fakat bunlar hep Sarayın te'siri altında idiler, ancak on sekizinci asırdadır ki müstakil bir İngiliz resim san'atı doğmaya başladı. *Reynolds, Romney, Lawrence, Turner, Constable* gibi şöhretler İngilterede ancak bu devirden sonra parladılar.

İlk Resim San'atı

ESKİ yunanlılar, güzel san'atların resim şubesinin ilk önce kendilerinden çıktığını iddia ediyorlar. Bunların iddialarına nazaran (Palemon) isminde genç bir muharip harbe giderken (Ditubade) ismindeki nişanlısına vedâ etmeye gidiyor. Ayrılacakları sırada genç kız nişanlısının gölgesini duvarda görüyor. Kim bilir belki bir daha görüşemeyecekler, belki sevdiği delikanlı harp meydanında kalacak. Genç ve güzel bir kız olan (Ditubade) hemen

eline geçen bir kömür parçası ile duvara ak-seden nişanlısının gölgesi üzerinden çizgi ile resmini çiziyor. Kızın babası çömlekci imiş. Bir kaç gün sonra o da (Ditubade) ın kömürle kenarlarını çizdiği resmin ortasına alçı dökmek sureti ile kızının nişanlısının hem resim hem de heykelini tamam ediyor.

İşte Yunanilere göre resim ve heykeltıraşlık san'atları başlangıcı bu ve böyle olmuştur. Bu anlattığımız şekil hiç şüpheş bir masaldan ibarettir. Çünkü insanların gördüklerini taklit etmek ityat ve sevk tabiileri ta iptidai zamanlardan beri her devir ve her millette görülmüş şeylerdendir. Hatt toplu idare hayatlarına uzak kalmış vahşi kabilelerde bile bu istidat ve bu inhimâk görülür. Bunların derileri üzerine doğlama sureti ile yaptıkları şekil ve resimler işte bu itiyat ve istidadın eserlerinden başka nedir?

Hatta Resimin mevcudiyeti yazıdan evel-dir. Tarih sayfeleri bize insanların yazının keşfinden evel bir takım resimler ve eşkâl ile meramlarını ifade ettiklerini göster miyormu?

Maes : Çıkrık başı

Romantizmin Meşhur Simalarından

CHATEAUBRIAND¹

Bu mâruf Fransız edibinin hayatından
bazı safhalar!

“Yaralı ve hastalıklı olan (Şatobriyan.) ı bir hendeğe attılar. Oradan geçen köylü kadınlar zavallıyı kurtardılar.”

“Ağzına koyacak bir lokma ekmek ve barınacak bir ev bulamadı, sokakta kaldı...”

“Saklanmak için gizlendiği bir kayığın anbarında hastalandı. Kayıkçılar hayatından ümitlerini keserek onu ıssız bir adaya attılar.”

“Kardeşini karısı ile beraber idam etmişlerdi, zevcesiyle annesi ve hemşiresi hapiste inleyorlardı.. O ise İngilterede sahte isim altında yaşamıya mecburdu...”

Hayatı

Childe Harold manzumesinde «Byronî kahraman» tipi İngilterede ibda edilmeden evvel Fransada Chateaubriand «mal du siècle» ismiyle tanılan haleti ruhiyeyi tasvir etmişti ki tarihi beşerin en buhranlı bir devrinde yetişen münevver ve mütefekkir gençlikte umumiyet üzere müşahede edilen derunî ızdıraptan ibaret idi. Etraflarında asırlık an'aneleri, itikatları, müesseseleriyle birlikte bütün bir cihan yıkıldığı halde hukukî beşer ve hurriyet gibi mukaddes umdeler namına başlayan Büyük İhtilâlin görülen ilk neticeleri henüz feci kitaller ve harpler ile evvelkinden daha ağır bir istibdat idi. İşte Chateaubriand'ın ilk eseri böyle muzlim bir zamanın mahsûludur.

François-Auguste de Chateaubriand, Fransanın en vahşî ve bedîî bir eyaleti ve bir esatir diyarı olan Bretagne'da bir balıkçı limanı ve meşhur korsanların vatanı olan Saint-Malo'da 1768 senesinde dünyaya geldi. Kadim ve asîl bir ailenin altı çocuğunun en küçüğü idi. Çocukluğu Combours şatosunun boş divanhaneleri, metruk ve ıssız korusunda geçti.

On sekiz yaşına gelince mülâzımisanî rütbesiyle silki askeriye dahil oldu. Büyük biraderi kendisini Parise getirterek Louis XVI'e takdim ettise de vahşî ve mağmum tabiatı ne sarayın ne de asîlzedgân mahafilinin hayatına katlanamıyordu. Vaktini Yunan ve Latin eserlerini tedkikle geçirdi, zamanın üdebasiyle görüştü. O sıralarda Büyük İhtilâl baş-

(1) Telifu : Şatobriyan.

lamıştı. Fakat Chateaubriand'nın henüz siyasiyata da merakı yoktu. Zihni uzak seyahatlar tasavvuriyle meşguldu. Şimali Garbî Geçidini keşfetmeye heves etti. Babasının vefatında hissesine düşen mirası tesellüm ettikten sonra Amerikanın halâşkârı meşhur Washington için bir tavsiye mektubu alarak Amerikaya gitti, New York ve Boston şehirlerini ziyaret etti, yerlilerden bir çok kabilelerle ihtilât etti, onlarla birlikte yabani mandaları avladı, Hudson nehrini, Niagara şelâlesini, Florida yarımadasının dahilini gezdi.

O sırada eline tesadûf eden bir İngilizce gazetenin yırtık bir parçasında Louis XVI'nin tevkif ve hapsedildiğini öğrenince hükümdarını müdafaa etmek üzere memleketine avdet etmeyi bir namus borcu telekki etti. Ailesi perişan olmuşlardı. Chateaubriand mühacirlerin teşkil ettikleri orduya iltihak etti, yaralandı, fazla olarak çiçek hastalığına tutuldu, kendisini bir hendeğe attılar. Oradan geçen bazı kadınlar haline acıyarak arabalarına aldılar, Bruxelles'e götürdüler, barınacak bir ev bulamadığı için sokakta kaldı. Nihayet biraderi kendisine bir miktar para göndermeye muvaffak olunca Jersey adasına giden bir kayığın anbarına gizlendi, orada da havasızlıktan hastalandı, kayığın reisi hayatından ümidi keserek Guernsey adasının sahiline bırakıverdi. Oradaki fakir balıkçıların imdadile İngiltereye gidebildi. Hasta ve sefil bir vaz'iyette idi. Ahbabları kendisine iş bulmasaydılar açlıktan ölecekti. Ders verdi, bir matbaada eski fransızca yazmaları halletti. İngilterede hiç kimse ismini telaffuz edemediği için Combourg ismini taşırdı.

Memleketinden pek elim haberler almakta idi. Biraderi zevcesiyle birlikte idam edilmişti, kendi zevcesiyle annesi ve hemşiresi hapiste idiler. Robespierre idam edilince kurtuldular.

İlk Eseri

İşte böyle intibalar altında yazdığı ilk kitabı bedbinlik ve reybilik ile doludur. Bu eserine «Eski ve yeni ihtilâllerin Fransa ihtilâli ile münasebetlerine dair siyasî ve ahlâkî bir tedkik» ismini vermiştir. İnsaniyetin lâyetegayyer kanunların tazyiki altında bulunduğunu, bazı tahayüllere rağmen daima şübhe, inkisarı emel ve istibdada mahkûm olduğunu, ihtilâller daima faidesiz olduğunu iddia eder.

O sırada annesi ölmek üzere idi, ahbablarından Madame de Farcy vasıtasıyla oğluna bir mektup yazdırarak ecdadının sadık oldukları umdeleri terketmemesini vasiyet etti. Bu mektup Chateaubriand'nın eline varıncaya kadar onu yazan Madame de Farcy de ölmüştü. Kendi tabirince «mezardan çıkan o iki ses, bir ölüye bir ölünün terceman olması» Chateaubriand'a derin bir tesir icra etti, ağladı, kalbi iman ile doldu.

Bunun üzerine hristiyan dininin ülvîyetini isbat için bir eser yazmaya teşebbüs etti. Büyük bir hacmı bulan hatırat defterinin notlarını tasnife başladı. Bu hatırat arasında iki de hikâye vardı. Birincisini «Atala, yahut iki vahşinin çölde muaşakası» serlevhası altında neşretti. Eşhası vak'a üç kişiden ibarettir: biri hristiyan olan iki genç yerli ile ihtiyar bir Fransız rahibi. Kızın intihariyle neticelenen muhteris ve nezih bir aşka sahne olarak Şimalî Amerikanın muhteşem nehirleri, muazzam ormanları, çayırları parlak ve tumturaklı fakat selis ve ahenkdar bir üslûp ile tasvir edilmiştir.

İlk Şöhreti

Fransız edebiyatında yeni bir devrenin mebedini teşkil eden, yeni ufuklar açan bu eser Chateaubriand'ı bir günde meşhur kıldı. Klasiklerin pek ihmal etmiş oldukları tabiat tasvirinde Rousseau ile Bernardin de Saint-Pierre zamanından beri bu kadar muvaffakiyet gösterilmemişti. Bir sene sonra bu hikâyenin ayrılmış olduğu eserin tamamı *Le Génie du Christianisme* (Hristiyanlığın dahası) unvanı altında neşredildi. Aynı zamanda Bonaparte *Concordat* mukavelenamesini imzalayarak katolik mezhebinin Fransada bütün hukukunu ve serbestii icrasını irade etmişti. Bu iki hadisenin bir ânde vukuu halk üzerinde derin bir intiba braktıysa da halkı imana ve ahkâmı diniyeye riayete davet etmekte Chateaubriand'nın kitabı bütün kanunlardan daha müessir olmuştur. Eserin dördüncü kısmı hristiyanlığın bedüyatına, kurumvustada dinin edebiyat, heykeltıraşlık ve mimaride ilham ettiği şakeserlerin tedkikine aittir.

Yunan ve Latin esatirine sadık olan klasiklere muhalif bir çığır açılmış oluyordu. İki edebî meslek şöyle içmel edilebilir: klasisizm çenubun, Yunan

ve Latin harsının ve istibdad devrinin mahsulidir; romantizm şimalden doğdu, German ve hristyan esatiri ve kurunıyustaî an'analarla birlikte hurriyet ve istiklâl fikirlerini ihya etti; en bariz hususiyeti benliğin inkişafı, ferdin cem'iyete karşı ısyanıdır. Halbuki klasisizm tamamiyle gayri şahsî bir edebiyattır, onun esası «benlik şayanı nefrettir» düsturudur.

Şark Seyahati

Chateaubriand'nın büyük eserindeki ikinci hikâye olan *René* de sonradan, *Atala* gibi, ayrı bir kitap şeklinde neşredildi; çocukluk hatırlarıyla dolu olan bu hikâyede küçük yaşından beri kalbini ezen melâl ve ızdırabı ifade eder. Bu eser, yeni yetişen nesiller üzerinde Goethe ve Byron kadar derin bir tesir icra etti.

İhtilâlin fecayitinden nefret etmiş olan Chateaubriand, Bonaparte'ı Fransada nizam ve intizamı iade ettiği için alkışlamış ve onun hukûmeti tarafından diplomasi hizmetine kabul edilmiş idi. Bonaparte, Fransa hanedanını kralisine mensup bir prince'i bütün hukuka mugayir olarak İsviçrede tevkîf ettirerek idam ettirdiği zaman Chateaubriand devlet memuriyetinden istifa etti. Dine ait yeni bir esere mevzu hazırlamak üzere şarkta bir seyahat icra etti; İsparta, Atina, İstanbul, Suriye, Kudus, İskenderiye, Kahire, Tunus ve İspanyayı ziyaret etti. Elhamra kasrı «İbnûs Serrac'ların sonuncusu» unvanlı bir hikâye ilham etti. İspanyanın Araplarından istihlâsından bir müddet sonra ecdadının kah-rini ziyarete gelen bir genç Mağriplinin bir İspanyol kızıyla muşakasını ve kendi ceddî kızın ceddî tarafından feci surette katledilmiş olduğunu öğrenince ebediyen vedalaşmalarını nekleden bu hikâye âlicenabane hissiyat ve bedîî tasvirlerle doludur.

Chateaubriand memleketine avdetinde sehayat intibalarını *Les Martyrs* (Şüheda) ismi altında uzun ve sıkıntılı bir eser ve *Itinéraire de Paris à Jerusalem* ismi altında cazip ve meraklı olmakla beraber hakikata daima muvafık olmayan fırkralarla dolu bir seyahatname neşretti.

Napoleon ile araları gittikçe açılıyordu «İbnûs Serrac» hikâyesinde İspanyolları medhetmesi, sonra da istibdad aleyhinde şiddetli bir makale neşret-

mesi imperatorun gazebini mucip olduysa da Akademiye intihabına nûmanaat etmedi. Fakat Chateaubriand, her yeni âzanın kabul merasiminde okumaya mecbur olduğu nutkun sansür tarafından değiştirilmesine müsaade etmekten ve İmperatora karşı tabasbuskârane elfaz kullanmaktan kat'i surette imtina ettiği için Akademiye kabul edilmedikten başka Paristen nefyedildi.

Sefir ve Nazır

Kraliyet iade edilince tekrar memuriyete kabul edilerek ahrar fırkasına iltihak etti, vicomte rütbesiyle «pairie» yani âyan âzalığine tayin edildi, sefirlik ve hariciye nazırlığında bulundu. Bourbon hanedanı son defa iktidar mevkiinden düşünce Chateaubriand tekrar istifa etti. Seksen seneyi bulan uzun ömrünün son on beş senesini hatıratını yazmakla geçirdi ki ölümünden sonra *Mémoires d'Outre Tombe* serlevhası altında neşredildi. Bu gün en ziyade sevilen ve okunan eserlerinden biri odur.

Chateaubriand dinî ve millî an'analara sadakatı teceddüt ve hurriyet aşkıyle telif etmiştir. Pek mağrurdu: hiç bir zaman istibdada serfûru etmeye tenezzül etmemiştir. Bir kıymeti haiz bir şiir yazmadığı hâlde nesri şiirgibi güzeldir. Fransız lisanının tasfiyesinde büyük hizmeti olmuştur. Üslûbu vazih, ahenkdar, epeyce de tumturaklıdır. Hayalleri zengin ve parlaktır, mübalağayı fazla sever. Siyasî risalelerinde ve seyahat hatıralarında hakikatten ziyade ihtiras ve muhayyeleye tabi olmuştur. Eserlerinde en ziyade muahazaya şayan cihet, gençliğe telkin ettiği melâl ve bedbinlik olduğu iddia edilmişse de bu haleti ruhiye kendi tab'ından ziyade içinde yaşadığı zaman ve ahvalın mahsulidir.

Güzel Sözler

§ Secyesi olmayan kimse bir insan değil, bir şeydir.

§ Bizim en kuvvetli müdafilerimiz meziyet ve meharetlerimizdir.

§ Çok büyük fikirler kalpten gelir.

§ Hakikat zekâların güneşidir.

§ Akıl bizi tabiatın daha çok aldatır.

Şatobriyanın şöhretini te'min eden eseri Atala'dan bir parça

Amerika yerlilerinden Naçez kabilesine mensup olan ve bir müddet Avrupada yaşamış olan ihtiyar Chactas, bir gençlik sergüzeştini René'ye hikâye etmektedir.

Aziz oğlum, bizi birleştiren taliin ne garip bir cilvesidir. Sen, vahşet hayatını ihtiyar eden medenî bir insanın; ben, vahşi bir insan iken Büyük Ruh (her ne hikmete mebnî ise) beni medenileştirmek istedi. Hayat mesleğine iki muhalif noktadan girmiş olduğumuz halde sen benim memleketimde dinlenmeye geldin, ben de senin memleketine gittim, oturdum; bu suretle eşyaya dair görüşlerimiz temamiyle başka olmalıdır. Bu tebeddülün dolayı hangimiz daha ziyade müstefit yahut mutazarrır oldu? Sen mi? Ben mi? Bunu cinler bilirler, onlardan en az âlim olan yine bütün insanlardan fazla ilme sahiptir.

Annem beni Mississippi sahillerinde dünyaya getireli gelecek çiçekler ayında (1) yedi defa on kardan sonra üç kar daha yağmış olacaktır. (2) İspanyollar bir zamandanberi Pensakola körfezine yerleşmiş oldukları halde Louisiane'da hiç bir beyaz yoktu. Ben henüz on yedi yaprak dökümü görmüşken babam, mücahit utalisi ile birlikte Floridaların en kuvvetli bir kavmi olan Muscogulge'lere karşı yürüdüm. Mütteliklerimiz olan İspanyollar ile birleştik, muharebe Maubile suyunun bir kolunda vaki oldu. Areskuni (3) ile manitu'lar (4) bize yardım etmediler. Düşmanlar muzaffer oldular. Babam mak-tul oldu. Ben onu müdafaa ederken iki defa yaralandım. Ah! niçin o zaman ruhlar diyarına inmedim! Beni yer yüzünde bekleyen felâketlerden kurtulmuş olacaktım. Cinlerin emri başka imiş: firariler beni Saint-Augustin mevkiine kadar sürüklediler.

İspanyolların henüz bina etmiş oldukları bu şehirde Mexico madenlerine götürülmek tehlikesine maruz kaldığım halde Lopez isminde ihtiyar bir Kastilyalı, gençliğime ve masumiyetime merhamet ederek beni yanına aldı; bekâr olduğundan kendisiyle birlikte yaşayan hemşiresine beni takdim etti.

İkisi de bana en müşfik himayeyi gösterdiler, terbiyeme çok itina ettiler, bir çok muallimler tuttular.

Fakat Saint-Augustin'da henüz otuz ay kalmışken şehir hayatından usandım. Günden güne zayıflamakta idim. Bazen saatlarca hareketsiz kalarak uzak ormanların tepelerini seyredirdim; bazan de bir ırmak kenarında oturarak akıntısına hazine nazarlarıyla baktığımı görürlerdi, suların geçtikleri ormanları tasavvur ettikçe ruhum temamiyle inzivaya meylederdi.

Artık çöle avdet etmek arzusuna dayanamadım, bir sabah Lopez'in karşısına çıktım, vahşi elbisemi giymiştim, bir elimde yayım ile oklarımı, öbür elimde Evropanyalı elbisemi tutuyordum. Bunları âlicenap hamime teslim ederek ayaklarına kapandım, gözyaşlarım seyl gibi aktı. Kendime en menfur isimleri verdim, kendimi nankörlükle itham ettim. «Fakat, dedim, ah, pederim! sen de görüyorsun ki İndialı hayatına avdet etmezsem ölekeğim!»

Lopez, hayret içinde, beni vazgeçirmek istedi. Tekrar Muskogulgelerin eline düşmek tehlikesine maruz kalacağımı anlattı. Her şeye cür'et etmeye karar vermiş olduğumu görünce ağladı, beni kucakladı ve dedi ki: «Git, tabiat çocuğu, seni hevesinden mahrum etmek istemem, insanın istiklâl hayatına avdet et; kendim daha genç olaydım çölde sana refakat ederdim, orada benim de tatlı hatıralarım vardır; seni annenin kucağına iade ederdim. Ormanlarına kavuştuğun zaman, müsafiri olduğun ihtiyar İspanyolu bazan düşün ve, hem cinsini sevebilmek için şunu hatırla ki insan kalbi hakkında ilk tecrüben temamiyle onun lehine olmuştur.» Lopez, dinini kabulden imtina ettiğim hristiyanların Allahına dua ederek sözüne nihayet verdi.

Nankörlüğümün cezasını bulmakta gecikmedim. Tecrübesizliğim sebebinden ormanda yolumu şaşırdım. Lopez'in dediği gibi Muskogulgelerden bir kabilenin eline düştüm. Kıyafetimden ve başımı süsleyen tüylerden naçez olduğumu bildiler. Beni zencirlediler, fakat gençliğimden dolayı hafifçe bağladılar. Kabile reisi Simaghan ismini bilmek istedi. Ben cevap verdim: «Misku oğlu Utalisi'nin oğlu Chactas'ım; atalarım Muskogulge kahramanlarından yüzden fazlasının saçlarını iğtinam etmişlerdir.» Sinagham dedi ki: «Misku oğlu Utalisi'nin oğlu Chactas, mesrur ol, büyük köyde ateşte yakılacaksın. Ben: «Alâ» dedim ve kendi ölüm neşidemi taganni etmeye başladım,

(1) Mayıs. (2) 73 yaşında olacağım.

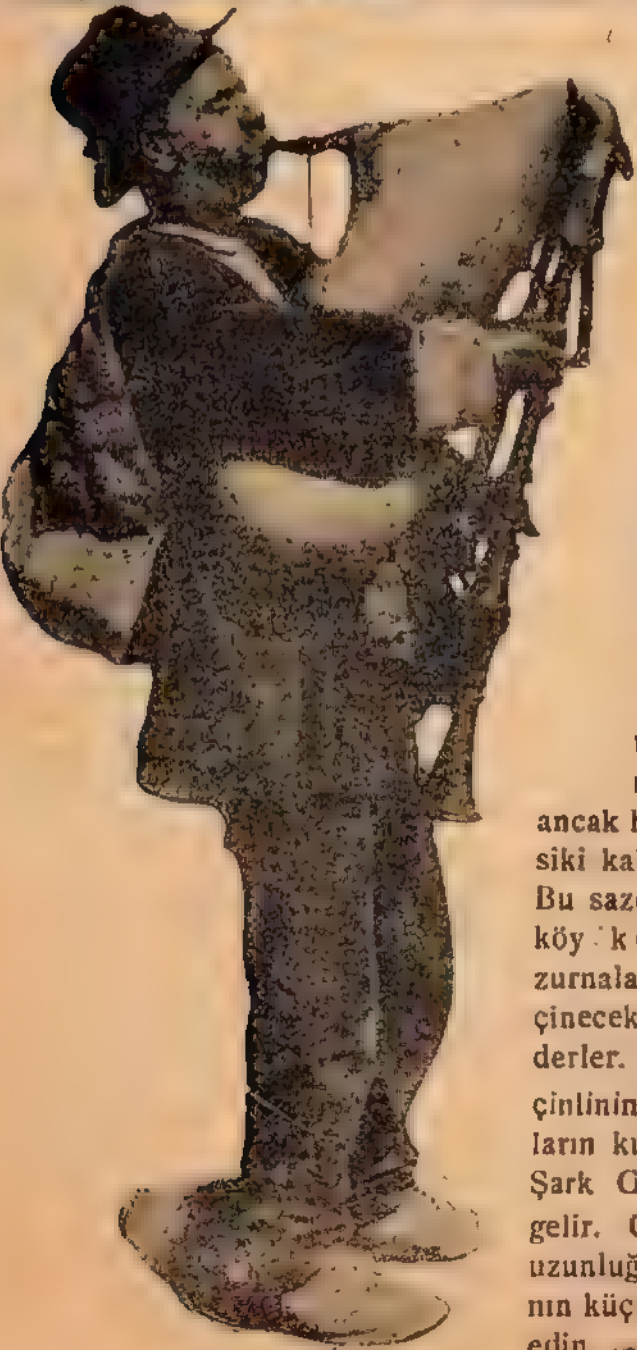
(3) Harp ilâhı. (4) İlâhlar.

Her Milletin
Kendine mahsus
Musikisi olur.

Solda: Iskoçyanın dağlık ehalişi Bulgarların gaydasını andıran şu kursaklı düdüğe pek düşkündürler. Sağda: Son zamanlarda Amerikalılar arasında pek moda olan "ukulele" ismindeki saz Afrika'da Belçika kongosunda pek çok çalınır.

Solda: Bu da bir tulumlu düdük ama bunu çalan Iskoç değil İtalyan. İtalyanların sevdiği tatlı nağmeleri bu haşin musiki aletinden çıkarabilmek için yine ancak bir İtalyanın musiki kabiliyeti lâzımdır. Bu sazandeler İtalyayı köy köy dolaşır ve zurnalarını çalarak geçineceklerini temin ederler. Sağda: Bu üç çinlinin çaldığı garplıların kulağına "Aksay Şark Gürültüsü" gibi gelir. Çinli gitarasının uzunluğuna ve kemanının küçüklüğüne dikkat edin.

Bu ağırtbaşı musikîşinaslar Kore Kral bandosuna mensupturlar. Sağda: Şu bir kişilik bando İtalyanın Abruzzo şehrine mahsustur. Ortada: Musikiyi pek çok seven Ruslar armonikten pek hoşlanırlar. Resimde armoniğin nağmelerini kendi coşkunluklarına uydurmuş iki Rus delikanlısı görüyoruz. Aşağıda: New York şehrinin hükümet mekteplerinde ağız armonikası yeni bir ehemmiyet kespetmiştir.

Bu çalgıcı Burma hanedanı Kralısının sazendelerindendir. Kocaman bir vazoyu andıran sazı tom tom diye meşhur alettir.

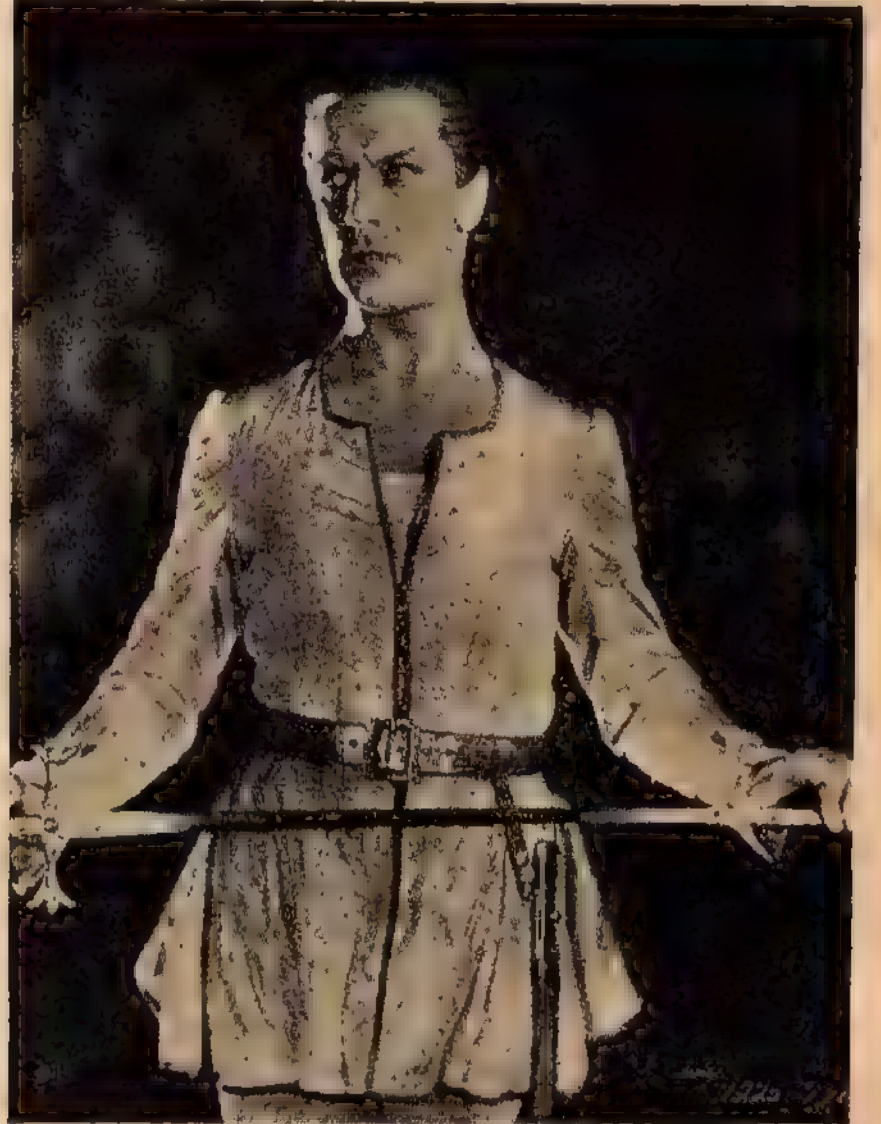

SİNEMA

Mevsimin Filmleri

Jeannette Mac Donald

Denis King

HER gün bir az daha kışa doğru ilerlemekteyiz. İki aya kalmadan soğuklar başlayacak ve o zamanlar yegâne eğlence telakkî olunan tiyatro ve sinemalar hınca hınç dolacaktır. Avrupa mecmua ve gazetelerinden kulağımıza az çok akseden, Amerikalı, Fransız, ve Alaman filmlerinin Elhamra ve Melek gibi mârûl sinemalar, bize hangilerini temâşa ettirteceklerini şimdiden öğrenmek her halde karilerimizi pek çok alâkadar eden bir noktadır. Bu ciheti nazarı dikkate alarak biraz malûmatı iptidaiye toplamak üzere sinema müdürlerinden pek tanınmış nazik bir zatla, yani İpekçizade Osman beyle görüştüm.

Mevsimin en mühim filmi şüphesizdir ki Serseri Kırallık unvanlı filmidir, dedi. Sinemada ilk defa olarak opera şeklini muhafaza eden bu film baştan başa şarkılıdır. Cesim masrafla meydana çıkmış, dekorları fevkalâde, ve meşhûr Amerikan tenoru Denis King ile şu anda en iyi prima dona sayılan güzel ve cazip Jeanette Mac Donald

ve şayanı takdir bir mezzo soprano olan Lillian Roth tarafından mükemmel surette temsil edilmiştir.

Film tamamen renklidir ve 500 oyuncunun bir ağızdan söyledikleri şarkıların ahengi arasında şüphesiz ki en güzeli Serseriler Şarkısıdır.

Serseri Kırallık şimdiki halde Pariste oynanmakta, ve sözlü ve şarkılı filmlerin en iyilerinden addolunmaktadır. Karî'lerimize bu filmin bir hülasasını takdim ediyoruz.

1463 senesinde, düşman ordusu Parisin önünde yerleşmiş, şehiri muhasaraya almıştı. Parislilerin hiddetine rağmen Fransa Kırallığı on birinci Lui Paytahtını müdafaa etmek için hiç bir teşebbüste bulunmuyordu.

Parisin meyhanelerinin birinde Serseri Şair Villon, şarap içiyor, şarkı söylüyor.

Villon serseriler, kopuklar, dilenciler, muhitinde meşhur bir adamdır. Arkadaşları arasında sözü pek geçer.

Bazan fazla sarhoş olduğu vakıtlar masasına bir şiddetli yumruk indirip:

— Ben Kıraldan fazla Kırılım diye haykırır.

Hakikaten de bu gürhunun ona itaat ettiği kadar Parisliler on birinci Luiye itaat etmemişlerdir.

Kıralla karşı isyan edenler çok, onun gizliden aleyhinde bulunanlar daha fazla. Tibo ismindeki nazır bile Efendisini ve Efendisinin çok sevdiği yeğeni Katerini öldürmek istiyor. Bir akşam kiliseden çıkan genç kızın üzerine elde ettiği bir kaç haydutu saldırıyor. Fakat Serseri Şair, bir az evvel kilisede dua ederken gördüğü ve aşık olduğu Katerini kurtarmak için büyük bir cesaretle heriflerin üstüne hücum ederek onları dağıtıyor.

Mamafih Villonun aşkını anlayan Katerin:

— Ancak düşmanın ordusunu Parisin etrafından kovman adamı sevebilirim diyor.

Düşman ordusunu kovmak acaba serseriler Kırallının yapabileceği işmidir?

Zavallı şair dalgın dalgın düşünüyordu. Yarın dilencileri davet edip sözünün tesiriyle onları, düşman üzerine sevkedebilir miydi?...

II

On birinci Lui sarayında. Falcıya yıldızların yardımıyla istikbali keşfettiriyor.

— Hasmetpenah! Parisi bir dilenci kurtaracaktır! Bu latife midir? Ciddi midir?... Kırall endişede...

Yıldızlar yalan söyler mi?... Falcının dediği çıkarsa Lui tahtından indirilmez mi?... Ah! şu dilencileri bir yakından görse!

— Oliviye hazırlan gidelim, şunları görelim!

Aynı gece Kırall arkadaşlarıyla birlikte serserilerin toplanmış oldukları meyhaneyi, tam Villon nutuk irat ederken ziyaret ediyordu...

Villon nutkunun sonundaydı... Büyük bir hararetle bağılıyor, dilencileri düşmanın üzerine sevkedebilmek hevesi onu coşturuyordu...

— Ben Kırall olsaydım asıl Kıraldan daha iyi hareket ederdim!...

Bu sözleri nasıl olmuşta Villon söylemişti...

Ertesi sabah uzun ve gayri tabii bir uyukudan uandıktan sonra genç adam hayretle etrafına bakıyordu... Ne acayip rüyadı bu?...

Muhteşem bir saray, ipekli esvaplar... binbir tane uşak emrine amade, en ufak arzusunu derhal yerine getiriyorlar...

Perdenin arkasında Lui bu münzarayı temaşa ediyor... Kırall memnun. Verdiği emir üzerine tertip olunan bu komedi onu çok eğlendiriyor.

Villonu eski arkadaşlarına karşı hâkim rolünü oynamaya mecbur ettikten sonra — İntihabına göre, ya seni şimdi hür bırakacağım, ya benim vekilim olmak kabiliyetini göstereceksen, seni 7 gün vezirim yapıp, sekizinci günü astıracağım... Söyle bakalım bu iki teklifin hangisini tercih ediyorsun? dedi.

Villon bu sözlerden sonra hemen hürriyetini arzu etti, lâkin o sırada Katerin içeriye giriverince serseri şair ikinci teklifi kabul etti.

III

6 gün geçmişti. Mesut günler... Aşkını bütün ruhiyle düşünen Villon düşmanı kovmağı unutmuştu... Fakat Tibonun kurduğu fesadı akim bırakarak hükümdarın hayatını kurtarmıştı... Mamafih on birinci Luiden hiç bir aman beklemiyordu.

Nüfuzunun son günü arkadaşlarının bulunduğu yere giderek bir kaç tesirli kelimelerle onları coşturup başlarına geçti ve düşmana hücum etti. Düşman bu beklenilmeyen hücumun karşısında şaşırıp ve bir şeytan zümresine benziyen bu acayip ordudan da korkarak kaçmağa başladı... Az müddet sonra Villon alkışlar içinde muhasaradan kurtardığı Parise avdet ediyordu... Ve mertçesine kendini Kıralla teslim ediyordu.

On birinci Lui yanar bir mum getirerek dilencilere döndü:

— Eğer bu alev sönmeden Villonun yerine biriniz ölmiye razı olursanız Villon kurtarılacaktır. Dedi.

Fakat kimse cesaret edip cevap vermiyordu. Kırall gülümsedi.

— Bak seni ne kadar seviyorlarmış dedi.

Zavallı Villon iki cellat arasında darağacına doğru ilerliyordu... Artık ipi boynuna geçirmişler, her tarafta müthiş bir sükût, müthiş ve korkunç...

Bir asker:

— Son defa soruyorum, onun yerine ölecek kimse yok mu? diye bağırdı.

O esnada bir ses yükseldi:

— Ben!

Dehşet! Bu bir kadın sesiydi ve bu kadın Kırallın yeğeni Katerindi...

Katerin iki kolunu Villonun boynuna dolamış cellatı bekliyordu.

Bu hal karşısında Kırall büyük bir heyecanla...

...

Fakat bunun üst tarafını söylemeğe lüzüm var mı?... Kırallın emri üzerine Villonun kurtulacağını ve iki gencin birbirine kavuşacağını tabii muhterem kariler çoktan tahmin etmiş olacaktırlar. N. T.

Milli Türk Destanı

Oğuzhan

Yazan :

KEMALETTİN ŞÜKRÜ

Geçen nushanın hülasası

İki bin iki yüz sene evvel Asyanın göbeğinde, Altın dağın eteklerinde Kara Han isminde bir Türk hükümdarı yaşıyordu. Bu hükümdarın bir kederi vardı. Hiç erkek evladı olmayordu. Bir gün tab'asını topladı. Onlardan rica etti. Hep beraber Tanrı diye taptıkları kılıçları önünde diz çöküp yalvardılar: Hakanımıza bir erkek evlat ver! Altın yurdun altın tahtı sahipsiz kalmasın.

Bir sene sonra Kara Hanın nur topu gibi güzel bir oğlu oldu. Bu çocuk, annesinden bir kere meme emdi, sonra emmedi, yiyecek istedi. Doğduğu gün yürümeye başladı. Çocuğa usulen her kesin önünde isim konacaktı. O, kendi ismini kendi koydu.

— Benim adım Oğuzdur.. dedi, Oğuz pek çabuk büyüdü. Aylar, hatta haftalar onun hayatı üzerinde sene tésirini yapıyordu. Ak atına biniyor, altın dağına çıkıyor, avlanıyordu. Bir gün babasına sordu — Sizin Tanrı dediğiniz nedir? Babası bu en büyük kuvvet hakkında ona mâlumat verdi ve (Tanrımız işte şu elimizdeki kılıcımızdır) dedi. Oğuz bunu kendi düşüncesine uygun bulmadı. Bir gün babasının kılıcını aldı, altın dağın tepesindeki Kara Taşın yanına gitti. Kılıcı taşa çarptı. Kılıç kırılınca Oğuz kızdı. Ben böyle insanların elinde kırılan kılıca Tanrı diyemem. Tanrımı ben kendim arayıp bulacağım.. dedi.

Tanrı peşinde koşan Oğuz evela güneşe Allah dedi. Fakat Güneşin gurubunu görünce vaz geçti, (Ay)a Allah dedi. Ay da battığı zaman genç Oğuzda bir kanaat yer buldu. Elbette bir Tanrı vardı. Ancak bu Tanrıyı buluncaya kadar ona olan iymânını kalbinde saklayacaktı. Altın dağında koca canavar denilen bir hayvan vardı, kimseye rahat vermezdi. Oğuz bu conavarı bir gece tek başına öldürdü.

Oğuz iki defa evlendi. Altı oğlu oldu. Bundan sonra bütün altın orduyu idaresi altına aldı. Her tarafa fermanlar gönderdi. (Urum Kaan) Oğuzun fermanını dinlemedi. Cenk açıldı. Altın ordu uzun yollar yürüttükten sonra Boz dağ eteklerine geldi. Yolu şaşırılmışlardı. Bu sırada bir Boz Kurt peyda oldu ve dile gelerek Oğuza yol göstereceğini söyledi.

Ondan sonra Oğuzun ordusu kurdun arkası sıra gittiti. Nihayet kurt (İdil Moran) kenarında durdu. Oğuzun askeri de durdu. Orada siyah bir adada cenge giristiler. Nehrın suyu kan damarı gibi kıp kırmızı oldu. Nihayet Urum Kaan kaçtı. Memleketi, hazinesi hep Oğuza kaldı.

Oğuz, tekrar ordusu ile harekete geçti. Başka bir ülkede başka bir hakana ras geldi. Onunla da harbetti ve galip geldi.

Oğuzun askerlerinin içinde bir baba yeğit çıktı. Ormandan ağaçlar keserek sal yaptı. Oğuzun ordusu bu sallarla İdil nehrini geçtiler ve Boz Kurdun rehberliği ile yollarına devam ettiler. Boz Kurt hep önde gidiyor ve:

Ben size yol göstereceğim.. diyordu. Oğuzun atı kaçmıştı. Ordudan bir başka baba yeğit gitti, karlı dağlar tepesinden Oğuzun atını getirdi. Oğuz bu babayeğite (Karlok) ismini verdi Yolda kapalı ve her tarafı altın ve gümüş bir saray gördüler. Oğuz, maiyetindeki kahramanlardan birine :

— Burada kal ve bu sarayın kapısını aç! Emrini verdi. Kahraman kaldı ve açtı. Oğuz ona da (Kalaç) ismini verdi.

Nihayet çok kuvetli ve çok zengin Çurçitlerin ülkesine vardılar ve Boz Kurdun rehberliği ile bu Çurçit hükümdarını mağlup ettiler.

— 8 —

D ö n ü ş ! . . .

ARTIK Çurçitlerin güzel, geniş ve münbit ülkesi Türk Hakanı Oğuzun eline geçmişti. Bütün halk Oğuz'a itaat etti. Burada zahire, yemiş, her şey boldu. Yalınız bütün bu malları taşımak için bu diyarın bütün atlarını, kısıraklarını, sığır ve ineklerini topladıkları halde az geldi.

—Nasıl edelim ?...

diye düşünürlerken ordudan akıllı bir adam daha çıktı. Bu adamın ismi (Barmaklak Çözüm Bilik) idi.

— Siz, dedi, işi bana bırakın. Ben şimdi kolayını bulurum.

Derhal yanına kendi gibi babayeğit onbeş yirmi kişi aldı. Ormana gitti. Kalın gövdeli ağaçlardan kesti ve tekerlekli bir çok arabalar yaptı.

—İşte...dedi, pek az hayvanla pek çok mal nakledebileceğimiz çare.

Oğuz bunu görünce memnun oldu.

— Aferin Çözüm Bilik dedi. Ancak bu yaptığın şeye bir ad koy.

Çözüm Bilik düşündü, sonra :

— Ya ulu Hakan, dedi, bunun ismi Kağrı olsun.

Oğuz bu ismi beğendi.

— Pekâla... dedi ismi kağrı olsun ve bundan sonra da sana *Kağrılı* desinler. İşte bilahere mühim bir Türk şubesinin ismi olan *Kağrılı* namı bu vesileden kalmıştır.

Çurçitlerin memleketinden aldıkları altın, gümüş, elmas gibi kıymetli malları kağrılara yüklettiler ve önde yine altın orduya yol gösteren Boz yeleli Boz Kurt olduğu halde Oğuz ordusuna hareket emrini verdi.

Artık önlerine rasgelen memleketi zapt ediyorlar, karşılarına çıkan her orduyu yeniyorlardı.

Boz kurt mütemadiyen gidiyor ve nerede durursa orada zaferle neticelenen bir harp oluyordu.

Geniş Asya yaylasının çok uzak bir yerinde çok sıcak ve çok zengin bir memleket daha vardı.

Bu memleketin adına (Baçak) derlerdi. Burada pek çok vahşi hayvanlar, hiç bir yerde görülmemiş av kuşları yaşırdı. Ahalisinin yüzleri, derileri siyahtı. Ormanlarında gök yüzüne sivrilen kalın gövdeli ağaçları, nehirlerinde kayalardan kayalara çarparak çağlayanlar yapan suları vardı.

Bu siyah yüzlü halkın, bu zengin memleketin başında (Mazara) isimli bir Hakan bulunuyordu.

Boz kurt işte bu memleketin önünde durdu. Oğuz'a hitaben.

—Bu memleketi de fethet... Burası da senin olacak! Dedi, Kahraman Oğuz ordusuna hücum emrini verdi.

Pek az zaman içinde Altın orduluların silahlı her yerde olduğu gibi burada da galip geldiler. (Mazara) hayatını kurtarmak için en iyi çareyi kaçmakta buldu.

Artık başka iş... alınacak başka memleket kalmamıştı.

Oğuz Han atına bindi. Türkün şandan şana koşmuş muzaffer bayrağı önde olduğu halde öz vatanlarına... Altın yurtlarına döndüler.

Şimdi... büyük ve kahraman Hakan Oğuz sayesinde Türk namı yalınız altın yurdun altın ovasında değil, bütün Asyanın ucu bucağı görünmez yaylalarına kadar uzanıyor, hürmetle anılıyordu.

Oğuz... emeline nail olmuştu.

Oğuz... milletine verdiği sözü tutmuştu.

— 9 —

Uluğ Türk'ün rüyası ...

Aradan seneler geçti. Her tarafa hükmeden büyük Oğuzun büyük memleketi her sene daha ziyade kuvetleniyor... daha fazla büyüyordu.

Altın yurdun her tarafında her kes çalışıyor, zümrüt ovalar ekin başakları, yeşil ormanlar bülbül sesleri, gümüş çağlayanlar altın yurdun altın saçlı güzel kızlarının şarkıları ile rekabet eden tatlı şırıltıları ile Türk yurduna neş'e, saadet, refah saçıyordu.

AL TIN yurtta beyaz sakallı, koyu saçlı, pek akıllı bir ihtiyar vardı. Bu ihtiyar anlayışlı, çok iyi düşünür, temiz yürekli, daima iyilik yapar ve her kesin hürmet, muhabbetini kazanmış bir adamdı.

İsmi *Uluğ Türk* olan bu adam aynı zamanda yıldızlardan anlar bir müeccim, istikbalden keşifler yapar bir bakıcı idi. O devirde bu gibi şeylere halk çok rağbet gösterdiği için ihtiyar bakıcının şöhreti Asyanın bir ucundan öbür ucuna yayılmıştı...

* *

BİR akşam... *Uluğ Türk Gök Tanrı* ya duasını yapıp yatağına yattıktan sonra bir rü'ya gördü :

Gök yüzünde pırıl pırıl yanan altın bir yay vardı. Bu yay *doğu* dan *batı* ya doğru uzanıyordu, yayın önünde ise gece tarafına doğru uçan üç gümüş ok vardı.

Uluğ Türk uyandığı zaman hala gördüğü bu garip rü'yanın te'siri altında bulunuyordu.

Düşündü. Gördüğü bu rüyaya ne mâna vermeli idi?

Bu ihtiyarın akıllı bir adam olduğunu söylemiştik.

Akıl ve zekâsının yardımı ile gördüğü rü'yanın *Oğuzun* büyük saltanatına işaret olduğunu ve gece tarafına uçan gümüş okların da *Oğuzun* evlatlarına işaret olduğunu anladı.

Hemen o sabah büyük Hakanın huzuruna çıktı. Gördüğü rü'yayı olduğu gibi anlattı ve :

— Ey ulu Hakan... dedi... Bu gördüğüm rü'yanın tâbirini müsaade ederseniz size söyleyim.

— Söyle !

—Doğudan Batıya uzanan yay bugün doğudan Batıya kadar bütün memleketleri tek bayrak altında, Türk bayrağı altında toplıyan sizi temsil ediyor. Oklara gelince... onlar da sizin evlatlarınızdır.

Siz, artık vazifenizi yaptınız. Bundan sonra evlatlarınız, açtığınız şerefli yolda büyük eserlerinizi tamamlayacaklar. Türk yurdunu eğer onların arasında taksim edecek olursanız şafaktan renk olan güzel bayrağımıza onlar daha pek çok şeref ve zafer kazandıracaklardır.

Oğuz bu bilgiç ve ihtiyar adamın sözleri-

ni dinledi. Nasihatlerini tuttu. Ertesi sabah erkenden ilk üç oğlu *Gün, Ay, Yıldız* ve sonrakı üç oğlu *Gök, Dağ, Deniz* i çağırdı.

Hepsine hitaben !

— Evlatlarım dedi, ben artık ihtiyarladım. Bundan sonra eskisi gibi memleketi idare edemeyeceğimi hissediyorum. Bu vatani sizin aranızda taksim edeceğim. Ancak daha evel sizlerden istediğim bir şey var. *Gün, Ay, Yıldız* ! siz güneşin doğduğu tarafa... *Gök, Dağ, Deniz*... siz de Batı yâni gece tarafına gidiniz ve yolda ne bulursanız bana getiriniz.

Çocuklar bu emri yaptılar.

Gün, Ay, Yıldız bir çok hayvanlar ve kuşlar öldürdükten sonra Altın bir yay buldular ve babalarına getirdiler.

Oğuz, yayı üçe ayırdı :

— Ey büyük kardeşler, dedi, bu yay sizin olsun. Yay gibi oku gök yüzüne fırlatınız.

Öbür üçü bir çok hayvanlar ve kuşlar öldürdükten sonra çölde bir gümüş ok buldular ve babalarına getirdiler.

Oğuz, oku üçe ayırdı :

— Ey küçük kardeşler, dedi, ok sizin olsun. Yay oku atar. Siz de ok gibisiniz.

Bunun üzerine *Oğuz* büyük bir *Kurultay* kurdü. Her kesi topladı. *Oba* sının sağına kırk kulaç uzunluğunda bir sırık dikti. Tepesine bir Altın Tavuk, Tavuğun ayağına beyaz bir koyun bağlattı.

Sol tarafına yine kırk kulaç uzunluğunda başka bir sırık daha dikti. Bunun da tepesine bir gümüş tavuk ve tavuğun ayağına da siyah bir koyun bağlattı.

Sağ tarafta *Boz Oklar* oturuyordu.

Sol tarafta is *üç oklar* oturuyordu. Böylece kırk gün kırk gece geçirerek eğlendiler.

Bundan sonra *Oğuz* yurdunu oğulları arasında taksim etti :

— Ey oğullarım, dedi. Çok yaşadım. Mızrakla çok cenk ettim, çok ok attım, çok aygırlara bindim. Düşmanları ağılattım, dostları güldürdüm. *Gök Tanrı* ya her şeyi feda ettim. Sizde de yurdumu veriyorum.

Bunun üzerine Altın Yurt ülkesi *Oğuzun* altı oğlu *gün, ay, yıldız, gök, dağ, deniz* arasında taksim edildi ve bunların her biri de Türk bayrağının ve Türklüğün şerefi için çalışarak namlarını millî tarihin baş sahifelerine yazdılar.

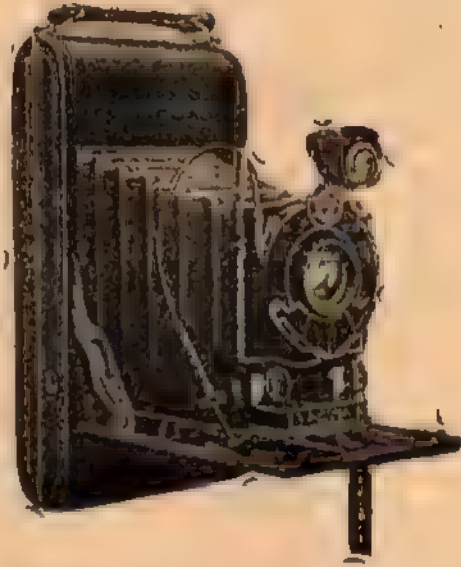
(BİTTİ)

Geçmiş Zaman olur ki Hayali Cihan değer!

— Ah! Bugünkü mes'ut hayatımın hatırasını bir KODAK makinesi ile tespit ettiğime ne kadar memnunum.

Bu cihan değen
hayal «Kodak» sa-
yesinde daima
canlı bir hakikat
olarak yaşayabilir

Kullanılması çok kolay, Pocket
Kodak makinesi

Makineler içinde en şanlısıdır "Kodak",
Dünyanın her yerine saldı bugün dal budak.

Resmi aslından güzel olur kâat üstüne,
Hemde gayet süratli, bir lâhzada şıppadak,

Bu tâtıl mevsiminde "Kodak" tır hiç şüphesiz!
Her babanın oğluna adayacağı adak!

Bugün, büyük küçük hepimizin yaşadığımız hayat yarın bir mazi olacak. Biz bu mazide gördüğümüz tatlı hatıraları sadece hayalimizde canlandıracağız. Ve içimizi çeke-
rek:— Ah! diyeceğiz, keşke... keşke vakit, fırsat bulsa idik te bugün mazi olan bu ha-
yali bir fotoğraf makinesinde tespit etse idik!

Üzülmeysin! Eğer yarın da bugün gibi nadim olmak istemezseniz hemen evinize
bir Kodak fotoğraf makinesi alınız.

Kodak, aile saadetini yaratan ve neş'eli günlerinizin mes'ut hatıralarını yaşatan en
son fen harikasıdır.

Düşünmeyin! Bir dâvete, bir eğlenceye elinizde Kodak la
gittiğiniz zaman her kes etrafınızı nasıl bir sevinç alakası ile sarar.
Bu sevinçten sizde uzak kalmayın.

Fotoğraf makinesi gayet basit ve
öğrenilmesi bir kaç da-
kikada kabil, kolay bir şeydir.

Sekiz yaşındaki çocuktan seksen yaşındaki
ihtiyarlara kadar her kes kullanabilir. Kodak
makinelere her keseye uygundur.

Sekiz yaşındaki bir çocu-
ğun bile kullanabileceği
en son sistem Brownie
Kodak makinesi

KODAK

S a ç

Güzelliği

GÜLÜ seven dikenine de katlanmalı derler ama yazın deniz banyolarının bin bir iyiliğine rağmen saçlarımız üzerindeki fena tesiri tahammül edilecek hâl değildir. Zaten buna lüzum da yoktur, çünkü güzel saçın tilsimî sıcak yağdır. Sıcak yağ, tuzlu su, güneş, rüzgâr halta kızgın maşanın çirkinleştirdiği saça eski ipekliliğini iade ettikten başka daimî ondülasyonun bozduğu saçların da yumuşak ve parlak kalmasını temin eder.

Vakıa saç için bir çok müstahzer yağlar vardır; fakat salâhiyettar saç mütehassısları diyorlar ki en iyisi yarı yarıya nisbetinde karışmış hintyağı ile zeytinyağıdır.

Saçınızı evvelâ temiz bir fırça ile iyice fırçalayın; sonra saçınızı yol yol ayırarak sıcak yağa batmış temiz bir pamukla saç dplerini yağlayın. (Yağın soğumamasına dikkat etmelidir).

Başınızın derisi tamamiyle yağlandıktan sonra, kalan sıcak yağ başınıza döküp saçınızı ta uclarına kadar yağla uğuşturun. Bu da bittiği zaman gayet sıcak suya tüylü bir havlı batırın; bu sıcak havluyu sudan çıkarıp sıktıktan sonra sarık gibi başınıza sarın. Bir iki dakika fasıla ile havluyu tekrar tekrar sıcak suya batırıp başınıza sarın. Bu da bitince ince bir hav-

luyu başınıza sarın ve bunun üzerinden başınıza azar azar sıcak su dökün.

Bundan sonra başınızı alelusul yıkayın, fakat sabunu doğrudan doğruya saçınızın üzerine sürmeyin. Bir çok kimseler saçlarını şampüvan ile yıkarlar fakat bunların iyileri pahalıdır; esasen şampüvanın aslı mayi halinde sabundan başka bir şey değildir. Binaenaleyh gayet iyi cins yani kalevî olmayan bir sabunu sıcak suda eriterek kapalı bir kaptan muhafaza edin. Lüzum oldukça saçınızı bununla yıkarsanız hem ucuz hem de emniyetli bir şampüvan kullanmış olursunuz.

Yukarıdaki yağ tedavisinden sonra sabunu da çalkalama suyunu da bol bol kullanarak dört beş su yıkanın.

Saç ne kadar çabuk kurursa o kadar güzel olur. Sıcak havlu ile kurulamak pek iyidir.

Aile bahçesinde Teşrinilevel Ayı

Çiçek Bahçesi

Artık son bahar sonuna yaklaşmıştır. Bu ayda tarhlar bellenererek gübrenir ve kış fideleri diki-
 lir. Dökülen yapraklar ile çiçek kökleri yaprak gübresi yapılmak üzere bir çukura doldurulur. Karanfiller toprakları ile beraber çıkarılarak saksılara konur. Tarlalara sümbül, lale, zerrin, fulya gibi çi-

çek sovanları dikilir. Kış çiçeklerine çelik yapılır. Şimsir, Mersin, taflan ağaçlarından daldırma yapılır. Tesbih çiçeği. Begonya sovanları çıkarılıp kuru bir yere konur. Son defa olarak çimenler kırpılır. Güllere yaprak aeshısı yapılır. İlk bahar tohumları âdi sandıklara dikilerek geceleri üstleri örtülür.

Çabuk yetişen sarmaşık kökleri ayrılarak tek-

rar dikilir. Sümbül, zerrin, lâle gibi çiçek sovanları süs için cam şişelerde suya konarak sür'atle kök bırakmaları için bir iki hafta karanlık yerlerde bulundurulduktan sonra odalara alınır.

Sebze Bahçesi

İlk baharda ekilecek sebze tohumlarının yerleri hazırlanır. Salata, ıspanak, pırasa, bakla, bezelye, lahana dikilir. Maydanozun son ekintisi yapılır. Enginar fideleri temizlenerek sapları kesilir. Kuşkonmaz tahtaları temizlenip çürümüş gübre ile kapatılır. Lodos

tarafına ve duvar diplerine karnabahar, salata dikilir, patatesler sökülür, bir kaç gün güneş gördükten sonra kaldırılır. Bahçeler bellener, gübrenir. Geçen ayda dikilen sebzelerin bu ayda da dikilmesine devam edilir.

**Şimdi tam zamanıdır, hayatınızı severseniz
 Hasan Balık Yağı İçiniz!**

Norveçya'nın halis Morine balığının baş mahsulü daima taze olarak yalnız Hasan ecza deposunda bulunur. Bir kiloluk şişesi 100 Kuruştur. Büyük şişeleri de vardır. Toptancılara büyük tenzilat yapılır.

Ailenizin İot İhtiyacını Denizden Têmin Edebilirsiniz

HEPİMİZ için gıdamızla bir miktar alınması lâzım olan bir madde vardır, o da iottur. Yediğimizde iot olmazsa boynumuzda mevcut olan ve «tiroid» bezleri denilen bir takım bezler vazifelerini tabii bir tarzda yapmazlar. Bu bezler iotsuz kaldıkları zaman bu mahrumiyeti guatr diye malum olan boyunda kocaman çirkin bir çıkıntı teşkil etmek suretiyle izhar ederler.

Halbuki kâfi miktar iot alırsak guatr hastalığına mani olabileceğimiz bir çok tecrübelerle sabit olduğu için vücut için bu kadar elzem olan iodu her nerede bulursak almalıyız.

Alelade gıdada iot eksikliği varsa bu bulunduğu mevkiin kabahatıdır. Memleketin bazı öyle yerleri vardır ki orada ehalinin bir çoğunun boynunda birer yumru vardır. Ekseriyetle böyle yerler denizden uzak ve toprağı iotsuz olan yerlerdir. Meselâ Arnavutlukta böyle mıntakalara tesadüf edilir. Deniz kenarı memleketlerde iot fıkdanı olamaz. Mamafî iotsuz memleketlerde içme suyuna iot ilâvesiyle has-

Bir çoğumuzun ellemeye çekindiğiniz istakoz gayet leziz olmakla kalmaz; aynı zamanda en zengin iot menbaıdır.

talığın tamamen izale olmak derecesine kadar eksildiği görülmüştür.

Eğer tali bizi guatr hastalığının çok olduğu yani toprağı iotsuz olduğu için mahsulü de iotsuz olan bir yere düşürürse telâş etmeye hiç hacet yoktur çünkü oranın iotsuzluğu diğer iodu bol yerlerin mahsulünü getirtip yemekle telâfi edilebilir, yani nakli mekân etmeye hacet yoktur; yalnız gıdanızda bir fark tesis etmelisiniz.

Belediyeleri ve umumî sıhhat teşkilâtı çok muntazam olan memleketler bu coğrafî iotsuz-

İtalyanın meşhur Sanderson İtiryat fabrikası

Hasan Kolonyası

İçin bütün dünyada emsaline tesadüf edilmeyecek kadar nefis ve ruhnüvazdır diyor. Halis ve tabii limon çiçeklerinden yapılmıştır, 90 derecedir. Nezle, baş ağrısı, hafakan, baygınlık, her türlü ruhi ve asabi hastalıklarda kullanılır. Têhiri derhal görülür. Tuvalet âleminde de büyük şöhret vardır. Fiyatlarda muvakkat bir zaman için yüzde 30 tenzilat yapılmıştır. İstifade ediniz.

luk için muhtelif umumî çareler düşünüp zaman zaman tatbik ettiler. Bunlardan biri memleket sularına bir miktar iot ilâve etmektir; bir diğeri iotlanmış sofra tuzu kullanmaktır. Bunlar faydalı tedbirler olmakla beraber ihtiyacı tamamiyle tatmin etmedi.

Günün birinde Amerikanın «guatrlı» diye tanınan taraflarında seyahat etmekte olan bir mütefennin dikkat eder ki bu havalideki beyaz insanların hemen de hepsinde guatr alâimi olmakla beraber yerli Hintlilerde guatr yok! Bundan sonra o yerlilerin hayat tarzlarını tetkik ederken onların pek çok somon balığı yedikleri gözüne çarpar. Bu müşahede denizden çıkma gıdaların terkibindeki iot nisbetini araştırmağa sebep olur ve anlaşılır ki bu kabil yiyecekler iot itibariyle çok zenginmiş. Dercettiğimiz listede bir çok deniz mahlukları ile bu iki nebatî mahsulün iot muhteviyatını mukayese ediniz.

İstiridye, tarak ve istakozun iodu diğer deniz gıdalarınınkinden fazladır; bunlar süt, yumurta veya sığır pırzolasından iki yüz defa, karidez ve teke yüz defa, alelâde tuzlu su balıkları elli defa fazla iodu havidir.

Şu halde aşikâr ki herkes ve bilhassa denizden uzak guatrlı havalilerde oturanlar haftada bir iki defa tuzlu su balığı yemek suretiyle vücuda giren iot miktarını artırabilir. İ-

roit bezleri hastalıklarının çok olduğu yerlerde bu diyet bilhassa gençler için mühim olduğu için bu gün ne pişirtsem diye düşünürken ailenin balık ihtiyacını unutmayın.

Tatlı su balıklarının iot serveti tuzlu su balıklarınıninkinden pek aşağıdır. Tuzlanmış kurutulmuş veya konserve balıklarının iotlarını muhafaza ettikleri için denizden uzak yerlerde de tavsiye ettiğimiz balık diyeti kabili tatbiktir.

CETVEL

	Milyarda
Konserve morina balığı	1520
» Somon »	780
» Sardalya »	1050
» teke	1140
Tuzlanmış morina »	1410
» ringa »	890
» uskumru »	660
Taze istakoz	11590
» istiridye	6000
» teke	2250
» uskumru balığı	1410
» morina »	1000
» kalkan	830
Yulaf	23
İspanak	195

Hem yemek... Hem ilaç !

Hasan Zeytin Yağıdır

Halis ve saftır. Kum, taş, böbrek, safra, sarılık ve kara ciğer hastalıklarıyla zayıflığa karşı en kuvvetli ilaçtır. Nefis ve şerbet gibi tatlıdır. Salatada, mayonezde, yemeklerde, hatta pilavlarda bile kullanabilirsiniz. Bilhassa miyde rahatsızlığı çekenler yalnız Hasan zeytin yağını içmelidirler. Londra, Roma ve Fransada en büyük mükâfat kazandığı resmen musadaktır. Fiyatlar yeni ve çok mühim tenzilat yapılmıştır.

sininçl

v. Janssens

Çocuk Bakımı

Fena Huylardan: Parmak Emmek

Küçük çocukların muzır huylarından biri parmak emmek adettir. Çocuk ekseriyetle, doğduğundan birkaç ay sonra, yâni henüz çene kemikleri ve diş kökleri teşekkül etmeğe vakit bulmadan, bu adeti edindiği için bilâhare dişlerinin ve çene kemiklerin iyi, düz ve muntazam bir surette teşekkül etmelerine mani oluyor.

Amerikada iki diş doktoru 170 çocuklu bir müessesede tetkikat yapmış ve bunlardan 70 çocuğun bu fena huya müptelâ olduğunu görek bunları müşahade altında bulundurup muayyen fasılalarda dişlerinin alçıdan kalıplarını çıkararak parmak emmek huyunun çene kemiklerinin teşekkülü üstünde icra ettiği tesiri tayin etmeğe muvaffak olmuştur.

Müşahadelerine nazaren, parmak emen çocukların büyük bir ekseriyetinin dişlerinde bir çarpıklık hasıl olmuştur. Üst ön dişler dışarı doğru, alt ön dişler ise içeri doğru eğrilmiştir. Sağ parmak emildiği zaman bu çarpıklığın sağa doğru, sol parmak emildiği zaman ise çarpıklığın sola doğru meylediği görülmüştür.

Fakat alçıdan diş kalıpları bundan çok daha mühim ve anneler için çok daha ümitbahş bir hakikat ifşa etmiştir: Dişler bu fena huyun tesiriyle çarpık çıksa bile, eğer çocuk küçükken, yani dört beş yaşını geçmeden, huy kırılırsa, tabiat hiç bir sunî yardım görmeden bir iki

Vaktile kırılmazsa parmak emmek huyu çocuğun çene kemiklerinin ve dişlerinin çarpık teşekkül etmesine sebep olur.

sene içinde dişleri düzeltip tabîî haline getiriyor. Fakat eğer bu huyun dört beş yaşından sonra da devam etmesine meydan verilirse dişlerde hasıl olan çarpıklık kalıyor, sunî vasıtalarla yardım görmezse düzelmiyor.

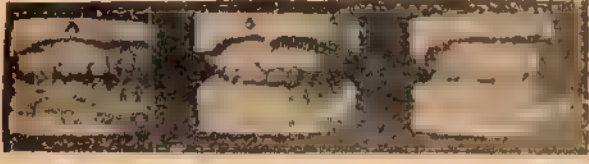
Müşahade altındaki çocuklarda bu huyu kırmak için muhtelif çarelere baş vurulmuş, bu çareler çocukların yaş ve ahlaklarına uydurulmuş. Meselâ, büyücek ve izzeti nefsi kuvvetli olan çocuklar için garip bir usul takip edilmiş: Günde muntazaman iki defa çocuk ayna karşısına oturtulup on dakika kendisini seyretmeye ede parmağı emdirilmiş. Bu usul bir çok vak'alarda bir iki defa tekrar edildikten sonra huyu kırmağa muvaffak olmuş.

Yavrunuzun gürbüz olmasını istemez mi siz?

Hasan Kuvet Şurubu

İçiriniz. Bu şurup, büyük küçük, yaşayan her insan için hayat, sıhhat ve kuvettir. Kansızlık, romatizma, verem, kemik ve göğüs hastalıklarına karşı koyduğunu bütün Doktorlar tastik ederler.

Daha küçük çocuklarda böyle ruhi değil, amelî ve mihanikî vasıtalar kullanılmış. Bazen çocuğun parmağına acı ve zararsız bir madde sürülmüş, bazen parmağın yanına zamklı şeritlerle küçük bir lâstik boru yapıştırılmış. Hava

Huy dört yaşında kırılmış, Tabiatın kendî kendisine çarpıklığı tashih ettiğini gösteren kalıplar.

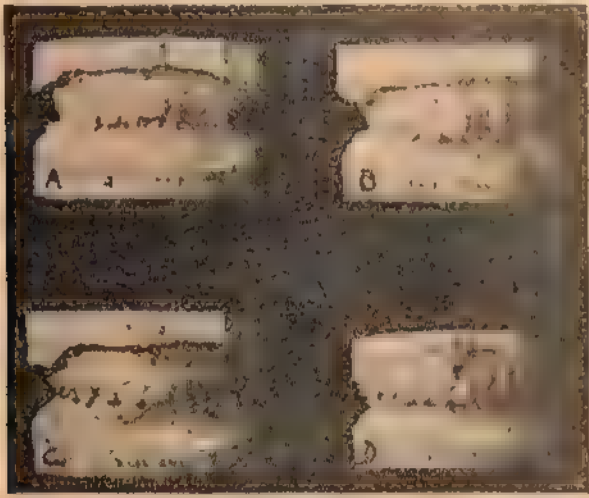
bu borumu içinde serbestçe cereyan edebileceği için çocuk parmağını emmeğe teşebbüs etse de muvaffak olamaz, bir kaç teşebbüsten sonra vaz geçermiş. Çok tavsiye edilen diğer bir usûlde, bilhasse geceleyin emmeğe alışan çocuklarda,

Bütün bu usullerin tatpikinde, çocuk bakımının her hususunda olduğu gibi, nazarı dikkate alınacak bir cihet vardır; o da şuki hangi usul takip edilirse edilsin, çocuğun üstüne ifrat derecesinde düşmemek, parmak emmek key-

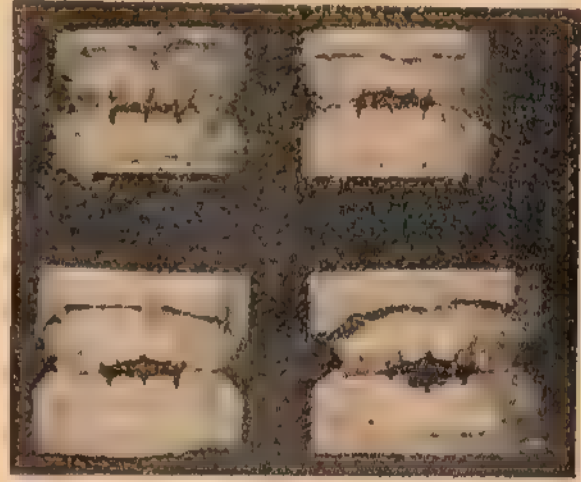
*Aynı çocuğun muhtelif yaşlarda çıkarılan kalıpları:
1 parmak emmekten dolayı hasıl olan çarpıklık:
2 Huy kırıldıktan sonra tabiatın tashihi:
3 Tekrar emmeğe başladıktan sonra çarpıklığın tekrar ve yedi yaş dışlerinde tezahürü.*

fiyetini çocuğun nazarında bir haysiyet mese'esi şekline sokmamak. Bazen de çocuklar bu huy-ları vasıtasile annelerinin dikkatini celbettikle-

*Çarpık teşekkül eden diş kalıpları:
A—sağ parmak emilmiştir.
B—sol parmak emilmiştir.
C ve D her iki parmak emilmiştir.*

bilekten dirseğin üst tarafına uzanan uçları müdevver bir tahta parçasını geceliğin koluna yapılacak bir torbaya dikmekmiş. Çocuğun kolunu kurumasına mani olduğu için bu usul da huyu kırmak hususunda çok muessirmiş.

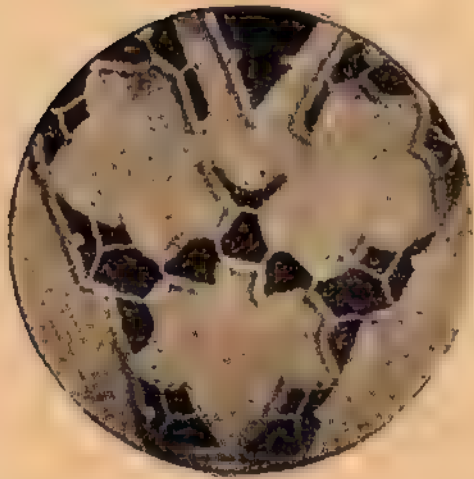
*Aynı çocuğun muhtelif yaşlarda çıkarılmış kalıpları.
Huy kırılmadığı için çarpıklık baki kalmıştır.*

rini takdir ederler ve bu dikkatin üstlerinde temerküz etmesine devam etsin diye huylarından vaz geçmeğe razı olmazlar. Binaenaleyh, fena huy kırmak hususunda da teenni ile hareket etmek, ifrata varmamak ve çocuğun üstüne fazla düşmemek şarttı.

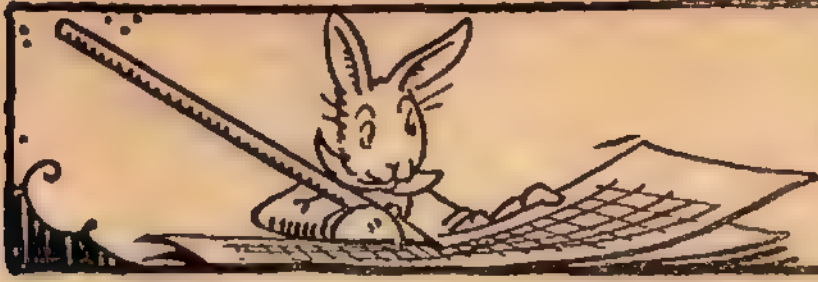
Sihhat ve hayatın yegâne ilacı

Dantos Diş Macunudur!

Dişlere ebedi hayat verir, inci gibi beyazlatır, çürümekten korur. Diş etlerini kuvvetlendirir. Diş ağrı ve nezlelerine, ağızdan gelecek her türlü hastalıklara mani olur. Dantos diş macunu yalnız memleketimizde değil, Avrupada da şöhret almıştır. Altın madalya, nişan, takdirnameler birinciliğini ispat eder. **Hasan ecza deposu**nda yirmi Kuruşa satılır.

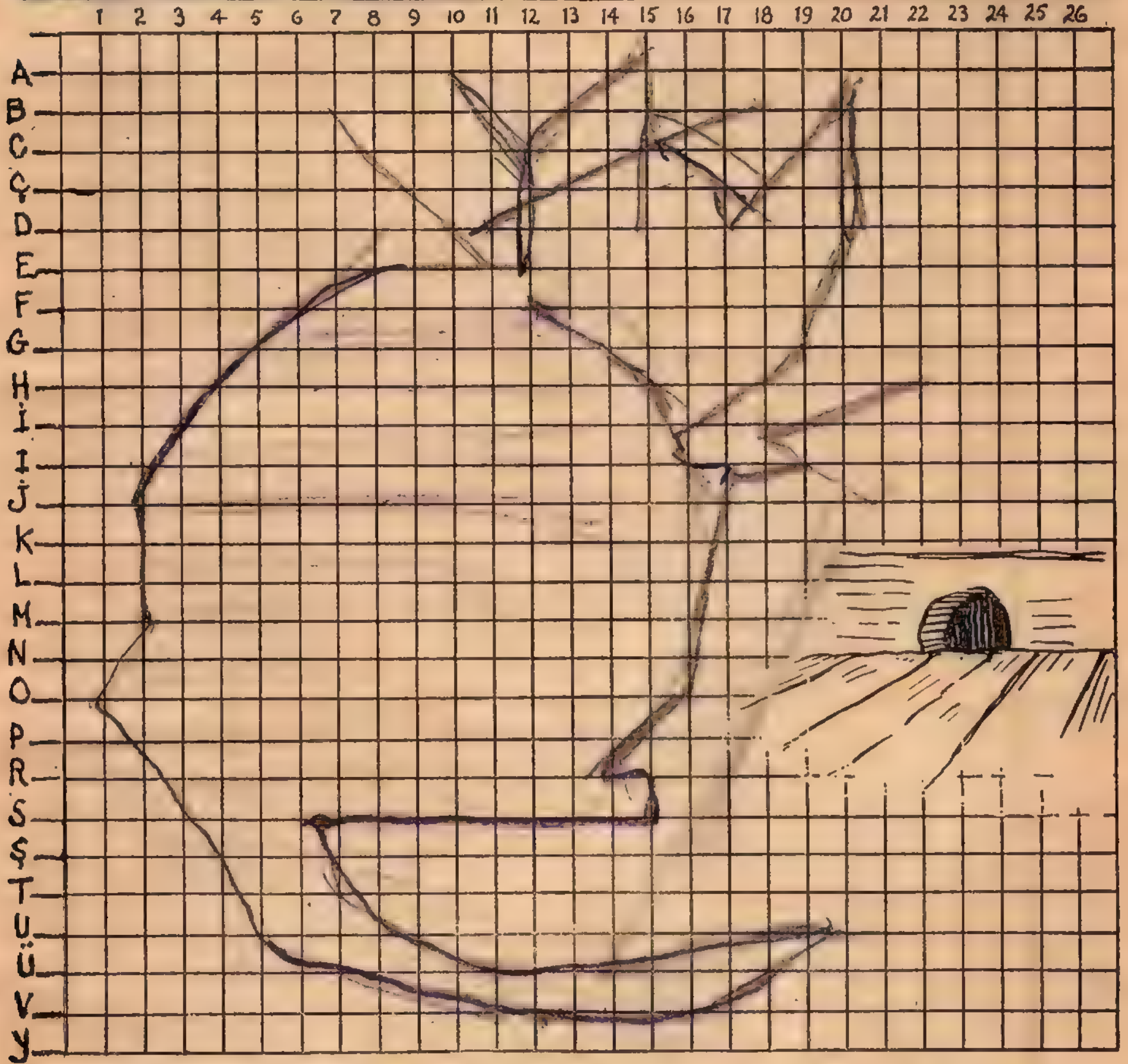

Yenilgi olan bir el işini zaman zaman hepimiz ararız. Muhitin bu ay. dercettiği bu yakası Rişölyölü elbiseyi yaparsanız göz emeğinizi değerli bir surette sarfetmiş olursunuz; çünkü ufak bir gayretle hem fikir itibarile yenice hem de görünüş itibarile kıymetli bir elbise sahibi olursunuz. Resimdeki model sık fakat ince örülmüş yün jerse üzerine yapılmıştır. Son bahar ve kış girişi için bu üzüm yaprağı örneği çok uygun olur. Evvelâ yakanın V şeklindeki iç ve dış çizgilerini çizin. En ortada aşağıya bakan tek bir yaprak vardır. Diğer yaprakların saplarının temadisi yakanın şeklini takip ediyor. Yapraklar birbirlerine atma ipliklere bağlanmış, ve etrafları basit ilik işidir. Yakanın dış ve en iç çizgilerini yaparken arada bir oya yapın. Yaprakların etrafı işlenip atmaları da bittikten sonra etraflarını ince bir makasla ve çok dikkat ederek kesin,

Şen Çocuklar İçin

[Resim Çizmek Oyunu]

Bir deliğin önünde ne var?

Yukarda gördüğümüz delik resminin önünde bir hayvan olacak fakat resim bitirilmemiştir. Bunu siz çizeceksiniz. Bakın ne kadar kolay: f işaretli çizginin 12 işaretli çizgi ile birleştiği noktadan başlayın, sonra sıra ile aşağıda gösterdiğimiz noktalara çizgiler çizin, neticede siz deliğin önünde bekleyen hayvanın resmini çizmiş olacaksınız.

f-12, g-14, h-15, ı-16, l-17, o-16, r-14, r-15, s-15, s-6, t-7, u-9, ü-12, ü-15, u-19, u-21, ü-19, v-16, v-11, ü-7, u-5, o-1, m-2, j-2, i-3, f-6, e-8, e-12, e-11, ç-12, a-15, d-15, ç-15, d-17, e-17, ç-18, c-20, e-20, g-19, i-18, ı-16.

Sonra ayrı ayrı altını çiziniz:

d-11 den c-8 e, ç-12 den a-10 a, e-11 den d-7 ye, i-18 den ı-22 ye, ı-18 den k-21 e, ı-17 den l-19 a,

MODA

Bu kış tek etekler moda olduğu için bluzlar eski güzellik ve ehemmiyetlerine kavuşuyorlar

1.-- Enine plili krep maroken bir bluz. Pliler önde kemerden uzanan bir bandla tutturulmuş. Yakası ile kollarında dilimler.

2.-- Jersey bir bluz. Kol röveri, yakası ve kanuneleri pikür yani üstten seyrek dikişle süslenmiştir.

3.-- Pembemsi bej krep saten bluz. Yuvarlak bir ampyesmana dikilmiş ütü plileri süslenmiş. Bu bluz bir sıra düğme ile iliklemiyor.

4.-- Kocaman veret beyaz yaka ile tezyin edilmiş krep-döşin bluz.

5.-- Siyah veya kahverengi kadife bir tayyör. genişliğini yan yana getirilmiş iki büyük gode veriyor. Bu tayyörle bu kış pek moda olan kürk bir eşarp bağlamak abenktar olur.

6.-- Lacivert krep maroken bir sokak elbisesi. Yaka-siyle kolları beyazla süslenmiş. Elbisenin üzerinden giyilmek üzere ayrıca bir de bolerosu vardır.

Son Bahar Elbisesinin Tarifi

Ö NÜMÜZDEKİ son bahar modalarının bir müjdecisi olan bu elbise şayak, krep maroken, jerse veya herhangi diğer yumuşak ince bir yünlüden yapılabilir. Bedeni belin üzerine bir az sarkıyor, kalçaların üzerinde etek sıkı sıkı geliyor ve sonra yanlara konulan parçalarla aşağı kısmında kloşlukla bollanıyor. Yakanın etrafına elbiseye ciddiyet veren bir parça konmuş, bunun da altından elbiseye bir az neşe ve hafiflik veren benekli bir boyunbağı çıkıyor.

Biçiliş

Elbise kalıbı on parçadan mürekkeptir. Yalnız omuz pensleri yarım santim eninde olup diğer bütün dikiş payları birer santim derinliğindedir.

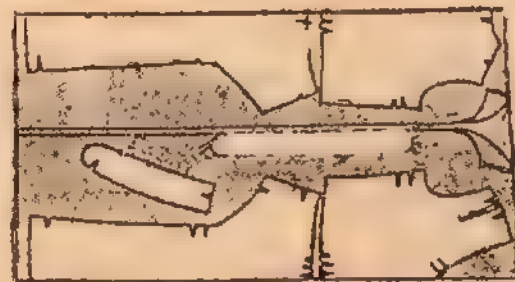
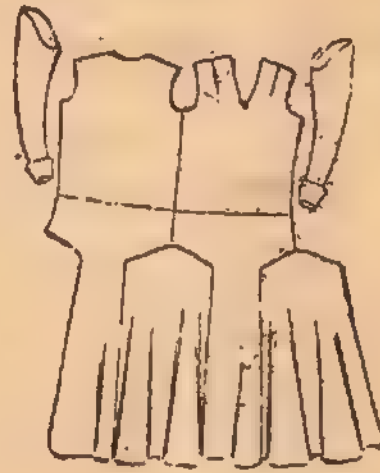
Elbiseyi enli yünlü kumaştan biçeceğiniz zaman evvelâ kumaşı açın sonra iki kenarını da ortaya getirerek devşirin. Beden ve eteğin ön ve arka parçalarını bu suretle devşirilmiş olan kumaşın üzerine yerleştirip biçin. Kumaşın kalan kısmını kesip çıkardıktan sonra yüzü yüzüne katlayın. Kollarla eteğin yan parçalarını buradan kesin. Bu kısmın üst kısmının bir parçasını üstüne katlayarak arka yaka parçasını çıkarın.

Kol kapaklarını ayrı ayrı, ve boyun kumaşın verefliğine iki boy biçin.

Dikiliş

Evvelâ bedenin ön parçalarının penslerini yapın, sonra bedenin omuz ve yan dikişlerini dikiş. Bundan sonra eteğin kalça kısmının parçalarını birbirine diktikten sonra yan kesiklerini içine doğru kıvrın. Bu kıvrıntıları eteğin yan kloş parçaları üzerine yerleştirerek makinalayın. Bedenin belini yanlarda bir az büzerek eteğe birleştirin.

Yakanın etrafını elbisenin yüz tarafına doğru çevirip uçlarından biraz keserek teyelleysin bunun üzerine boyun bağını iki kat devşirerek dikiş. Bunun da üzerine yakanın etrafına geçecek parçayı yerleştirin. Kol kapaklarını iki kat ipekten yapınız. Enli kumaştan iki metre elli santim ipekli, yaka ve kol kapakları için altmış santim lâzımdır.

Gençlik Kütüphanesi Neşriyatı

1.— Spor Ruhu

En güzel spor hikâyeleri. — Spor Ruhu nedir? Eski Türklerde spor terbiyesi. (Arap harfleriyledir)

Fiyatı: Karton kaplısı 50 Ciltlisi: 75 kuruştur.

2.— Cesur Kaptanlar

(Rudyard Kipling) in gençlik için yazdığı güzel bir romandır. Bir zengin çocuğunun elleri nasırlı adamlar arasında ne sağlam bir ruh terbiyesi aldığını gösterir. (Arap harfleriyledir)

Fiyatı 65 Ciltlisi 85 kuruştur.

3.— Sevgili Düşman

Zengin bir aileye mensup ince ruhlu bir genç kızın hayatını öksüz çocukları mes'ut etmiye nasıl vakfettiğini hassas bir kalemle tasvir eden içtimai bir romandır. (Arap harfleriyle)

Fiyatı: 75 Ciltlisi 100 kuruştur.

4.— Kölelikten Kurtuluş

Birinci basılışı maarif muhitlerinde ve her tarafta çok beğenilen bu güzel kitap yeni Türk harfleriyle tekrar basılmıştır. Her okuyan, onun mutalaasının içinden ruhu zırhlanmış, azmi muhkemleşmiş olarak çıktığını duyar.

Fiyatı 60

5.— Abraham Lincoln

Amerikanın en büyük reisi cumhuru olan Abraham Lincoln'ın hayat ve tercemei halinden bahis olan bu kitap romanların en caziplerinden daha caziptir. (Yeni Türk harfleriyledir)

Fiyatı 85

6.— Sefiller

Viktor Hügonun bu şaheserinin kısaltılmış metni resimli olarak intişar etti. Bu mâruf eseri her kese tavsiye ederiz 460 sahifedir.

Fiyatı 175 Bez ciltlisi 200 kuruştur.

Küçük Kadınlar

Dünya gençlik ve aile edebiyatında yüksek bir mevki tutan bu çok kıymetli eseri sadece gençliğe değil annelere, babalara, hocalara tavsiye ederiz.

Arap harfleri ile 350 sahife 75 kuruş, ciltlisi 100 kuruştur.

Bu eserin Türk harfleri ile tekrar tab'ı derdestir.

Bütün bu kitaplar için Muhit İdarehanesine müracaat olunmalıdır.
Toptan alanlara tenzilat.

M U H İ T

Bu yirmi dördüncü sayısı ile iki yaşını bitiriyor. İki seneden beri çok büyük ve mecmuacılık hayatında görülmemiş bir intizamla neşriyatına devam eden (Muhit) her sayısında daima bir adım daha ileri gitmiş, her sınıf kariini memnun edecek büyük fedakârlıklar yapmıştır. Bu fedakârlıkları bize yaptıran muhterem kari'lerimizden gördüğümüz alaka ve takdir dir. İki seneden beri neşriyatımızdaki temizlik dolayısıyla aldığımız teşekkür mektupları bize yürüdüğümüz nezih yolda daha kuvetle ilerlemek için hız vermiştir.

Altı sayı bir cilt itibarıyla iki senelik koleksiyonumuz dört cilt bir ansiklopedi gibidir. Memleket ırfan hayatı için çok zengin mündericath ve bol resimli olan bu ciltler aynı zamanda daima okunacak ve daima istifade edilecek bir kütüpane süsü ve aile yardımcısıdır.

On sekizinci sayımızda üç cildimizin umûmi bir fihristini takdim etmiştik. Bu sayımızda da 19 dan 24 e kadar olan dördüncü cildimizin Fihristini veriyoruz.

Şimdiye kadar olduğu gibi bundan böyle de kari'lerinden aynı rağbet ve alakayı göreceğine emin olan MUHİT aynı neşriyat programı yolunda aynı nefaset ve ciddiyetle yürümek suretiyle kari'lerine karşı minnet ve şükran borcunu ödeyecektir.

19 dan 24 üncü sayıya kadar Umûmi Fihrist

	Sahife		Sahife
Büyük Türk İnkîlabına dair		Edebiyatımız Hakkında Hüseyin Rahmi bey ne diyor?	10
Ahmet Cevat		Edebiyatımız Hakkında Halit Ziya bey ne diyor?	91
Son Meclisi Meb'usanın vazifeleri ne idi ve bu vazifelerini nasıl yaptı	3	Marcel Proust'a Dair Yakup Kadri	241
Son Meclisi meb'usan-İstanbul işgaline kadar	83	İçtimai Roman Yeniden Canlanıyormu?	353
Büyük millet Meclisi hükûmetinin kurulması	162	Alaman Edebiyatı ve Şiller Nahit Sırrı	190
Dahilî muharebe ve mücadeleler	257	Harp Edebiyatından Nümuneler Reşat Nuri	262-336
Oportünistlerle mücadele	332	Latin Edebiyatı Kemalettin Şükrü	46-142
Ankara oportünistleriyle mücadele	403	İtalyan » » »	204-289-338
Edebiyat Bahisleri :		Amele ve Köylü Edebiyatı Yaşar Nabi	436
Edebiyatımız Hakkında Ahmet Haşım bey ne diyor?	8	Tenkît ve Lisan Bahisleri :	
		Türkiye Coğrafyası Faik Saleri	61
		Âdem Oğlu Tenkidine Cevap Ruşen Eşref	130

İki Kadın Şairimiz		300	Karanlık ve Ölüm	Oğuz	267
Bir Tenkide Cevap	İffet Halim	369	Ev Kadını	Halide Husret	300
Lisan Nedir?	Ahmet Cevat	248	Fikir Kadını	»	300
Lisanın Değişmesi Nasıl Oluyor?	Ahmet Cevat	360	Açlar	Şüküfe Nihal	301
Lisan Meseleleri	Fazıl Necip	428	Kaldırımdakiler	»	301
<i>Memlekete Dair:</i>			Gazi'ye	Yaşar Nabi	334
Türk İnkılabında bir Merhale Daha İleri	Ahmet Cevat	1	Susan Deniz	Necip Fazıl	325
Afet Hanımın Konferansı	Osman Cemal	42	Sarayda Akşam	Ömer Bedrettin	356
Hıdırellez	Osman Cemal	42	Doğduğum Mahalleye	Muzaffer Hamdi	357
Çocuk Bayramı	Osman Cemal	56	Şehadet Mevkîinde bir İntihar	Süleyman Sıddık	365
Kadın Birliği Tezahürü	Osman Cemal	65	Gazi Osman Paşa	Galip Naşit	405
Zümrüt Yalova Kaplıcaları	Osman Cemal	86	Karanlık saçlar	Oğuz	437
Yerli Mallar	Kemalettin Şükrü	165	Bahar bir sene çaldı	Cavidan Saim	443
Adana Sıtma Mücadelesi	Dr. A. R.	168	İzler	»	443
Yeşil Bursa Kaplıcaları	Dr. A. R.	168	Huzur	Sabri Esat	449
Aydın Hatıraları	Dr. A. R.	176-223	Ataladan bir parça	»	457
Biraz da Musikî	Osman Cemal	222	Aşık	»	411
Lisan Meseleleri	Osman Cemal	243	<i>Hikâye ve Roman:</i>		
Fesane Fabrikası	Kemalettin Şükrü	250	Akrep	Reşat Nuri	12
Muvaffak olmuş bir gencimiz	Kemalettin Şükrü	296	Nışanlı	Yaşar Nabi	28
Siyasi teşekküller sisteminde normal	Kemalettin Şükrü	331	Telgrafçı	Kuprin'den	33
Hayata doğru	Ahmet Cevat	331	Sipahi Ahmet	Kemalettin Şükrü	48
Büyük Bir Yıl Dönümü	Ahmet Cevat	324	Bir Adalet Meselesi	Yaşar Nabi	100
İkinci Yerli Mallar Sergisi	Ahmet Cevat	326	İşinin Esiri (I)	Sophie Kerr Undervood	124
Türkçe ve Edebiyat Kongresi	Ahmet Cevat	331	Don Kişot'tan bir Parça	Vasfi Mahir	146
Üç Büyük Ölü	Ahmet Cevat	335	Yolcu (Göte)	»	184
Antalyada Sıtma Mücadelesi	Ahmet Cevat	344	Eldiven (Şiller)	»	192
İstanbul Fort Fabrikasını Ziyaret	Ahmet Cevat	348	Aşk Perisi (Emil Zola)	Yaşar Nabi	193
Tuzla İçmeleri	Ahmet Cevat	386	Dilenci (Çekof)	L. R.	198
<i>Şiir:</i>			Köpek Fedakârlığı (Çocuk Hikâyesi)	»	226
Serenad	Salih Zeki	13	Köy Hasreti	H. S.	262
Vapor İskeleyi	Necip Fazıl	16	Kurbanlık Öküz	Osman Cemal	270
Sularda Kuğular	Süleyman Sıddık	29	Mahcup Aşk	Yaşar Nabi	278
Yaprak Dökümü	Cavidan Saim	85	Son Arzu	Yaşar Nabi	346
Baharın Doğuşu	Kâzım Sevinç	90	Beyazlanan Yapraklar	Nahit Sırrı	354
Ben ve O	Hamit Macit	93	Bolulu Aşçı	M. Şevki	374
Harpten Sonra	İhsan Nuri	109	Oğuz Han	Kemalettin Şükrü	135
Amentü'm	İhsan Nuri	112	»	218—302—382—462	
Gönül Bağı	Muzaffer Hamdi	115	Portrenin Gözleri	Yaşar Nabi	414
Bir Gezinti	Sabri Esat	137	Muvaffak Olmanın Kuveti	»	438
Bağda	»	137	Garip bir Vak'a	»	447
Geçen Dakikalarım	Necip Fazıl	143	<i>Tiyatro Bahisleri:</i>		
Elma... Truva'da	Salih Zeki	186	Güllü Agop Kimdir ve ne Yapmıştır?	Refik Ahmet	20
Bulutlar	Ahmet Muhip	209	Bizde İlk Temaşa Eserleri	»	113
Asker Koşması	Samih Rifat	221	Gedik Paşa Tiyatrosu Devresinden Sonra...	Refik Ahmet	212
Kayaş'ta Gurup	Cavidan Saim	213	Bizde Tiyatro Tarihi	»	298
Gazi Gelirken	Kâzım Sevinç	249	Meşrutiyetten Sonra Sahnede Türkler	Refik Ahmet	363
Temizlik	Sabri Esat	261			
Basık Şehir	»	161			
Arzu	Salih Zeki	265			

Salon ve mektep temsili:

İlham perisi	Reşat Nuri	103
Sigara külü	Refik Nuri	378
Felaket karşısında	Reşat Nuri	408

Büyük Adamlardan:

Haydn	Mebrure Hurşit	12
Mecnikof	Nevzat Mahmut	40
Mahatma Gandhi		94
Vagner	Mebrure Hurşit	121
Servantes, Hayat ve eserleri		144
Hayatta muvaffak olmuş kadınlardan		147
Aynştayn	M. K. Wifghart	177
Paganini	Mebrure Hurşit	180
Şelley	Seniha Sami	273
Şiller	Nahit Sırrı	286
Rene Bize	Süleyman Hurşit	281
Şuman	Mebrure Hurşit	372
Ronsar	Yaşar Nabi	341
Verdi	Mebrure Hurşit	426
Şatobriyan	Seniha Sami	454

İçtimai İlmî Yazılar:

Tavuk ve Yumurta Fabrikası		30
Yükselmenin Yolu		350
Avukat Yalan Söylermi?	İrfan Emin	174
Amerika Millî Coğrafya Cemiyeti		14
Minesota'a da bir Mektep	Ahmet Eşref	36
Boston Çocuk Müzesi	Hasan Halet	62
Ege Medeniyetinin Tunç devrini açanlar hangi Irktandır?	Ahmet Cevat	254
Alamanlar Cermen mi? Kelt mi?	Ahmet Cevat	420
Çocukların müşahedesine ait fişler	Kâzım Nami	366
Çocuk ve Deniz		370

Tarihî Bahisler:

Sinopt'a Candar Oğulları Zamanına Ait Tarihî Eserler	Mehmet Şakir	196
Ankara Ahilerinde Saraçlığa Ait Bazı Âdetler	Nurettin İbrahim	272

İktisat Bahisleri:

Köy Kooperatifleri	İsmail Husrev	118
Babson İktisat Müessesesi		95
Sapancanın Küçük Esnafları ve Ticarî Ahlâk	Ahmet Cevat	161
Babson İstatistik Müessesesi		172
Köy Kooperatiflerinin İktisadi Rollerini	İsmail Hüsrev	264

Spor:

Şişmanlık, Zayıflık Dürdi	Selim Sırrı	17
Yunanistanda Balkan Oyunları		
Başka Memleketlerde Beden Terbiyesi	Selim Sırrı	116

Selim Sirri	188
nalı »	260
»	358
Burhanettin	340

Musikî:

Haydın'ın Piyano ve Keman İçin bir Sonat Notası		22
Vagnerin Keman İçin bir Eseri: <i>Dua</i>		123
Paganini'nin varyasyon'u-İki Sahife Nota		182
Garp Musikîsi Nedir? Süleyman Hurşit		280
Rene Bizenin <i>Arlezyen</i> Mukaddemesi (İki Sahife Nota)		282

Güzel San'atlar:

Meşhur Ressamların Çocuk Resimleri		52
Mille ve Eserleri		138
Roza Bonör—Hayat ve Eserleri		214
Resim âleminin mâruf peyizaşistleri		292
Resim Tarihine bir nazar		450

Sihhat:

Mekteplerde Çocukları Sınıfta Bırakan Sihhî Sebepler Dr. Fahrettin Kerim		19
Sıtma Mücadelesi		110
Uyku ve Uykusuzlar Dr. İhsan Şükrü		108
Çocuklarda Kelebek Hastalığı	Dr. İhsan Hilmi	148
Böbrek Hastalıkları	Dr. İhsan Arif	224
Zehir düşkünleri	D. İhsan Şükrü	268
Gençliği muhafaza etmenin sırrı		310

Aile Bahçesinde:

Mayıs ayı Haziran ayı		69—151
Temmuz ayı Ağustos ayı		230—308
Eylül ayı Teşrinievel ayı		388—467

Müteferrik:

Eller Havaya!		70
Anne Kuşlar yavrularını nasıl beslerler?		149
Amerikada çiftçilik hayatı		201
Medeniyet ne dir?		208
Balık avı kaç türlü olur?		
Dünyanın en Büyük Tayaresi		244
Amerikada Süt Meselesi		276
Uzvi Kusurlar Dehayı Yükseltebilir mi?		284
Hayatta Muvaffak Olmuş Kadınlar		312
Bir Kadın Tayareci		376
Rötüşsüz Tabiat Resimleri		422
İsmarlama Rüyalarda		430
Her Milletten Kendine Mahsus Musikîsi Vardır.		458
Sinema Mevsiminin Filmleri		460

HER SAYIDA

Moda- Çocuk Bakımı- El İşleri- Miymari- Oda Bakımı- Sihhat ve Güzellik- Şen Çocuklar- Elbise Kalıbının Târifi sayfeleri vardır.

ABONE ŞERAİTİ

(Posta ücreti dahil)

Türkiye için:

Seneliği 6 lira

Altı aylığı 3 lira

Ecnebi Memleketler

Seneliği 4 dolar

MUHİT*Resimli Aylık Aile Mecmuası*

Baş Muharrir: AHMET CEVAT

Tahrir Müdürü: KEMALETTİN ŞÜKRÜ

Adres : Dilsizzade Hanı, No. 1—2

Telefon : İstanbul, 4118

Her nüshada :

bir elbise kalıbı

veya metin hari-

ci renkli bir tablo

bulunacaktır.

Fihrist**Muharriri Sahlfesi****Muharriri Sahlfesi****Memlekete Dair :**

Medeni yetişkinlik ve fırkalar hayatı	Ahmet Cevat	401
Büyük Türk İnkılabına dair	Ahmet Cevat	403
Cerrah paşa hastanesi		414
Gençlik Hatıraları	Osman Cemal	424
İstanbuldan parçalar	Kenan Hulusi	406
Lisan Meseleleri	Fazlı Necip	428
Eskiye ve güzele Hürmet		429
Erciyeşe doğru	Ekrem Vecdet	444

Edebiyat Bahisleri :

İtalyan Edebiyatı	Kemalettin Şükrü	417
Aşık	Salih Zeki	411
Köylü ve Amele edebiyatı	Yaşar Nabi	436
Ataladan bir parça		451

Şiir :

Gazi Osman Paşa	Galip Naşit	405
Karanlık saçlar	Oğuz	437
Bahar bir sene çaldı	Cavidan Saim	443
İzler	Cavidan Saim	443
Olemp perilerinin şarkısı	Salih Zeki	446
Huzur	Sabri Esat	449

Hikâye-Roman :

Portrenin gözleri	Yaşar Nabi	412
Muvaffak olmanın Kuveti (1)		438
Garip bir vak'a		447
Oğuz Han	Kemalettin Şükrü	462

İlmi yazılar :

Alamanlar Cermen mi Kelt mi?	Ahmet Cevat	420
------------------------------	-------------	-----

Spor :

Sokollar	Selim Sırrı	433
----------	-------------	-----

Salon Temsili :

Felaket karşısında	Reşat Nuri	408
--------------------	------------	-----

Büyük Adamlar :

Verdi	Mebrure Hurşit	426
Şatobriyan	Seniha Sami	454

Güzel San'atlar :

Resim tarihine bir nazar		450
--------------------------	--	-----

Müteferrik :

Rötuşsuz tabiat resimleri (2)		422
İsmarlama rüyalar (2)		430
Her milletin kendine mahsus musîkisi vardır (2)		458
Sinema mevsiminin filmleri		460
Aile bahçesinde		467
Saçların bakımı		466
İot ihtiyacı		468
Çocuk bakımı		470
El işleri		472
Şen çocuklar		473
Moda		474
Elbise Kalıbının Târifi		475

(1) Amerikan Magazin (2) Popular science.

Mecmuamızın Kapak resmi Modern Priscilla dan alınmıştır.

İmtiyaz Sahibi ve Mes'ul Müdür: AHMET CEVAT

Selâmet Matbaası